SK 2015

Č. 16

Osobitná správa

Zlepšenie bezpečnosti dodávok energie prostredníctvom rozvoja vnútorného trhu s energiou: je potrebné väčšie úsilie

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

E-mail: eca-info@eca.europa.eu
Internet: http://eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditorsECA
YouTube: EUAuditorsECA

Viac doplňujúcich informácií o Európskej únii je k dispozícii na internete.
Sú dostupné cez server Európa (http://europa.eu).

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2015.

Print	ISBN 978-92-872-3352-3	ISSN 1831-0931	doi:10.2865/805023	QJ-AB-15-018-SK-C
PDF	ISBN 978-92-872-3306-6	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/186416	QJ-AB-15-018-SK-N
EPUB	ISBN 978-92-872-3333-2	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/6673	QJ-AB-15-018-SK-E

© Európska únia, 2015
Rozmnožovanie je povolené len so súhlasom autora.

Pri každom použití alebo reprodukcii fotografií č. 1, 2, 3 a obrázku v rámčeku 13 je potrebné požiadať o súhlas priamo držiteľa autorských práv.

Printed in Luxembourg

SK 2015 Č. 16

Osobitná správa

Zlepšenie bezpečnosti dodávok energie prostredníctvom rozvoja vnútorného trhu s energiou: je potrebné väčšie úsilie

(podľa článku 287 ods. 4 druhého pododseku ZFEÚ)

Audítorský tím

02

V osobitných správach EDA sa predkladajú výsledky jeho auditov výkonnosti a auditov zhody, ktoré sa týkajú konkrétnych rozpočtových oblastí alebo tematických oblastí riadenia. EDA vyberá a navrhuje tieto audítorské úlohy tak, aby mali maximálny dosah, pričom sa zohľadňujú riziká pre výkonnosť či zhodu, výška súvisiacich príjmov alebo výdavkov, budúci vývoj a politický a verejný záujem.

Tento audit výkonnosti vykonala audítorská komora II, ktorej predsedá člen Dvora audítorov Henri Grethen a ktorá sa špecializuje na výdavky v oblasti štrukturálnych politík, dopravy a energetiky. Audit viedol člen Dvora audítorov Phil Wynn Owen, pomáhali mu vedúci jeho kabinetu, Gareth Roberts a Katharina Bryan, atašé kabinetu; Pietro Puricella, vedúci oddelenia; Erki Must, vedúci úlohy; Jolita Korzunienė, Pekka Ulander, Svetoslav Hristov, Aleksandra Klis-Lemieszonek a Andrew Judge, audítori.

Zľava doprava: P. Puricella, A. Judge, G. Roberts, J. Korzunienė, P. Ulander, K. Bryan, E. Must, A. Klis-Lemieszonek, P. Wynn Owen, S. Hristov.

Obsah

Bod

Glosár

I – VIII Zhrnutie

1 – 19 Úvod

5 – 8 Bezpečnosť dodávok energie a jej vzťah s vnútorným trhom s energiou

9 – 13 Právny rámec vnútorného trhu s energiou

14 – 19 Investičné potreby a finančné nástroje EÚ v oblasti energetickej infraštruktúry

20 – 26 Rozsah auditu a audítorský prístup

27 – 112 Pripomienky

27 – 71 Cieľ dokončenia vnútorného trhu s energiou do roku 2014 nebol dosiahnutý

30 – 42 Pretrvávanie problémov s vykonávaním právneho rámca EÚ pre vnútorný trh s energiou

43 – 54 Významné rozdiely v spôsobe organizácie trhov s energiou v členských štátoch môžu byť prekážkou ďalšieho rozvoja vnútorného trhu s energiou

55 – 71 Napriek tomu, že sa dosiahol pokrok v oblasti prepájania trhov v Európe, úplné cenové účinky vnútorného trhu s energiou sa zatiaľ nerealizovali

72 – 98 Energetická infraštruktúra v Európe zatiaľ vo všeobecnosti nie je pripravená na plne integrované trhy, a preto v súčasnosti neposkytuje skutočnú bezpečnosť dodávok energie

73 – 81 Infraštruktúra v rámci mnohých členských štátov a medzi mnohými členskými štátmi ešte nie je vhodná pre vnútorný trh s energiou

82 – 87 Na úrovni EÚ neexistuje žiadne celkové posúdenie potrieb, ktoré by mohlo byť základom na určenie prioritných investícií v oblasti energetickej infraštruktúry v EÚ

88 – 98 Rozvoj cezhraničnej infraštruktúry si vyžaduje spoluprácu susedných členských štátov

Obsah

99 – 112 **Finančná podpora z rozpočtu EÚ v oblasti energetickej infraštruktúry prispela k vnútornému trhu s energiou a bezpečnosti dodávok energie iba obmedzeným spôsobom**

100 – 109 **EÚ má viacero nástrojov financovania na podporu projektov energetickej infraštruktúry, ale vnútorný trh s energiou nie je hlavným cieľom žiadneho z nich**

110 – 112 **Mnoho energetických infraštruktúr spolufinancovaných EÚ zatiaľ nemá dosah na vnútorný trh s energiou**

113 – 127 **Závery a odporúčania**

Príloha I — **a) Priemerné maloobchodné ceny elektrickej energie pre domácnosti vrátane daní: 1. štvrťrok 2015 v eurocentoch (c€) za 1 kWh**
b) Priemerné ceny elektrickej energie pre priemyselných spotrebiteľov bez DPH a nevratných daní: 1. štvrťrok 2015 v eurocentoch (c€) za 1 kWh

Príloha II — **Posudzované východiskové ceny plynu v členských štátoch EÚ – ročný priemer za rok 2014 v EUR/MWh**

Príloha III — **Účasť členských štátov v pracovných skupinách agentúry ACER, január 2013 – máj 2015**

Odpoveď Komisie

Glosár

05

Agentúra pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER): agentúra EÚ so sídlom v Ľubľane v Slovinsku vytvorená v marci 2011 v rámci tretieho energetického balíka s cieľom podporiť pokrok v oblasti dokončenia vnútorného trhu s energiou pre elektrickú energiu aj pre zemný plyn. Agentúra ACER je nezávislá európska štruktúra, ktorá podporuje spoluprácu európskych regulačných orgánov v oblasti energetiky.

Bezpečnosť dodávok energie: nepretržitá dostupnosť zdrojov energie za prijateľnú cenu podľa vymedzenia Medzinárodnej agentúry pre energiu.

Desaťročné plány rozvoja sietí: desaťročné plány rozvoja sietí pre elektrickú energiu a plyn sú nezáväzné dokumenty, ktoré vydáva Európska sieť prevádzkovateľov prenosových sústav pre elektrinu (ENTSO-E) a Európska sieť prevádzkovateľov prepravných sietí pre plyn (ENTSO-G) v dvojročných intervaloch. Ich účelom je zvýšenie informovanosti a transparentnosti vo vzťahu k investíciám do sústav na prenos elektrickej energie a sietí na prepravu plynu.

Energetický ostrov: región s nedostatočným prepojením do sietí na prepravu energie. Takéto regióny sú preto často závislé od jedného vonkajšieho zdroja či dodávateľa energie.

Európske siete prevádzkovateľov prenosových sústav pre elektrinu a prepravných sietí pre plyn (ENTSO-E/ENTSO-G): tieto siete zastupujú všetkých prevádzkovateľov prenosových sústav pre elektrickú energiu a prepravných sietí pre plyn v EÚ a ďalších prevádzkovateľov pripojených do ich sietí, a to vo všetkých regiónoch a vo všetkých technických otázkach a otázkach týkajúcich sa trhu.

Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF): spoločný rámec, v ktorom fungujú Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Európsky sociálny fond (ESF), Kohézny fond (KF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) a Európsky námorný a rybársky fond (ENRF).

Európsky energetický program pre oživenie (EEPO): program EEPO bol zavedený koncom roka 2008 v reakcii na hospodársku a finančnú krízu. Poskytuje financie na projekty, ktorých cieľom je zabezpečiť spoľahlivejšie dodávky energie a znižovať emisie skleníkových plynov.

Európsky fond pre strategické investície (EFSI): zámerom fondu EFSI je zmobilizovať v rokoch 2015 – 2017 aspoň 315 mld. EUR v dlhodobých súkromných a verejných investíciách v EÚ. Fond EFSI bude založený v rámci Európskej investičnej banky (EIB) ako trustový fond s neobmedzeným trvaním na financovanie rizikovejších častí projektov. Dodatočné riziko, ktoré podstúpi Európska investičná banka, bude kompenzované zárukou až do výšky 16 mld. EUR podporenou rozpočtom EÚ. Do fondu EFSI môžu prispievať členské štáty. Z fondu EFSI môžu byť financované projekty spoločného záujmu či ďalšie projekty prepojenia. Jednou z priorít tohto fondu je energetická infraštruktúra.

Komitológia: systém výborov, ktorý dohliada na delegované akty vykonávané Európskou komisiou. Výbory sú zložené z predstaviteľov členských štátov a majú mandát regulovať niektoré delegované aspekty sekundárnych právnych predpisov prijatých Radou a v prípade uplatňovania spolurozhodovacieho postupu aj Európskym parlamentom. Týmto schôdzam predsedá Komisia, ktorá zároveň zabezpečuje sekretariát.

Miliarda metrov kubických (mld. m^3): merná jednotka objemu plynu používaná vo výrobe a obchode.

Národné regulačné orgány (NRO): NRO sú verejné organizácie členských štátov, ktoré kontrolujú, či sa na trhu uplatňujú pravidlá spravodlivého prístupu, a v niektorých členských štátoch stanovujú veľkoobchodné a maloobchodné ceny pre spotrebiteľov. Predkladajú analýzy, ktoré sa používajú na určovanie taríf, ktoré si účtujú prevádzkovatelia prenosových sústav a prepravných sietí.

Nástroj na prepájanie Európy (NPE): NPE poskytuje od roku 2014 finančnú pomoc trom sektorom – sektoru energetiky, dopravy a informačných a komunikačných technológií (IKT). V týchto troch oblastiach určuje nástroj investičné priority, ktoré by sa mali vykonávať v nadchádzajúcom desaťročí, akými sú koridory elektrickej energie a plynu, využívanie energie z obnoviteľných zdrojov, prepojené dopravné koridory a čistejšie spôsoby dopravy, vysokorýchlostné širokopásmové pripojenie a digitálne siete.

Glosár

06

Obchodovanie medzi podnikmi (B2B): obchodná transakcia medzi dvoma podnikmi, napríklad medzi výrobcom a veľkoobchodníkom alebo medzi veľkoobchodníkom a maloobchodníkom.

Oddelenie: proces oddelenia prepravných činností vertikálne integrovanej energetickej spoločnosti od ďalších činností, akými sú výroba a distribúcia.

Plán prepojenia baltského trhu s energiou (BEMIP): regionálna iniciatíva podpísaná v roku 2009 s cieľom integrovať Estónsko, Litvu a Lotyšsko do európskych trhov s energiou a ukončiť tak ich postavenie energetických ostrovov a liberalizovať ich trhy s energiou.

Prevádzkovateľ prepravnej siete/prevádzkovateľ prenosovej sústavy: subjekt, ktorému bola zverená preprava energie v podobe zemného plynu alebo elektrickej energie na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni s využitím pevnej infraštruktúry.

Projekty spoločného záujmu: v októbri 2013 schválila Komisia zoznam 248 kľúčových projektov energetickej infraštruktúry. Na projekty spoločného záujmu by sa mala vzťahovať výhoda rýchlejších a účinnejších konaní na vydávanie povolení a lepšieho regulačného prístupu. Môžu byť tiež podporené v rámci Nástroja na prepájanie Európy.

Sieťové predpisy a usmernenia: ide o súbor pravidiel, ktoré sa uplatňujú v jednej alebo viacerých častiach sektora energetiky. Majú pôsobiť ako nástroj na dosiahnutie vnútorného trhu s energiou prostredníctvom doplnenia jestvujúcich vnútroštátnych predpisov na riešenie cezhraničných otázok systematickým spôsobom.

Skvapalnený zemný plyn (LNG): LNG je zemný plyn, ktorý bol prevedený do kvapalnej formy na účely skladovania alebo prepravy.

Spojovacie energetické vedenie: štruktúra, ktorá umožňuje tok elektrickej energie alebo plynu medzi vnútroštátnymi sieťami. Tieto štruktúry môže vlastniť a prevádzkovať jeden alebo viacerí prevádzkovatelia prenosových sústav a prepravných sietí.

Transeurópska energetická sieť (TEN-E): program TEN-E sa zameriava na rozvoj vnútorného trhu s energiou prostredníctvom prepájania, interoperability a rozvoja transeurópskych sietí na prenos elektrickej energie a prepravu plynu, ako aj na zabezpečenie bezpečnosti a diverzifikácie dodávok a presadzovanie udržateľného rozvoja.

Tretí energetický balík: legislatívny balík týkajúci sa trhov s energiou v EÚ. V balíku sa stanovujú hlavné pravidlá fungovania vnútorného trhu s energiou vrátane cezhraničného obchodu a inštitucionálneho režimu.

Vnútorný trh s energiou: vnútorný trh s energiou je regulačný a infraštruktúrny režim, ktorý by mal umožniť voľný tok plynu a elektrickej energie na území EÚ a obchodovanie s nimi bez ohľadu na hranice.

Zhrnutie

I

Európska únia (EÚ) vypracovala za posledných 20 rokov komplexný prístup k politike v oblasti klímy a energetiky. Táto politika sa neprestajne vyvíja vzhľadom na rastúci problém zmeny klímy a v meniacom sa medzinárodnom prostredí, ktoré zhŕňa politický vývoj na hraniciach EÚ a obchodné dohody s externými partnermi.

II

V poslednom desaťročí sa v Európe dôležitou otázkou stala bezpečnosť dodávok energie. Záujem vlád a verejnosti sa sústreďuje na riziká spojené so závislosťou od vonkajších zdrojov, politickou neistotou v štátoch, ktoré sú vonkajšími dodávateľmi a prepravcami, a s potenciálnym prerušením dodávok energie. Čoraz viac sa tiež uznáva, že zmeny v rámci energetického systému EÚ spôsobené posunom vzorcov dopytu a rozšírením obnoviteľných zdrojov energie prinášajú nové úlohy z hľadiska nepretržitej dodávky energie koncovým odberateľom za dostupnú cenu.

III

EÚ prijala súbor právnych predpisov na podporu rozvoja vnútorného trhu s energiou. Vnútorný trh s energiou je regulačný a infraštruktúrny režim, ktorý by mal umožniť voľný tok plynu a elektrickej energie na území EÚ a obchodovanie s nimi bez ohľadu na hranice. V najnovšom legislatívnom balíku, takzvanom treťom energetickom balíku, sa stanovuje cieľ dosiahnutia vnútorného trhu do roku 2014. Z rozpočtu EÚ sa zároveň vyčlenilo 3,7 mld. EUR na financovanie energetickej infraštruktúry v rokoch 2007 – 2013, pričom v rokoch 2014 – 2020 sa očakáva ďalších približne 7,4 mld. EUR.

IV

Cieľom nášho auditu bolo určiť, či vykonávanie opatrení politiky vnútorného trhu s energiou a výdavky EÚ na energetickú infraštruktúru skutočne priniesli výhody bezpečnosti dodávok energie.

Zhrnutie

V

Cieľ EÚ dokončiť vnútorný trh s energiou do roku 2014 nebol dosiahnutý. Energetická infraštruktúra v Európe zatiaľ vo všeobecnosti nie je určená pre plne integrované trhy, a preto v súčasnosti nezabezpečuje skutočnú bezpečnosť dodávok energie. Finančná podpora z rozpočtu EÚ v oblasti energetickej infraštruktúry prispela k vnútornému trhu s energiou a bezpečnosti dodávok energie len obmedzeným spôsobom.

VI

Pretrvávajú problémy týkajúce sa vykonávania právneho rámca EÚ pre vnútorný trh s energiou. Významné rozdiely v organizácii trhov s energiou v členských štátoch môžu byť prekážkou ďalšieho rozvoja vnútorného trhu s energiou. Napriek tomu, že sa dosiahol pokrok v spájaní trhov v Európe, úplné cenové účinky vnútorného trhu s energiou ešte nenastali. Odporúčame:

Odporúčanie 1: keďže vnútorný trh s energiou ešte nebol dokončený, Komisia by mala ukončiť jeho posudzovanie a začať všetky nevyhnutné konania o porušení povinnosti voči členským štátom do konca roka 2016.

Odporúčanie 2:

a) členské štáty by mali zabezpečiť nezávislosť svojich národných regulačných orgánov (NRO) a tiež, aby tieto orgány neboli obmedzované v rozsahu pôsobnosti svojej úlohy. NRO by mali mať k dispozícii dostatočné zdroje na svoju činnosť vrátane možnosti plnej účasti na činnostiach spolupráce na úrovni EÚ;

b) Komisia by mala zabezpečiť, aby mala Agentúra pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER) nevyhnutné právomoci na získavanie informácií od kľúčových inštitúcií členských štátov, ktoré potrebuje na vykonávanie zverených úloh.

Odporúčanie 3: Komisia by mala presadzovať rozsiahly rozvoj transparentných mechanizmov obchodovania s plynom a elektrickou energiou vrátane uľahčenia a podpory zakladania búrz v členských štátoch, v ktorých v súčasnosti neexistujú alebo v ktorých prevládajú mechanizmy obchodovania medzi podnikmi.

Odporúčanie 4: Komisia by mala urýchliť komitologický postup s cieľom zabezpečiť schválenie sieťových predpisov pre elektrickú energiu do konca roka 2015. Mala by tiež podporiť agentúru ACER a siete ENTSO, aby podporovali včasné vykonávanie sieťových predpisov členskými štátmi v rámci iniciatív regionálnej spolupráce.

Odporúčanie 5: Komisia by mala:

a) zvážiť stanovenie cieľov prepojenia sústav na prenos elektrickej energie na základe potrieb trhu a nie na základe pevne stanovenej vnútroštátnej výrobnej kapacity;

b) opätovne posúdiť potenciálne náklady a prínos cieľového modelu pre plyn a zvážiť vzhľadom na neistý dopyt, či existujú alternatívy k rozsiahlej výstavbe plynovodov, napríklad budovanie strategicky umiestnených terminálov LNG, ktoré môžu slúžiť jednému alebo viacerým vnútroštátnym trhom využívajúcim riešenia zlučiteľné s vnútorným trhom s energiou. Malo by sa tak stať na základe uceleného posúdenia potrieb na úrovni EÚ.

VII

Infraštruktúra v mnohých členských štátoch a medzi nimi ešte nie je vhodná pre vnútorný trh s energiou. Nejestvuje žiadne celkové posúdenie potrieb na úrovni EÚ, ktoré by poskytlo základ na určenie prioritných investícií do energetickej infraštruktúry v EÚ. Rozvoj cezhraničnej infraštruktúry si vyžaduje spoluprácu susediacich členských štátov. Odporúčame:

Odporúčanie 6: Komisia by mala:

a) určiť cezhraničnú energetickú infraštruktúru, pri ktorej sa nevyužíva jej plný potenciál na podporu vnútorného trhu s energiou, lebo je viazaná dlhodobými dvojstrannými zmluvami, ktoré neumožňujú prístup tretím stranám, alebo sa nevyužívajú jej technické kapacity, napríklad reverzný tok plynu;

b) spolupracovať so zainteresovanými stranami v členských štátoch s cieľom zlepšiť skutočný rozsah nepretržitého využívania takejto infraštruktúry v prospech vnútorného trhu s energiou;

c) preskúmať výhody zriadenia regionálnych prevádzkovateľov prenosových sústav a prepravných sietí ako prostriedku na podporu a účinné riadenie cezhraničného toku energie s čo najlepším využitím jestvujúcej infraštruktúry.

Odporúčanie 7: Komisia by mala:

a) vypracovať ucelené posúdenie energetických potrieb na úrovni EÚ ako základ na rozvoj vnútorného trhu s energiou. Toto posúdenie by malo byť referenčným dokumentom pre ostatné strategické dokumenty, napr. desaťročné plány rozvoja sietí;

b) na podporu posúdenia potrieb vytvoriť kapacity na tvorbu modelov trhov s energiou, ktoré budú zahŕňať široké spektrum predpokladaných možností dopytu, a to buď vlastnými prostriedkami, alebo v rámci agentúry ACER;

c) spolupracovať so sieťami ENTSO-E a ENTSO-G tak, aby posúdenie potrieb fungovalo ako podklad na plánovanie infraštruktúry spojenej s vnútorným trhom s energiou v EÚ vrátane desaťročných plánov rozvoja sietí.

VIII

EÚ má niekoľko nástrojov financovania na podporu projektov energetickej infraštruktúry, ale vnútorný trh s energiou nie je hlavným cieľom žiadneho z nich. Energetická infraštruktúra spolufinancovaná zo zdrojov EÚ má obmedzený vplyv na vnútorný trh s energiou. Odporúčame:

Odporúčanie 8: Komisia by mala zlepšiť svoje postupy plánovania, a najmä určovanie prioritných projektov spoločného záujmu a ich financovanie vzhľadom na ucelené posúdenie potrieb energetickej infraštruktúry na úrovni EÚ;

Odporúčanie 9: Komisia by mala vypracovať legislatívne návrhy, ako rozhodovať pri výbere projektov energetickej infraštruktúry na financovanie podliehajúc náležitému a priebežnému fungovaniu trhu v oblasti energetiky v členských štátoch.

Úvod

01
Európska únia vypracovala za posledných 20 rokov komplexný prístup k politike v oblasti klímy a energetiky[1]. Táto politika sa neprestajne vyvíja vzhľadom na rastúci problém zmeny klímy a v meniacom sa medzinárodnom prostredí, ktoré zhŕňa politický vývoj na hraniciach EÚ a obchodné dohody s externými partnermi.

02
Mandát na vypracovanie politiky EÚ v oblasti energetickej politiky je ustanovený v článku 4 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), v ktorom sa energetika vymedzuje ako spoločná právomoc EÚ a členských štátov. V článku 194 sa ustanovuje, že cieľom energetickej politiky EÚ je:

a) zabezpečovať fungovanie trhu v oblasti energetiky;

b) zabezpečovať bezpečnosť dodávok energie v Únii;

c) presadzovať energetickú efektívnosť, úsporu a vývoj nových a obnoviteľných zdrojov energie;

d) a podporovať prepojenie energetických sietí.

03
Členské štáty prijímajú rozhodnutia o energetickom mixe vo svojej krajine, daniach a poplatkoch, ktoré sa uplatňujú na plyn a elektrickú energiu, a dohliadajú nad fungovaním trhov s elektrickou energiou a zemným plynom v rámci svojich hraníc.

04
V poslednom desaťročí sa v Európe stala dôležitou otázkou bezpečnosť dodávok energie. Záujem vlád a verejnosti sa sústreďuje na riziká spojené so závislosťou od vonkajších zdrojov, politickou neistotou v štátoch, ktoré sú vonkajšími dodávateľmi a prepravcami, a s potenciálnym prerušením dodávok energie. Čoraz viac sa tiež uznáva, že zmeny v rámci energetického systému EÚ spôsobené posunom vzorcov dopytu a rozšírením obnoviteľných zdrojov energie prinášajú nové úlohy z hľadiska nepretržitej dodávky energie koncovým odberateľom za dostupnú cenu.

1 Patria sem okrem iného oznámenia Komisie o energetickej politike EÚ uverejnené v rokoch 1995 a 2007, balíky v oblasti klímy a energetiky do rokov 2020 a 2030 a nedávne oznámenie Komisie o energetickej únii.

Bezpečnosť dodávok energie a jej vzťah s vnútorným trhom s energiou

05
Európska komisia dôsledne presadzuje rozvoj vnútorných trhov s elektrickou energiou a zemným plynom ako základ na zabezpečenie dodávok energie v rámci Únie. Vnútorný trh s energiou je regulačný a infraštruktúrny režim, ktorý by mal umožniť voľný tok plynu a elektrickej energie na území EÚ a obchodovanie s nimi bez ohľadu na hranice. V najnovšom oznámení Komisie o európskej stratégii energetickej bezpečnosti, ktoré bolo uverejnené 28. mája 2014[2], Komisia tvrdí, že: „kľúčom k zlepšeniu energetickej bezpečnosti je v prvom rade kolektívnejší prístup prostredníctvom fungovania vnútorného trhu a väčšej spolupráce na regionálnej a európskej úrovni, najmä pokiaľ ide o koordináciu rozvoja sietí a otvorenie trhov…“

06
Rozvoj otvorených, konkurencieschopných a plne funkčných vnútorných trhov s dodávkami elektrickej energie a zemného plynu má potenciál priniesť výhody bezpečnosti dodávok pre Úniu ako celok. Otvára možnosti väčšej diverzifikácie dodávok, zmiernenia rizík spojených s dodávkami na miestnej úrovni, plynulého a pružného obchodovania v rámci členských štátov a medzi nimi a dodávok energie na hospodársky účinnom základe. Bezpečnosť dodávok je verejným statkom, ktorý má svoju cenu, a jej dosiahnutie nákladovo najefektívnejším spôsobom je ústredným cieľom energetickej politiky EÚ.

07
Rada Európskej únie v decembri 2014 opätovne pripomenula svoju podporu dokončeniu vnútorného trhu s energiou, pričom zdôraznila, že „je potrebné vynaložiť maximálne úsilie na bezodkladné dosiahnutie cieľa, ktorým je plne fungujúci a prepojený vnútorný trh s energiou“[3].

08
Na rozvoj vnútorného trhu s energiou treba ustanoviť pravidlá fungovania trhov s plynom a elektrickou energiou a zároveň zabezpečiť na tento účel primeranú infraštruktúru.

2 COM(2014) 330 final z 28. mája 2014 „Európska stratégia energetickej bezpečnosti“.

3 Závery Rady Európskej únie zo schôdze Rady pre dopravu, telekomunikácie a energetiku, ktorá sa uskutočnila 9. decembra 2014.

Právny rámec vnútorného trhu s energiou

09

Pravidlá fungovania vnútorného trhu s energiou majú viacero podôb. Prvým stupňom je vytvorenie legislatívneho rámca, ktorým sa ustanovujú zásady rozvoja vnútorných trhov s elektrickou energiou a zemným plynom a regulačné podmienky obchodovania s energiou. Tento legislatívny rámec bol vytvorený pomocou troch balíkov sekundárnych právnych predpisov EÚ (pozri ***obrázok 1***).

10

Tretí energetický balík bol v roku 2011 doplnený nariadením o integrite a transparentnosti veľkoobchodného[4] trhu s energiou (REMIT)[5]. Toto nariadenie sa zameriava na otázky integrity trhu a zneužívania trhu a stanovuje sa v ňom monitorovanie veľkoobchodných trhov s energiou s cieľom zisťovať manipuláciu s trhom a zamedziť jej. Nariadenie sa má plne vykonávať do apríla 2016.

4 Veľkoobchod sa uskutočňuje medzi dovozcami alebo výrobcami energie a poskytovateľmi, ktorí predávajú energetické výrobky koncovým odberateľom.

5 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1227/2011 z 25. októbra 2011 o integrite a transparentnosti veľkoobchodného trhu s energiou (Ú. v. EÚ L 326, 8.12.2011, s. 1).

Obrázok 1

Vývoj troch energetických balíkov

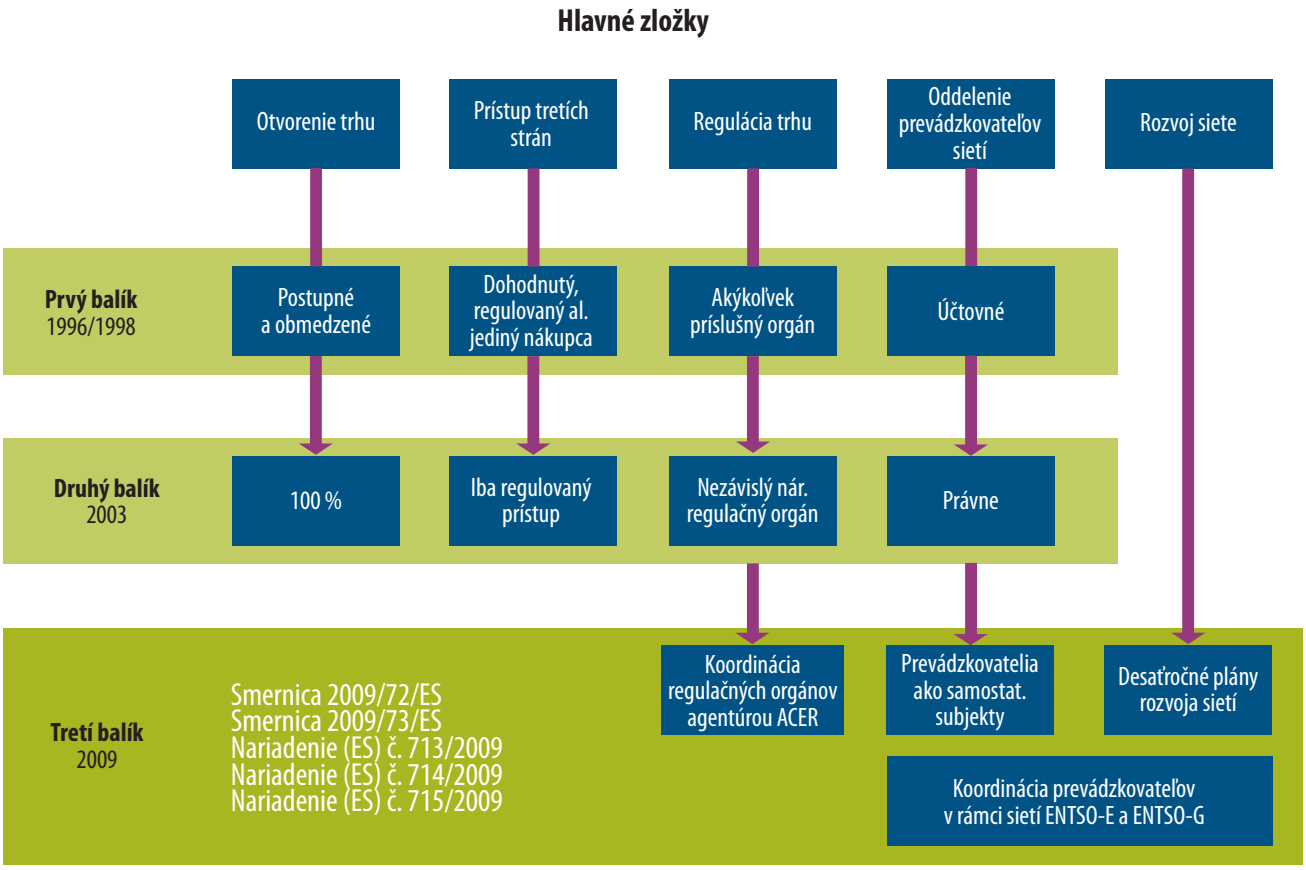

Zdroj: Európsky dvor audítorov.

11

Existujú tiež dve legislatívne opatrenia EÚ, ktoré sa priamo zaoberajú bezpečnosťou dodávok elektrickej energie a plynu. Tieto opatrenia sú založené na zachovaní riadneho a nepretržitého fungovania vnútorného trhu s energiou, a to aj za mimoriadnych podmienok:

a) **smernica o dodávkach elektrickej energie**[6], ktorá bola prijatá v roku 2005, zaväzuje členské štáty k tomu, aby zabezpečili primeranú úroveň výrobnej kapacity, primeranú rovnováhu medzi ponukou a dopytom a vhodný stupeň prepojenia s ďalšími členskými štátmi;

b) a **nariadenie o bezpečnosti dodávok zemného plynu** prijaté v roku 2010[7], v ktorom sa stanovujú normy dodávok a infraštruktúry a vymedzujú povinnosti plynárenských podnikov, členských štátov a Komisie, pokiaľ ide o predchádzanie prerušeniam dodávok a reakcie na prerušenia dodávok.

12

Týmto legislatívnym rámcom sa ustanovujú základné zásady vnútorného trhu s energiou, sám o sebe však nepredstavuje praktickú šablónu pre trhy s energiou. Komisia v tejto súvislosti zaviedla cieľové modely pre elektrickú energiu a plyn na realizáciu cieľa cenovej konvergencie[8]. Tieto modely boli ďalej rozvinuté za účasti sietí ENTSO, agentúry ACER a predstaviteľov energetického priemyslu a v súčasnosti sú v procese upevňovania v rámci usmernení a sieťových predpisov, v ktorých sa uvádzajú technické pravidlá fungovania týchto trhov:

a) **cieľový model pre elektrickú energiu** predpokladá prepojenie vnútroštátnych trhov do jednotného celoeurópskeho trhu[9]. Prepojenie trhov by okrem uľahčenia cenovej konvergencie malo zaručiť aj optimálne využívanie cezhraničného prenosu;

b) **cieľový model pre plyn** presadzuje cenovú konvergenciu prostredníctvom obchodovania na základe plynárenských uzlov[10]. Predpokladá vytvorenie zón vstupu a výstupu a virtuálnych obchodných bodov s plynulou prevádzkou.

6 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/89/ES z 18. januára 2006 o opatreniach na zabezpečenie bezpečnosti dodávok elektrickej energie a investícií do infraštruktúry (Ú. v. EÚ L 33, 4.2.2006, s. 22).

7 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 994/2010 z 20. októbra 2010 o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávky plynu, ktorým sa zrušuje smernica Rady 2004/67/ES (Ú. v. EÚ L 295, 12.11.2010, s. 1).

8 Ďalšie informácie o tvorbe cieľových modelov sa nachádzajú na adrese: https://ec.europa.eu/energy/en/consultations/consultation-generation-adequacy-capacity-mechanisms-and-internal-market-electricity

9 Prepájanie trhov opisuje prepojenie samostatných denných spotových trhov s elektrickou energiou s využitím dostupnej cezhraničnej prenosovej kapacity. Na prepájanie trhov s elektrickou energiou v Európskej únii bol vytvorený osobitný algoritmus s názvom EUPHEMIA.

10 Plynárenský uzol je fyzický alebo virtuálny obchodný bod, kde sa cena dodávok plynu stanovuje podľa dopytu v regióne. Uzlové ceny sa pohybujú podľa meniacej sa interakcie medzi dopytom a ponukou plynu.

Úlohy a povinnosti hlavných aktérov v oblasti energetickej politiky EÚ

13

Proces rozvoja, vykonávania a regulácie vnútorného trhu s energiou zahŕňa viacero verejných a súkromných aktérov, ktorí majú osobitné úlohy a povinnosti.

a) V **Európskej komisii** zodpovedá za rozvoj a vykonávanie európskej energetickej politiky generálne riaditeľstvo pre energetiku (GR ENER) v rámci rozsahu pôsobnosti článku 194 ZFEÚ. Jeho súčasťou je zabezpečenie fungovania trhu s energiou a bezpečnosti dodávok energie v rámci Únie a presadzovanie prepojenia energetických sietí. Pokiaľ ide o vnútorný trh s energiou, Komisia:

   i) navrhuje potrebné politické dokumenty a legislatívne opatrenia;

   ii) monitoruje transpozíciu energetických balíkov do vnútroštátnych právnych predpisov;

   iii) prijíma sieťové predpisy s členskými štátmi prostredníctvom komitologického postupu.

b) Trhy s energiou by mali monitorovať **národné regulačné orgány** (NRO), ktoré sú úplne nezávislé od vlád členských štátov. Požiadavka na ustanovenie NRO sa zaviedla v druhom energetickom balíku. Ich úloha sa ďalej posilnila v treťom balíku.

c) **Agentúra pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky** (ACER), ktorá bola zriadená v rámci tretieho energetického balíka, by mala presadzovať a uľahčovať spoluprácu NRO. Agentúra ACER vypracúva rámcové usmernenia, z ktorých sa odvodzujú sieťové predpisy, a prijíma stanoviská k rôznym záležitostiam týkajúcim sa trhu s energiou. Agentúra nemá žiadne výkonné právomoci, jej rozhodnutia preto nie sú pre účastníkov trhu priamo záväzné.

d) **Prevádzkovatelia prepravných sietí a prenosových sústav** sú subjekty zodpovedné za prepravu energie v podobe zemného plynu alebo elektrickej energie na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni s využitím pevnej infraštruktúry. Majú navzájom spolupracovať v rámci **európskych sietí prevádzkovateľov prenosových sústav pre elektrinu a prepravných sietí pre plyn** (ENTSO-E/ENTSO-G). Siete ENTSO zodpovedajú za tvorbu sieťových predpisov na základe rámcových usmernení agentúry ACER a za prípravu desaťročných plánov rozvoja sietí.

Investičné potreby a finančné nástroje EÚ v oblasti energetickej infraštruktúry

14

Investície do energetickej infraštruktúry sú potrebné, aby bolo možné realizovať výhody bezpečnosti dodávok prostredníctvom vnútorného trhu s energiou. Energetickú infraštruktúru v EÚ financujú najmä prevádzkovatelia prepravných sietí a prenosových sústav prostredníctvom spotrebiteľských taríf podľa zásady používateľ platí. Vlastné zdroje prevádzkovateľov prepravných sietí a prenosových sústav používané na financovanie investícií do infraštruktúry môžu siahať od iba 20 % nákladov projektu až do výšky úplných nákladov požadovanej investície. Podľa údajov Komisie z roku 2011 investovali prevádzkovatelia prepravných sietí a prenosových sústav v rokoch 2005 – 2009 do energetickej infraštruktúry 9,1 mld. EUR ročne. Z toho bolo 5,8 mld. EUR ročne na infraštruktúru pre elektrickú energiu a 3,3 mld. EUR ročne na infraštruktúru pre plyn.

15

Európska investičná banka (EIB) je najväčším nadnárodným poskytovateľom úverov a záruk pre projekty energetickej infraštruktúry v EÚ. V rokoch 2007 – 2012 poskytla EIB úvery vo výške 29,4 mld. EUR na investície do modernizácie a rozvoja európskych sietí pre elektrickú energiu a plyn[11].

16

Energetická infraštruktúra je tiež jednou z priorít novozriadeného **Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI)**[12]. Tento fond spája kapitál z rozpočtu EÚ a z EIB s cieľom zabezpečiť pákový efekt pre verejné a súkromné investície vo výške najmenej 315 mld. EUR v celej EÚ[13].

17

V porovnaní s vlastnými investíciami prevádzkovateľov prepravných sietí a prenosových sústav a finančnými prostriedkami dostupnými prostredníctvom EIB a EFSI je **rozpočet EÚ** pomerne malým poskytovateľom investícií do energetickej infraštruktúry. Z rozpočtu EÚ bolo v rokoch 2007 – 2013 vyčlenených na energetickú infraštruktúru približne 3,7 mld. EUR a ďalších 7,4 mld. EUR sa plánuje na obdobie rokov 2014 – 2020 (pozri ***tabuľku 1***).

11 Európska investičná banka, Kritériá pôžičiek v oblasti energetiky, 23. júl 2013.

12 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/1017 z 25. júna 2015 o Európskom fonde pre strategické investície, Európskom centre investičného poradenstva a Európskom portáli investičných projektov a o zmene nariadení (EÚ) č. 1291/2013 a (EÚ) č. 1316/2013.

13 Stanovisko č. 4/2015 k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom fonde pre strategické investície a o zmene nariadení (EÚ) č. 1291/12013 a (EÚ) č. 1316/2013 (Ú. v. EÚ C 121, 15.4.2015, s. 1).

Tabuľka 1

Finančné prostriedky vyčlenené na energetickú infraštruktúru v rokoch 2007 – 2020 (mil. EUR)

	Odvetvie	TEN-E	EEPO	NPE Energetika	EŠIF	Spolu
2007 – 2013	Elektrina	81	905		498	1 484
	Plyn	64	1 363		814	2 241
	SPOLU	**145**	**2 268**		**1 312**	**3 725**
2014 – 2020	Elektrická energia a plyn			5 350	2 000[1]	7 350
SPOLU 2007 – 2020		**145**	**2 268**	**5 350**	**3 312**	**11 075**

1 Orientačný údaj, ktorý audítorskej skupine poskytlo GR pre regionálnu a mestskú politiku.

Zdroj: Európsky dvor audítorov na základe databáz Generálneho riaditeľstva (GR) pre regionálnu a mestskú politiku a správ o vykonávaní programu EEPO.

18

Prostriedky boli vyčlenené z viacerých fondov riadených Komisiou, ktoré sa líšia z hľadiska ich relatívnej veľkosti, typu projektov, ktoré financujú, a druhu financovania, ktoré poskytujú (pozri ***tabuľku 1***):

a) **transeurópske energetické siete** (TEN-E), zriadené v roku 1996[14], boli nástrojom, ktorý riadila Komisia a ktorý financoval infraštruktúru pre elektrickú energiu a zemný plyn. V právnych predpisoch týkajúcich sa sietí TEN-E z roku 2013[15] sa stanovujú kritériá na určovanie projektov spoločného záujmu;

b) **Európsky energetický program pre oživenie** (EEPO) bol ustanovený v roku 2009 na podporu hospodárstva EÚ prostredníctvom investícií do infraštruktúry[16]. Z programu EEPO sa financoval dohodnutý zoznam projektov pod priamym riadením Komisie. Realizácia financovaných projektov stále prebieha, z programu sa však nepodporia žiadne nové projekty;

c) **Nástroj na prepájanie Európy** (NPE)[17] bol ustanovený s cieľom poskytnúť investície v oblastiach dopravy, energetiky a telekomunikácií na obdobie rokov 2014 – 2020[18]. Fond má pritiahnuť súkromné investície prostredníctvom viacerých nástrojov, vrátane grantov, osobitných úverov, záruk a dlhových a kapitálových nástrojov. Spolufinancovanie prostredníctvom grantov je založené na otvorených výzvach na predkladanie návrhov a riadi ho Výkonná agentúra pre inovácie a siete (INEA);

d) a financovanie energetickej infraštruktúry zabezpečujú aj **európske štrukturálne a investičné fondy** (EŠIF)[19]. Toto financovanie je založené na vnútroštátnych operačných programoch, ktoré schvaľuje Komisia.

19

Komisia v roku 2010 odhadovala, že európsky sektor energetiky si bude do roku 2020 vyžadovať 1 bilión EUR investícií. Z toho bude približne 210 mld. EUR potrebných na siete európskeho významu pre elektrickú energiu a plyn[20]. Podľa novších odhadov Medzinárodnej agentúry pre energiu (IAE) sa celkové investície potrebné na siete pre elektrickú energiu a plyn v EÚ v období rokov 2014 – 2035 zvýšia na 931 mld. EUR[21].

14 Program TEN-E bol zriadený týmito právnymi aktmi: rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1364/2006/ES zo 6. septembra 2006, ktorým sa ustanovujú usmernenia pre transeurópske energetické siete a ktorým sa zrušuje rozhodnutie 96/391/ES a rozhodnutie č. 1229/2003/ES (Ú. v. EÚ L 262, 22.9.2006, s. 1).

15 Zámerom nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 347/2013 zo 17. apríla 2013 o usmerneniach pre transeurópsku energetickú infraštruktúru, ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1364/2006/ES a menia a dopĺňajú nariadenia (ES) č. 713/2009, (ES) č. 714/2009 a (ES) č. 715/2009 (Ú. v. EÚ L 115, 25.4.2013, s. 39) je uľahčiť včasný rozvoj a interoperabilitu transeurópskych energetických sietí (TEN-E).

16 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 z 13. júla 2009, ktorým sa ustanovuje program na podporu oživenia hospodárstva udelením finančnej pomoci Spoločenstva na projekty v oblasti energetiky (Ú. v. EÚ L 200, 31.7.2009, s. 31).

17 V súlade s nariadením (EÚ) 2015/1017 o Európskom fonde pre strategické investície bolo finančné krytie energetického sektora NPE na obdobie rokov 2014 – 2020 znížené o 500 mil. EUR (z 5 850 mil. na 5 350 mil. EUR) s cieľom čiastočne financovať príspevok zo všeobecného rozpočtu Únie na EFSI.

18 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1316/2013 z 11. decembra 2013 o zriadení Nástroja na prepájanie Európy, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 913/2010 a zrušujú sa nariadenia (ES) č. 680/2007 a (ES) č. 67/2010 (Ú. v. EÚ L 348, 20.12.2013, s. 129).

19 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde

Rozsah auditu a audítorský prístup

20
Dvor audítorov sa prostredníctvom tohto auditu usiloval určiť, či vykonávanie opatrení politiky vnútorného trhu s energiou a výdavky EÚ na energetickú infraštruktúru skutočne priniesli výhody bezpečnosti dodávok energie.

21
Preskúmali sme najmä, či:

- Komisia a členské štáty zabezpečili vykonávanie politík **vnútorného trhu s energiou**, a zlepšili tak bezpečnosť dodávok energie;
- **energetická infraštruktúra** v Európe je vhodná pre plne integrované trhy a zabezpečuje tak skutočnú bezpečnosť dodávok energie;
- a **finančná podpora EÚ** pre energetickú infraštruktúru skutočne prispela k rozvoju vnútorného trhu s energiou.

22
Audítorské terénne práce prebiehali od polovice roka 2014 do polovice roka 2015.

23
Náš audit sa sústredil na prepravu plynu plynovodmi, skladovanie, vrátane terminálov LNG, a na prenos elektrickej energie. Nezahŕňal výrobu energie[22] ani energetickú účinnosť[23]. Do auditu neboli zahrnuté ani systémy na distribúciu energie koncovým odberateľom, energetické chudoba, energetické dane a dotácie a ciele politiky v oblasti klímy a energetiky do roku 2020 a 2030.

24
Náš audit zahŕňal politické opatrenia a financovanie od roku 2007. Použili sme regionálny prístup a skúmali prípadové štúdie v šiestich členských štátoch – Bulharsku, Estónsku, Litve, Poľsku, Španielsku a Švédsku. Analyzovali sme regionálne trhy a rozsah prepojení medzi týmito členskými štátmi a ich susedmi.

25
V týchto prípadových štúdiách sme posudzovali spôsob určovania investičných potrieb, vykonávanie zásad vnútorného trhu s energiou, aspekty cezhraničnej spolupráce a odôvodnenie návrhov projektov. Tento výber zabezpečil široké geografické zastúpenie z celej EÚ. Prípadové štúdie zahŕňali 15 príkladov konkrétnych projektov spolufinancovaných zo zdrojov EÚ. Súčasťou činností auditu pri každej prípadovej štúdii boli rozhovory s úradníkmi členských štátov a EÚ.

26
Pokiaľ to bolo možné, určili sme tiež osvedčené postupy, o ktorých by sa mohli informovať zainteresované strany v ďalších členských štátoch.

pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 320).

20 KOM(2010) 677 v konečnom znení zo 17. novembra 2010, Priority energetickej infraštruktúry na rok 2020 a ďalšie roky – Koncepcia integrovanej európskej energetickej siete.

21 Prehľad svetových investícií Medzinárodnej agentúry pre energiu za rok 2014. Paríž: OECD/IEA, s. 167.

22 Na tému výroby pozri osobitnú správu č. 6/2014 s názvom Podpora z fondov politiky súdržnosti na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov – dosiahli sa ňou dobré výsledky? (http:/eca.europa.eu).

23 Na tému spotreby pozri osobitnú správu č. 21/2012 s názvom Efektívnosť nákladov na investície do energetickej účinnosti v rámci politiky súdržnosti (http:/eca.europa.eu).

Pripomienky

Cieľ dokončenia vnútorného trhu s energiou do roku 2014 nebol dosiahnutý

27

Vnútorný trh s energiou bol od roku 2007 ústredným prvkom rozvoja energetickej politiky EÚ. V treťom energetickom balíku, ktorý bol prijatý v roku 2009, sa požadovala transpozícia smerníc o zemnom plyne a elektrickej energii do 3. marca 2011[24]. Tento cieľ však nebol v danom roku dosiahnutý. Okrem toho boli v roku 2009[25] prijaté tri nariadenia Komisie, ktoré sú súčasťou tretieho energetického balíka.

28

Rada v roku 2011 zopakovala svoj záväzok voči vnútornému trhu s energiou, pričom uviedla, že „by sa mal dobudovať do roku 2014, aby sa tak umožnil voľný tok plynu a elektrickej energie“[26]. Keďže cieľ stále nebol dosiahnutý, Rada v decembri 2014 znovu potvrdila „naliehavú potrebu účinného a jednotného vykonávania a uplatňovania ustanovení uvedených v treťom energetickom balíku zo strany všetkých členských štátov…“[27].

29

Na dosiahnutie tohto cieľa je dôležité:

- vykonávať regulačný rámec EÚ pre vnútorný trh s energiou;
- harmonizovať rôznorodé miestne a vnútroštátne trhy;
- dosiahnuť cenovú konvergenciu;
- a zabezpečiť dostupnosť primeranej energetickej infraštruktúry (pozri nižšie od bodu 72).

24 Pre elektrickú energiu v článku 49 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES (Ú. v. EÚ L 211, 14.8.2009, s. 55). Pre plyn v článku 54 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa zrušuje smernica 2003/55/ES (Ú. v. EÚ L 211, 14.8.2009, s. 94).

25 Nariadenie č. 714/2009 o podmienkach prístupu do sústavy pre cezhraničné výmeny elektriny, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1228/2003. Nariadenie č. 715/2009 o podmienkach prístupu do prepravných sietí pre zemný plyn, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1775/2005. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 713/2009 z 13. júla 2009, ktorým sa zriaďuje Agentúra pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky.

26 Závery, ktoré prijala Európska rada na svojom zasadnutí 4. februára 2011.

27 Závery rady, schôdza Rady pre dopravu, telekomunikácie a energetiku, Brusel, 9. decembra 2014.

Pretrvávanie problémov s vykonávaním právneho rámca EÚ pre vnútorný trh s energiou

30

Tretí energetický balík zahŕňa obidve nariadenia, ktoré sa uplatňujú priamo, a smernice, ktoré je potrebné integrovať do legislatívneho rámca jednotlivých členských štátov. Komisia na monitorovanie tohto pokroku vykonáva:

a) **kontroly transpozície,** ktorých cieľom je overiť, či členské štáty aktualizovali svoje vnútroštátne právne predpisy s cieľom začleniť ustanovenia smerníc[28]. Ak sa Komisia domnieva, že niektorý členský štát to neurobil, môže začať konanie o porušení povinnosti, ktoré môže viesť k podaniu žaloby na Súdnom dvore Európskej únie;

b) a **kontroly súladu s predpismi,** v rámci ktorých sa posudzuje, či zmeny, ktoré sa uskutočnili v praxi, sú v súlade s ustanoveniami smerníc. Na uľahčenie tohto posúdenia Komisia zasiela členským štátom žiadosti o informácie a vysvetlenia – táto výmena informácií sa uskutočňuje prostredníctvom nástroja známeho ako „piloty EÚ“. Ak Komisia usúdi, že zmeny vykonané v praxi v niektorom členskom štáte riadne neodzrkadľujú ustanovenia smerníc, môže začať oficiálne konanie o porušení povinnosti podľa článku 258 ZFEÚ.

28 Posudzovanie Komisie je založené na úradných dokumentoch z členských štátov, správach dodávateľov, znalosti jednotlivých krajín a monitorovaní trhu prostredníctvom mediálnych výstupov a osobitných žiadostiach zaslaných tretím stranám.

31

Tabuľka 2 obsahuje podrobné údaje o stave týchto kontrol vrátane konaní o porušení povinnosti v súvislosti s právnymi predpismi tretieho energetického balíka k 30. júnu 2015. Z analýzy vyplýva, že potrvá ešte dlho, kým bude možné považovať tretí energetický balík v členských štátoch za plne vykonávaný. K 30. júnu 2015:

a) Komisia v súvislosti s **netransponovaním** ustanovení tretieho energetického balíka považovala za potrebné začať konanie o porušení povinnosti proti 19 z 28 členských štátov. Všetky tieto konania boli k 30. júnu 2015 uzavreté;

b) Komisia vo veci **nesúladu** s ustanoveniami tretieho energetického balíka začala v roku 2013 proces zasielania žiadostí o informácie členským štátom a v niektorých prípadoch začala konanie o porušení povinnosti:

   i) Komisia dokončila posudzovanie 10 členských štátov a začala konanie o porušení povinnosti podľa článku 258 ZFEÚ. Všetky konania sú zatiaľ otvorené;

   ii) Komisia požiadala 4 členské štáty o informácie prostredníctvom pilota EÚ, posudzovanie však ešte nedokončila;

   iii) a v prípade 14 členských štátov Komisia zatiaľ nezaslala žiadosti o informácie.

32

K ustanoveniam tretieho energetického balíka relevantným pre tento audit, pri ktorých kontroly Komisie odhalili problémy, patria:

- fungovanie národných regulačných orgánov (pozri body 34 až 36);
- fungovanie prevádzkovateľov prepravných sietí a prenosových sústav (pozri body 37 až 42);
- otázky týkajúce sa rôznych foriem cenovej regulácie (pozri bod 64).

33

Počas auditu sa v týchto oblastiach potvrdila existencia problémov, ktoré sú uvedené v nasledujúcich bodoch.

Tabuľka 2

Kontroly transpozície a súladu s predpismi, ktoré vo vzťahu k tretiemu energetickému balíku vykonáva Komisia – stav k 30. júnu 2015

	Kontroly transpozície		Kontroly súladu s predpismi	
	Dokončené kontroly transpozície vykonávané Komisiou	Konanie o porušení povinnosti otvorené a uzavreté	Komisia začala konanie o porušení povinnosti	Konanie o porušení povinnosti uzavreté
Belgicko	√	√	√	neuzavreté
Bulharsko	√	√	konanie sa nezačalo	
Česká republika	√	N/A	konanie sa nezačalo	
Dánsko	√	√	konanie sa nezačalo	
Nemecko	√	N/A	√	neuzavreté
Estónsko	√	√	konanie sa nezačalo	
Írsko	√	√	konanie sa nezačalo	
Grécko	√	N/A	konanie sa nezačalo	
Španielsko	√	√	√	neuzavreté
Francúzsko	√	√	√	neuzavreté
Chorvátsko	√	N/A	√	neuzavreté
Taliansko	√	N/A	√	neuzavreté
Cyprus	√	√	konanie sa nezačalo	
Lotyšsko	√	N/A	konanie sa nezačalo	
Litva	√	√	konanie sa nezačalo	
Luxembursko	√	√	√	neuzavreté
Maďarsko	√	N/A	√	neuzavreté
Malta	√	N/A	konanie sa nezačalo	
Holandsko	√	√	konanie sa nezačalo	
Rakúsko	√	√	√	neuzavreté
Poľsko	√	√	konanie sa nezačalo	
Portugalsko	√	N/A	konanie sa nezačalo	
Rumunsko	√	√	√	neuzavreté
Slovinsko	√	√	konanie sa nezačalo	
Slovensko	√	√	konanie sa nezačalo	
Fínsko	√	√	konanie sa nezačalo	
Švédsko	√	√	konanie sa nezačalo	
Spojené kráľovstvo	√	√	konanie sa nezačalo	

Poznámka:

– „N/A“ znamená, že sa nezačalo konanie o porušení povinnosti a Komisia v budúcnosti nezačne žiadne konanie na základe kontroly transpozície, ktorá je už vo všetkých členských štátoch ukončená.

– „Konanie sa nezačalo“ znamená, že proti príslušnému členskému štátu sa nezačalo žiadne konanie o porušení povinnosti. Komisia skúma situáciu a môže v budúcnosti začať konanie.

– „Neuzavreté“ znamená, že konanie o porušení povinnosti v súčasnosti prebieha, ale ešte nebolo uzavreté.

Zdroj: Európsky dvor audítorov na základe informácií poskytnutých Komisiou.

Regulačné orgány v oblasti energetiky čelia problémom pri plnení svojich úloh na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ

34

Z údajov získaných v rámci auditu vyplynuli tieto problémy vo fungovaní NRO:

a) **nezávislosť** NRO je kľúčová na zabezpečenie riadneho plnenia ich úloh. Vedúci regulačných orgánov by sa mali vyberať transparentne a mali by mať zabezpečenú slobodu fungovania. Tieto zásady sa nie vždy dodržiavajú (pozri príklady v ***rámčeku 1***);

b) predstavitelia viacerých NRO zdôraznili riziko týkajúce sa **obmedzovania rozsahu pôsobnosti ich úloh**. Niektoré vlády si ponechali určité regulačné právomoci alebo uložili národným regulačným orgánom metodiky na určovanie taríf, ktoré by mohli viesť k uprednostňovaniu určitých účastníkov trhu (pozri príklady v ***rámčeku 2***);

c) napriek tomu, že úlohy NRO sú vo všetkých členských štátoch rovnaké, **výška zdrojov**, ktoré majú jednotlivé NRO k dispozícii, sa výrazne líši. Počet osôb zaoberajúcich sa otázkami energetiky v národných regulačných orgánoch, ktoré sme navštívili, siahal od 21 po viac než 200. Niektoré NRO sa domnievajú, že majú dostatok zdrojov na riešenie všetkých aspektov trhu s energiou. Vzhľadom na obmedzené zdroje sú však niektoré NRO lepšie vybavené na účasť v oblasti medzinárodnej spolupráce, ktorá je pre vnútorný trh s energiou kľúčová (pozri bod 35). Pozri príklady v ***rámčeku 3***.

Rámček 1

Záležitosti ovplyvňujúce nezávislosť NRO

Bulharsko – V období rokov 2009 – 2015 vláda niekoľkokrát vymenila predsedu Regulačnej komisie pre energetiku a vodu, pričom len v roku 2013 to bolo štyrikrát. Nezávislé regulačné orgány majú určovať tarify za energiu vo vzťahu k reálnym nákladom. Regulačná komisia pre energetiku a vodu však určovala regulované ceny elektrickej energie tak, že hlavná energetická spoločnosť musela nakupovať elektrickú energiu za vysokú cenu a ako verejný poskytovateľ ju predávať za nižšiu cenu, čím od roku 2010 do konca roka 2014 vznikol kumulovaný deficit vo výške asi 800 mil. EUR.

Litva – litovský parlament má od roku 2013 právomoc hlasovať o výmene vedúceho NRO, ak neschváli výročnú správu o činnosti regulačného orgánu v oblasti energetiky.

Rámček 2

Obmedzenia rozsahu pôsobnosti úlohy NRO

Španielsko – Ministerstvo priemyslu, energetiky a cestovného ruchu pevne stanovuje tarify za elektrickú energiu a plyn či systémové poplatky, ktoré prevádzkovatelia prenosových sústav a prepravných sietí fakturujú používateľom infraštruktúry pre elektrickú energiu aj pre plyn. NRO navrhuje metodiku týkajúcu sa prvkov, ktoré predstavujú len 1/3 konečných sieťových taríf, pričom nákladové položky predstavujúce zvyšné 2/3 stanovuje iba španielska vláda. To vyvoláva otázky, či má NRO primerané právomoci na vykonávanie tejto časti svojich regulačných funkcií.

Litva – V treťom energetickom balíku sa predpokladá, že NRO by mali zodpovedať za určovanie taríf v oblasti prepravy či distribúcie na základe transparentných kritérií. V Litve však metodiku na určovanie taríf za prepravu plynu a prenos elektrickej energie predpisuje vláda a maloobchodné ceny sú regulované. Podľa predbežných výpočtov NRO preto dve štátom vlastnené hlavné energetické spoločnosti budú môcť do roku 2024 získať prostredníctvom taríf o 167 mil. EUR viac, ako keď by tarify určoval NRO.

Rámček 3

Primeranosť zdrojov NRO

Švédsko – Švédsky inšpektorát pre energetiku potvrdil, že so svojimi 100 sektorovými špecialistami je plne vybavený na účasť na činnosti agentúry ACER vrátane poskytovania vyslaných národných expertov. Potvrdil tiež, že vykonal všetky prípravy na vykonávanie nariadenia REMIT vrátane plného vybavenia potrebného tímu.

Estónsko – Energetickou oblasťou sa zaoberá len 21 z 61 zamestnancov Národného úradu pre hospodársku súťaž. Komisia vo svojej analýze estónskeho trhu s energiou vyjadrila obavu, či má NRO dostatočné zdroje na primeranú reguláciu estónskeho trhu s energiou a na účasť na činnostiach spolupráce na úrovni EÚ (pozri ***prílohu III***).

35

Na úrovni EÚ neexistuje jeden jednotný regulačný orgán v oblasti energetiky, NRO však majú spolupracovať v rámci agentúry ACER (pozri bod 13). Riešenie cezhraničných regulačných otázok je čoraz dôležitejšie vzhľadom na skutočnosť, že trhy s energiou v EÚ sa čoraz viac integrujú. Agentúra ACER v súčasnosti funguje prostredníctvom systému pracovných skupín pre elektrickú energiu, plyn, integritu trhu a monitorovanie na riešenie týchto otázok. Zámerom takéhoto prístupu je uľahčiť priamu účasť členských štátov. V praxi sa však nezúčastňujú všetky členské štáty rovnako, aktívnejšie členské štáty tak majú väčší vplyv na činnosť týchto skupín. Niektoré NRO uviedli, že majú obmedzené zdroje, pokiaľ ide o dostatok odborníkov schopných pôsobiť v medzinárodnom prostredí a rozpočet na pracovné cesty (pozri bod 34). Podrobné údaje o účasti zástupcov členských štátov v pracovných skupinách agentúry ACER sú uvedené v ***prílohe III***.

36

Jednou z úloh agentúry ACER je analyzovať trendy na trhoch s energiou a predkladať politické odporúčania národným regulačným orgánom a inštitúciám EÚ. Agentúra však nemá právomoci na to, aby si od NRO alebo vlád členských štátov vymohla poskytovanie príslušných údajov o trhoch s energiou. Nedostatok údajov obmedzuje schopnosť agentúry ACER vykonávať analýzu trhu a predkladať politické odporúčania inštitúciám EÚ a národným regulačným orgánom členských štátov.

Oddelenie prevádzkovateľov prenosových sústav a prepravných sietí sa formálne uskutočnilo, nie vždy to však viedlo k liberalizovaným a konkurencieschopným trhom

37

Elektrická energia a plyn sa zriedka spotrebúvajú na mieste, kde sa vyrobia alebo vstúpia do krajiny. Na prepravu obrovského množstva energie k spotrebiteľom sa vybudovali prepravné siete a prenosové sústavy. Organizácie, ktoré tieto systémy spravujú, sa v členských štátoch EÚ nazývajú prevádzkovateľmi prenosových sústav a prepravných sietí.

38

Proces odčlenenia prepravy od ďalších činností, akými sú výroba a distribúcia, v rámci vertikálne integrovaných energetických spoločností, sa nazýva oddelenie. To sa začalo v rámci prvého a druhého energetického balíka. Komisia potvrdila, že právne predpisy tretieho energetického balíka vrátane ustanovení o oddelení formálne transponovali všetky členské štáty (pozri bod 31). Na ***obrázku 2*** sa opisuje úloha a postavenie prevádzkovateľov prenosových sústav a prepravných sietí v obchode s energiou pred oddelením a po ňom.

39
Cieľom oddelenia a ďalších opatrení bolo vytvoriť regulačné podmienky vnútorného trhu s energiou, liberalizovaný a konkurencieschopný trh však často nevznikol, lebo mnoho vlád a hlavných energetických spoločností naďalej obmedzuje prístup tretích strán k sieti pomocou regulácií a technických obmedzení. Noví poskytovatelia na trhoch s plynom a elektrinou potrebujú napríklad prístup k zariadeniam na prepravu a skladovanie.

Bez neho je vstup nových subjektov na vnútroštátne trhy s elektrinou či plynom zložitý. Hlavná plynárenská spoločnosť v Poľsku zriadila napríklad v roku 2010 spoločnosť na osobitný účel, ktorú národný regulačný orgán nepovažuje za prevádzkovateľa prepravnej siete a ktorá vlastní 100 % kapacít podzemných zásobníkov plynu v Poľsku. Takáto situácia prináša riziko, že dcérska spoločnosť by mohla obmedziť prístup nových dodávateľov plynu na trh v Poľsku[29].

29 Podľa údajov uverejnených vo vnútroštátnej správe poľského regulačného úradu v oblasti energetiky za rok 2014 ovláda hlavný poskytovateľ plynu približne 95 % trhu veľkoobchodného predaja plynu v Poľsku.

Obrázok 2

Obchod s energiou a preprava energie pred oddelením a po ňom

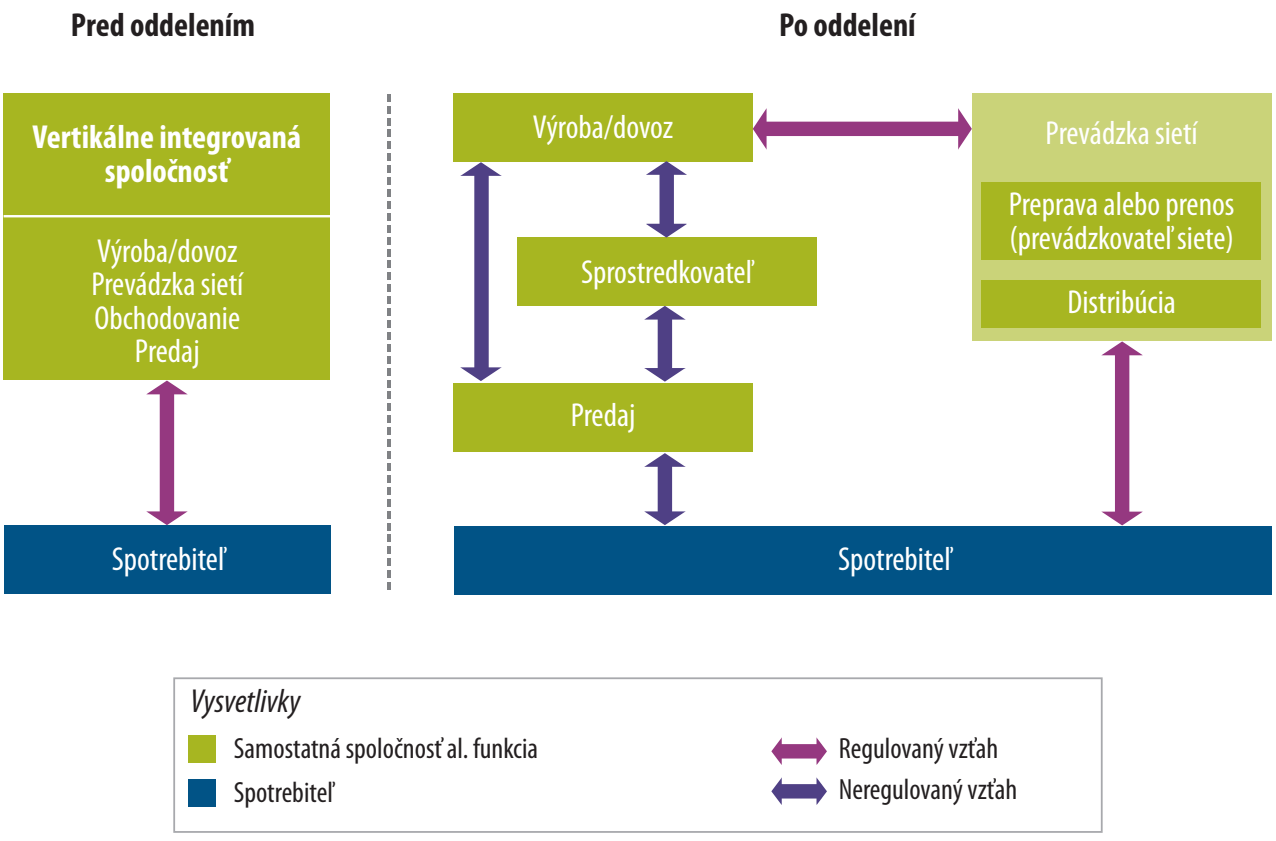

Zdroj: Prezentácia pána Jamesa Matthysa-Donnadieua z 26. augusta 2014 na letnej škole Ekonomika trhov s elektrickou energiou, ktorú organizovala Univerzita v Gente.

Pripomienky

40

Keďže siete členských štátov sú čoraz viac prepojené prostredníctvom infraštruktúry, zrejmá je potreba väčšej spolupráce susedných prevádzkovateľov prenosových sústav a prepravných sietí vrátane koordinovaného prístupu k rozvoju infraštruktúry, a to predovšetkým vo vzťahu k bezpečnosti dodávok. Príkladom dobrej spolupráce je švédsky prevádzkovateľ prenosovej sústavy pre elektrickú energiu, ktorý môže riadiť aj siete v Nórsku a Dánsku, lebo krajiny sa tak dohodli a ich siete sú technicky prepojené. Táto úroveň spolupráce však nie je rozšírená.

41

Všetci prevádzkovatelia prenosových sústav a prepravných sietí musia mať osvedčenie svojich NRO. V tomto procese zohráva úlohu aj Komisia, ktorá poskytuje stanovisko k návrhom rozhodnutí predloženým národnými regulačnými orgánmi. Komisia pri poskytovaní svojho stanoviska overuje, či má prevádzkovateľ prenosovej sústavy alebo prepravnej siete dostatočný majetok a môže prijímať nezávislé investičné rozhodnutia. Stále existujú prevádzkovatelia, pri ktorých Komisia nedokončila certifikáciu[30].

42

Na úrovni EÚ neexistuje jeden jednotný prevádzkovateľ prenosových sústav a prepravných sietí. Prevádzkovatelia prenosových sústav a prepravných sietí spolupracujú v rámci sietí ENTSO-E a ENTSO-G. Účasť vnútroštátnych prevádzkovateľov prenosových sústav a prepravných sietí na činnosti sietí ENTSO je rôzna, vzniká tak riziko, že vypracované technické riešenia budú vhodnejšie pre tie strany, ktoré sa zúčastňujú najaktívnejšie.

30 K 1. júnu 2015 vydala Komisia 109 stanovísk. Na osvedčenie stále čaká sedem prevádzkovateľov prepravných sietí pre plyn a traja prevádzkovatelia prenosových sústav pre elektrickú energiu: prevádzkovatelia prepravných sietí pre plyn v Estónsku, Lotyšsku, Fínsku, Taliansku, Maďarsku, Belgicku (opätovné osvedčovanie) a Spojenom kráľovstve (opätovné osvedčovanie); prevádzkovatelia prenosových sústav pre elektrickú energiu v Maďarsku, baltský kábel medzi Švédskom a Nemeckom, Taliansko (opätovné osvedčovanie).

Významné rozdiely v spôsobe organizácie trhov s energiou v členských štátoch môžu byť prekážkou ďalšieho rozvoja vnútorného trhu s energiou

43

Komisia hodnotila pokrok smerom k vnútornému trhu s energiou a dospela k záveru, že existuje 28 rôznych vnútroštátnych právnych rámcov pre trhy s energiou[31]. EÚ tak má namiesto jednotného vnútorného trhu s energiou mozaiku miestnych, vnútroštátnych a regionálnych trhov. Úlohou ďalšieho rozvoja vnútorného trhu s energiou je nájdenie prostriedkov na spoločné fungovanie týchto trhov. Ide o významnú úlohu, lebo:

- v EÚ sa stále používa viacero rôznych mechanizmov obchodovania;
- trhy s energiou sú ovplyvňované rôznymi zásahmi;
- tvorba a vykonávanie sieťových predpisov sú stále náročné;
- a úroveň integrity a transparentnosti trhu je na rôznych trhoch rôzna.

V EÚ stále existuje viacero rôznych mechanizmov obchodovania

44

V treťom energetickom balíku sa neustanovuje osobitný mechanizmus obchodovania, ktorý by sa mal vykonávať v celej EÚ. V praxi sa obchodovanie s plynom a elektrickou energiou uskutočňuje rôznymi spôsobmi (pozri bod 60). Plynulosť, transparentnosť a otvorenosť k účasti sú vlastnosti trhov, ktoré skutočne uľahčujú vnútorný trh. Počas auditu sme si všimli najmenej štyri rôzne mechanizmy obchodovania, v ktorých sa tieto vlastnosti vyskytujú v rôznej miere (pozri ***tabuľku 3***).

Vnútroštátne trhy s energiou sú ovplyvňované vládnymi zásahmi zameranými na dosahovanie cieľov iných vnútroštátnych politík alebo politík EÚ

45

Energetická politika je úzko spätá s mnohými ďalšími politickými oblasťami na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ, akými sú širšia hospodárska politika či politika v oblasti zmeny klímy, priemyslu, inovácií alebo trhu práce. Opatrenia na vykonávanie týchto politík môžu mať účinok na fungovanie trhov s energiou, napríklad ovplyvňovaním výberu určitých zdrojov energie, alebo na poskytovanie osobitnej podpory jednému z nich. Hoci tieto politiky môžu byť úplne racionálne na úrovni jedného členského štátu – napríklad podporou pôvodných zdrojov energie, čím možno prispievajú k vnímaniu domácej energetickej bezpečnosti v príslušnom členskom štáte, môžu viesť k vzniku deformácií trhu a cien na vnútornom trhu s energiou.

31 COM(2015) 80 final z 25. februára 2015 Rámcová stratégia odolnej energetickej Únie s výhľadovou politikou v oblasti zmeny klímy.

Tabuľka 3

Zistené mechanizmy obchodovania s energiou

	Plynulosť	Transparentnosť	Otvorenosť k účasti	Príklad z prípadových štúdií auditu
Regionálne burzy Tieto trhy sú podporované dlhodobými finančnými hedžovými mechanizmami, zahŕňajú niekoľko krajín a zameriavajú sa na vytvorenie oblasti voľného toku energie. Zvyčajne sú veľmi plynulé a fungujú na základe dobrovoľnej ochoty účastníkov trhu.	√	√	√	Spoločná burza na obchodovanie s elektrickou energiou v severskom a baltskom regióne.
Priame obchodovanie medzi podnikmi Ide o obchodovanie medzi výrobcom energie a jeho klientom. Tieto dohody, zvyčajne ide o dlhodobé zmluvy, nie sú transparentné, lebo obchodné podmienky sa nezverejňujú ostatným účastníkom trhu. Určenie referenčnej ceny plynu a elektrickej energie v konkrétnej oblasti trhu je preto zložité.	x	x	√	V čase auditu bolo predmetom takéhoto obchodovania 100 % plynu a elektrickej energie v Bulharsku. V Španielsku neexistoval do roku 2014 integrovaný organizovaný trh s plynom. V roku 2013 sa asi so 66 % plynu obchodovalo v termináloch LNG prostredníctvom dvojstranných zmlúv. NRO čelil ťažkostiam pri získavaní neskreslených údajov o cenách plynu.
Obmedzené burzy Zriaďujú sa z iniciatívy alebo na príkaz vlád členských štátov. Z povinnosti obchodovať prostredníctvom takejto burzy by mohlo vyplývať, že cenové ponuky nie sú v plnej miere založené na dynamike ponuky a dopytu.	√	√	x	V roku 2013 sa v Poľsku prostredníctvom burzy predávalo 50 % elektrickej energie a zvyšok bol predmetom obchodovania medzi podnikmi. Poľská energetická burza vznikla z iniciatívy skupiny obchodníkov, neskôr však bola podporená vnútroštátnymi orgánmi, ktoré žiadali, aby výrobcovia elektrickej energie predávali prostredníctvom burzy aspoň 70 % svojej produkcie.
Trhy s nadbytočnými množstvami Existujú najmä v sektore plynu. Tieto burzy fungujú v situácii, keď je trh väčšinou regulovaný alebo na ňom dominuje jeden hlavný dodávateľ. Vznikajú tak obchody, ktoré sa síce realizujú transparentne, ale neodrážajú cenovú dynamiku na trhu ako celku.	√	x	x	Poľská burza s plynom poskytuje možnosť nakupovať plyn, ktorého cena je o viac ako 20 % nižšia než regulovaná veľkoobchodná cena.

Zdroj: Európsky dvor audítorov.

46

Komisia si uvedomuje vplyv, aký môžu tieto zásahy potenciálne mať na fungovanie trhov s energiou. Jej možnosti na ich obmedzenie, a to aj v prípadoch, keď si to želala, sú však limitované. Komisia vyjadrila svoje stanovisko v usmerneniach pre štátnu pomoc v oblasti energetiky[32] a vo vysvetlivkách k energetickým balíkom. Z hľadiska tohto auditu sú významné tieto hlavné body, ktoré presadzovala Komisia:

- nemala by sa povoliť regulácia veľkoobchodných cien[33];
- a regulované maloobchodné ceny by sa mali stanoviť na úrovni, ktorá by zabezpečila možnosť konkurenčných ponúk. Cena zložky, ktorú v regulovanej cene predstavuje elektrická energia, by nemala byť nižšia ako priemerná veľkoobchodná cena na konkrétnom trhu[34].

Prijímanie sieťových predpisov a usmernení v oblasti elektrickej energie je mimoriadne pomalé

47

Sieťové predpisy sú technické pravidlá, ktoré majú poskytnúť základ pre technickú interoperabilitu v rámci prenosových sústav pre elektrickú energiu a prepravných sietí pre plyn v EÚ. V týchto predpisoch sa stanovujú spoločné technické normy, ktoré by mali zabezpečiť voľný tok energie cez hranice. Sú doplnením legislatívneho rámca trhov s energiou na zabezpečenie spoločného vykonávania balíkov. Keď sa budú sieťové predpisy vykonávať v plnej miere, mohli by umožniť zníženie počtu mechanizmov obchodovania a poskytnúť potrebné podmienky na zabezpečenie integrácie zlučiteľných trhov. V tomto procese zohráva mimoriadne významnú úlohu agentúra ACER, ktorá vypracúva rámcové usmernenia a tiež hodnotí predpisy vypracované sieťami ENTSO pred ich predložením Komisii. Komisia je potom zodpovedná za prijatie konečného znenia predpisov a za koordináciu komitologického postupu, prostredníctvom ktorého sa predpisy oficiálne prijímajú.

48

Obchodovanie s energiou v niektorých členských štátoch a medzi nimi sa v súčasnosti uskutočňuje aj bez plne dohodnutých a schválených sieťových predpisov. Aj napriek tomu by dokončenie tohto procesu bolo dôležitým krokom v rozvoji riadne fungujúceho vnútorného trhu s energiou.

49

Z ***tabuľky 4*** vyplýva, že schvaľovanie predpisov je dlhý a zložitý proces. K 30. júnu 2015:

- v oblasti plynu sa dosiahol určitý pokrok, keďže boli schválené štyri z piatich predpisov a o jednom sa rokovalo;
- a v sektore elektrickej energie naopak nebol schválený ani jeden z jedenástich predpisov. Agentúra ACER predložila spis Komisii, schvaľovanie sieťových predpisov v komitologickom postupe však aj tak sprevádza zdĺhavé meškanie. Z deviatich predpisov, ktoré boli predložené Komisii, vstúpilo do komitologického postupu len päť.

32 Usmernenia o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky na roky 2014 – 2020 (2014/C 200/01).

33 Kritériá, ktoré sa majú splniť pri regulácii cien, aby sa dodržali právne predpisy EÚ, boli nedávno potvrdené Súdnym dvorom v rozsudku vynesenom 10. septembra 2015 v konaní pre porušenie predpisov proti Poľsku v súvislosti s regulovanými cenami plynu pre odberateľov mimo domácnosti (C-36/14).

34 Oznámenie Komisie o cenách energie a nákladoch na energiu v Európe SWD(2014) 19 final a SWD(2014) 20 final.

Tabuľka 4

Proces tvorby sieťových predpisov

		Rámcové usmernenia ustanovené agentúrou ACER	Ukončenie tvorby predpisu v sieti ENTSO-G a ENTSO-E	Konečné odporúčanie agentúry ACER	Začiatok komitologického postupu	Predpis uverejnený v Úradnom vestníku EÚ
Plyn	Mechanizmy na prideľovanie kapacity	Q3 2011	Q3 2012	Q4 2012	Q1 2013	Q4 2013
	Postupy riadenia preťaženia	N/A	N/A	N/A	Q1 2012	Q3 2012
	Vyvažovanie plynu a prepravné siete	Q4 2011	Q1 2013	Q1 2013	Q3 2013	Q1 2014
	Pravidlá pre interoperabilitu a výmenu údajov	Q3 2012	Q4 2013	Q1 2014	Q3 2014	Q2 2015
	Harmonizované štruktúry prepravných taríf	Q4 2013				
Elektrická energia	Prideľovanie kapacity a riadenie preťaženia	Q2 2011	Q3 2012	Q1 2013	Q3 2014	
	Predbežné prideľovanie kapacity		Q3 2013	Q2 2014	Q2 2015	
	Prepojenie výroby	Q2 2011	Q2 2012	Q1 2013	Q1 2015	
	Prepojenie dopytu		Q4 2012	Q1 2013	Q2 2015	
	Prepojenie jednosmerného prúdu vysokého napätia		Q2 2014	Q3 2014	Q2 2015	
	Prevádzková bezpečnosť	Q4 2011	Q1 2013	Q4 2013		
	Prevádzkové plánovanie a harmonogramy		Q1 2013	Q4 2013		
	Kontrola frekvencie odberu a rezerv		Q2 2013	Q3 2013		
	Prevádzková odborná príprava					
	Požiadavky a prevádzkové postupy v núdzi		Q1 2015	Q2 2015		
	Vyvažovanie	Q3 2012	Q4 2013			

Poznámka: Postupy na riadenie preťaženia v oblasti plynu neprešli rovnakým procesom ako ostatné sieťové predpisy. Takéto postupy už boli ustanovené ako súčasť tretieho energetického balíka v nariadení (ES) č. 715/2009 a následne aktualizované v roku 2012 komitologickým postupom.

Zdroj: Európsky dvor audítorov na základe informácií poskytnutých agentúrou ACER.

50

V rámci nášho auditu sme zistili štyri dôvody, prečo je tento proces pomalý:

a) **nedostatočne vnímaná potreba** na trhoch, ktoré už fungujú primerane. Zúčastnené strany na takýchto trhoch sa zdráhajú prejsť na nový súbor technických pravidiel a prínosy z integrovanejšieho európskeho trhu nie sú prioritou. Napríklad mechanizmus vnútrodenného trhu ELBAS[35] spoločnej seversko-baltskej burzy pre elektrickú energiu nie je technicky v súlade s platformami vnútrodenného obchodovania v strednej Európe. Severské a baltské členské štáty sa zdráhali súhlasiť so spoločným európskym riešením, ktoré sa líšilo od mechanizmu ELBAS. Výsledná diskusia o tom, ktorý systém sa má v Európe použiť, je príčinou oneskoreného prepojenia trhu;

b) v treťom energetickom balíku **chýba jasný časový rámec** alebo určenie termínov na prípravu, schvaľovanie či vykonávanie sieťových predpisov;

c) **proces** prípravy predpisov, ktorý zahŕňa siete ENTSO a agentúru ACER, je **komplikovaný**. Rozhodnutia o tvorbe sieťových predpisov sa prijímajú väčšinovým hlasovaním prevádzkovateľov prenosových sústav a prepravných sietí v rámci sietí ENTSO a národných regulačných orgánov v rámci agentúry ACER. To predstavuje problém, lebo siete ENTSO sú síce európskymi orgánmi s úlohami v oblasti rozvoja vnútorného trhu s energiou, zároveň však zastupujú záujmy svojich jednotlivých členov. Z toho vyplýva potenciálny konflikt záujmov účastníkov, pričom hrozí, že sa schvália riešenia s najnižším spoločným menovateľom, ktoré nenapomáhajú optimálne prepojenie trhu;

d) najmä v prípade elektrickej energie **Komisia nezačala a neriadila** komitologický postup včas.

51

K včasnému vykonávaniu sieťových predpisov došlo len v obmedzenej miere. Prevádzkovatelia prenosových sústav a prepravných sietí a národné regulačné orgány z niektorých členských štátov vytvorili regionálne iniciatívy na včasné vykonávanie dvoch sieťových predpisov. Sedem členských štátov spolupracuje od roku 2012 na včasnom vykonávaní predpisu o mechanizmoch prideľovania kapacity pre plyn[36].

Miera integrity a transparentnosti mechanizmov obchodovania je rôzna

52

Zásady vnútorného trhu s energiou si vyžadujú, aby sa s energiou obchodovalo na transparentných trhoch založených na pravidlách. Vyššie už bolo uvedené, že rôzne mechanizmy obchodovania majú rôzny stupeň transparentnosti (pozri bod 44). Práve v tejto súvislosti bolo v roku 2011 prijaté nariadenie EÚ[37] o integrite a transparentnosti veľkoobchodného trhu s energiou (pozri ***rámček 4***).

35 Viac o mechanizme ELBAS: http://www.nordpoolspot.com/TAS/Intraday-market-Elbas/.

36 Česká republika, Španielsko, Francúzsko, Maďarsko, Poľsko, Portugalsko a Rumunsko.

37 Nariadenie (EÚ) č. 1227/2011 doplnené vykonávacími aktmi nariadenia REMIT v polovici decembra 2014.

Rámček 4

Nariadenie REMIT a agentúra ACER

Systém ***REMIT***, ktorý vykonáva agentúra ACER, je systémom monitorovania veľkoobchodných trhov s energiou v Európe a je významnou novou povinnosťou agentúry ACER popri povinnostiach, ktoré jej boli pridelené v treťom energetickom balíku. Agentúra ACER si vyžiadala novú infraštruktúru informačných technológií, nástroje monitorovania a špecializované odborné znalosti.

- **Fáza vykonávania** sa začala prijatím nariadenia a ukončená bola nadobudnutím účinnosti pravidiel pre zber údajov. Agentúra ACER vymedzila metodiku, postupy a nástroje informačných technológií na monitorovanie veľkoobchodných trhov s energiou vrátane spoločného využívania údajov s NRO a ďalšími orgánmi na vnútroštátnej úrovni a úrovni EÚ.
- Vo **fáze prevádzky** agentúra ACER zbiera a analyzuje údaje v rámci štvorstupňového prístupu: dohľad, predbežné vyšetrovanie odchylných udalostí, vyšetrovanie prípadov a presadzovanie. Agentúra zbiera údaje priamo od účastníkov trhu a tretích strán.

53
Agentúra ACER a regulačné orgány štyroch zo šiestich členských štátov, ktoré sa navštívili v rámci auditu, vyhlásili, že nie sú plne pripravení na vykonávanie nariadenia REMIT. NRO z Bulharska ako jediný uviedol, že v ich krajine sa nariadenie REMIT neuplatňuje, lebo tam v súčasnosti neexistuje žiadna energetická burza.

54
Funkčné burzy majú vnútorné mechanizmy transparentnosti, ktoré sú navrhnuté s cieľom predchádzať manipuláciám s trhom. Tieto služby by mohli byť podkladom pre agentúru ACER a regulačné orgány v rámci nariadenia REMIT. Menej transparentné mechanizmy obchodovania, ako sú B2B a trhy a nadmernými množstvami, nemajú zatiaľ žiadne funkčné mechanizmy dohľadu. Aj po úplnom nadobudnutí účinnosti nariadenia REMIT preto môže pretrvávať riziko manipulácie s trhom a nepravidelnej výmeny informácií.

Napriek tomu, že sa dosiahol pokrok v oblasti prepájania trhov v Európe, úplné cenové účinky vnútorného trhu s energiou sa zatiaľ nerealizovali

55
Tretí energetické balík pristupuje k trhu s elektrickou energiou a trhu s plynom podobným spôsobom. Podobné sú potom aj modely, ktoré boli pre tieto dva trhy vypracované, a to v tom zmysle, že predpokladajú prístup k energii z viacerých zdrojov a existenciu cenovej konkurencie v každej oblasti trhu (pozri bod 12).

56
Na porovnávanie úrovne cien energie medzi členskými štátmi by sa mali používať veľkoobchodné a nie maloobchodné ceny, lebo súčasťou maloobchodných cien sú dane, ďalšie poplatky a zľavy, ktoré sú v jednotlivých členských štátoch rôzne. Priemerné ceny, ktoré platia domácnosti a klienti z oblasti priemyslu sa výrazne líšia od veľkoobchodných cien (pozri ***prílohu I***).

Pripomienky

57
Jedným z ukazovateľov funkčného vnútorného trhu s energiou by boli pomerne malé rozdiely medzi veľkoobchodnými cenami energie v susedných krajinách a v rámci regiónov. Výrazné rozdiely vo veľkoobchodných cenách by naznačovali, že potenciálny hospodársky zisk, ktorý by mohli priniesť otvorené trhy a prepájacie kapacity, sa nerealizuje.

58
V niektorých členských štátoch sa veľkoobchodné a maloobchodné ceny energie regulujú, čo môže mať vplyv na rozsah cenových rozdielov medzi členskými štátmi (pozri body 45 a 46).

59
Veľkoobchodné ceny elektrickej energie v jednotlivých členských štátoch sa nezbližujú. Z ***obrázka 3*** vyplýva, že veľkoobchodné ceny elektrickej energie v EÚ sú veľmi rozdielne. Najvyššia veľkoobchodná cena je o viac ako 85 % vyššia než najnižšia cena[38]. Výrazné rozdiely badať medzi niektorými susednými členskými štátmi, napríklad medzi Estónskom a Lotyšskom alebo medzi Českou republikou a Poľskom.

38 Podobné rozdiely vo veľkoobchodných cenách elektrickej energie medzi najvyššou a najnižšou cenou existovali aj v roku 2013 a v prvom štvrťroku 2015.

Obrázok 3

Porovnanie priemerných veľkoobchodných cien elektrickej energie pri základnom odbere v roku 2014 v členských štátoch s burzami

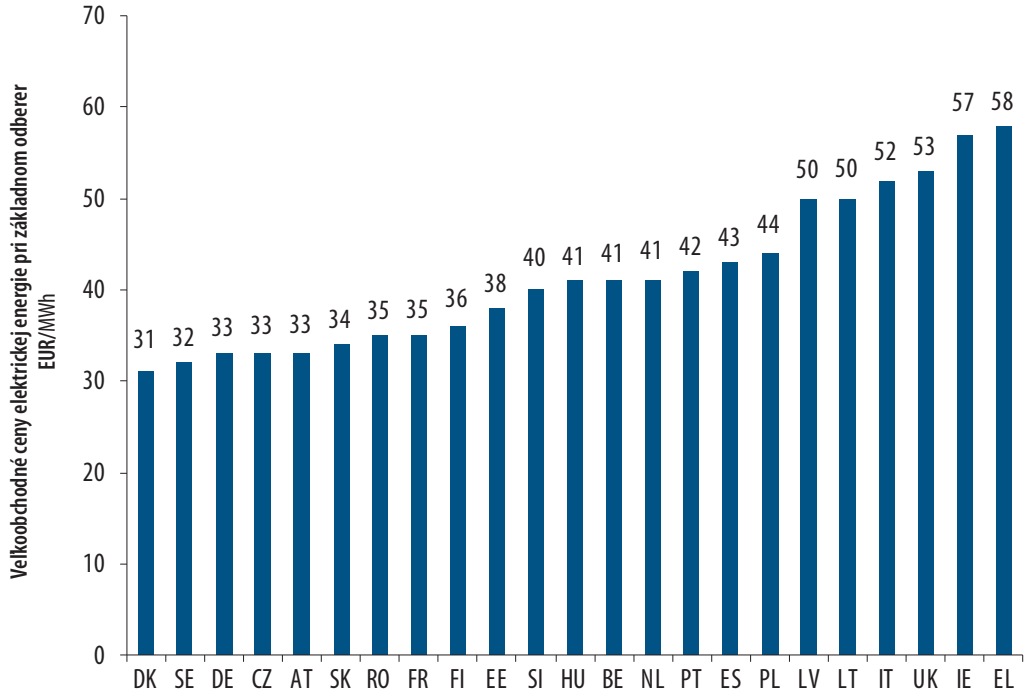

Poznámka: K dispozícii nie sú údaje o cenách v Bulharsku, Chorvátsku, na Cypre, v Luxembursku a na Malte.

Zdroj: Európsky dvor audítorov na základe údajov Európskej komisie.

60

Z hľadiska trhového hospodárstva sú na realizáciu cenovej konvergencie v praxi nevyhnutné tri podmienky:

a) členské štáty musia byť odhodlané zabezpečiť rozvoj liberalizovaných a konkurenčných trhov (pozri bod 39);

b) mechanizmy obchodovania používané v členských štátoch musia byť kompatibilné v zahraničí. Ak jeden členský štát využíva model B2B a druhý je účastníkom regionálnej burzy, účinné prepojenie trhu nie je možné (pozri bod 44);

c) a k dispozícii musí byť dostatočná kapacita prenosových sústav a prepravných sietí na cezhraničnú prepravu, ale aj v rámci členských štátov.

61

Väčšina členských štátov, ktoré využívajú ako mechanizmus obchodovania nejakú formu burzy, sa podieľa na prepojení denného trhu[39]. Nevedie to však k úplnej konvergencii veľkoobchodných cien elektrickej energie, lebo tieto členské štáty nemusia využívať rovnaké mechanizmy obchodovania a prepojenie medzi členskými štátmi a v rámci nich je obmedzené. Na ***obrázku 3*** vidieť, že cenové rozdiely medzi týmito členskými štátmi trvajú.

62

Spojovacie vedenia uľahčujú prepájanie vnútroštátnych trhov s energiou, čo by teoreticky malo mať vplyv na ceny energie umožnením účinkov cezhraničného trhu. EÚ stanovila cieľ týkajúci sa kapacity cezhraničných spojovacích vedení elektrickej energie na úrovni najmenej 10 % inštalovanej kapacity na výrobu elektrickej energie v danom členskom štáte[40] (pozri tiež bod 75). Dosiahnutie prepojenia na úrovni 10 % však nemuselo viesť k cenovej konvergencii.

63

Úroveň prepojenia, ktorá je skutočne potrebná na dosiahnutie cenovej konvergencie, sa líši podľa potrieb trhu a konkrétnych okolností v členských štátoch a okolitých regiónoch. Kapacita prepojenia na dosiahnutie cenovej konvergencie v oblasti elektrickej energie by mohla byť omnoho vyššia ako 10 %, ale v určitých situáciách, najmä medzi veľkými trhmi, by potrebná kapacita prepojenia mohla byť nižšia. Podľa ***tabuľky 5*** je napríklad miera prepojenia Portugalska nižšia ako 10 %, ale ako vyplýva z ***obrázka 3***, v porovnaní so susedným Španielskom neexistuje žiadny výrazný rozdiel v cene. Ďalšie príklady vzťahu medzi cenovou konvergenciou a týmto cieľom prepojenia sú uvedené v ***rámčeku 5***.

39 Výnimkami sú Grécko, Írsko a Poľsko.

40 Cieľ prepojenia na úrovni 10 % bol vypracovaný na zasadnutí Európskej rady v Barcelonev roku 2002. Všetky členské štáty majú do roku 2020 vytvoriť spojovacie kapacity, ktoré predstavujú aspoň 10 % ich inštalovanej kapacity na výrobu elektrickej energie. To znamená, že každý členský štát by mal mať k dispozícii elektrické vedenie umožňujúce prenos aspoň 10 % elektrickej energie, ktorá sa vyrobí v jeho elektrárňach, cez hranice do susedných krajín.

Rámček 5

Konvergencia cien elektrickej energie a cieľ 10 % prepojenia pre elektrickú energiu

Estónsko a Lotyšsko majú v súčasnosti kapacitu prepojenia, ktorá dosahuje približne 60 % výrobnej kapacity Estónska a 33 % kapacity Lotyšska. Miera prepojenia preto zďaleka presahuje cieľ 10 %, cenové rozdiely sú však naďalej výrazné.

Poľsko má dostatočné kapacity prepojenia so susednými krajinami. Keď sa vylúčia spojovacie vedenia do krajín, ktoré nie sú členskými štátmi EÚ – Bieloruska a Ukrajiny, kapacita prepojenia je na úrovni 15 % dostupnej výrobnej kapacity. Jestvujúce cezhraničné vedenia s celkovou kapacitou 5 GW však do veľkej miery nie sú dostupné na komerčné obchodovanie vzhľadom na obmedzenia, ktoré stanovil poľský prevádzkovateľ prenosovej sústavy na zvládanie neplánovaného prísunu energie z Nemecka.

Tento neplánovaný prísun je spôsobený rozsiahlymi kapacitami na výrobu elektrickej energie vo veterných elektrárňach v severnom Nemecku a obmedzenou prenosovou kapacitou v rámci Nemecka. Keďže elektrickú energiu nemožno prenášať v rámci Nemecka, môže prúdiť do sietí susedných krajín a vytvárať tzv. kruhové toky. Na zvládnutie týchto potenciálnych tokov poľský prevádzkovateľ prenosovej sústavy uzatvára pre obchodovanie s elektrickou energiou celú kapacitu prepojenia s Nemeckom až na veľmi malé výnimky.

Jediné plne funkčné prepojenie, ktoré má dosah na cenu elektrickej energie v Poľsku je prepojenie ***SwePol*** do Švédska (600 MW), ktoré predstavuje približne 1,6 % celkovej dostupnej vnútroštátnej kapacity na výrobu elektrickej energie v Poľsku (pozri ***rámček 7***).

64
Niektoré členské štáty aj napriek tomu, že sú odhodlané vykonávať reformy týkajúce sa vnútorného trhu s energiou, stále neumožňujú, aby ceny energie určovala dynamika ponuky a dopytu. Regulácia veľkoobchodných cien energie sa využívala v jednom z členských štátov, na ktoré sa vzťahoval náš audit, a rôzne formy regulácie maloobchodných cien sa využívali v štyroch členských štátoch zo vzorky auditu.

Úplné vykonávanie cieľového modelu pre plyn môže mať iba obmedzený účinok na priemerné veľkoobchodné ceny plynu

65
V cieľovom modeli pre plyn sa stanovuje potreba obchodovania na základe plynárenských uzlov (pozri bod 12). Určovanie cien v rámci plynárenských uzlov zatiaľ existuje len v siedmich členských štátoch[41]. V ostatných členských štátoch sa obchodovanie s plynom uskutočňuje s využitím modelu obchodovania medzi podnikmi s výhradnými zmluvami na využívanie kapacít plynovodov, v ktorých sa výrobcovia plynu zaväzujú dodávať konkrétne objemy plynu za pevne stanovenú cenu. Táto pevne stanovená cena je potom základom pre veľkoobchodnú cenu v krajine.

41 Cezhraničné obchodovanie s plynom medzi plynárenskými uzlami je v súčasnosti možné medzi Belgickom, Nemeckom, Francúzskom, Talianskom, Holandskom, Rakúskom a Spojeným kráľovstvom.

66

Stáva sa, že v rámci jedného členského štátu fungujú paralelne oba mechanizmy obchodovania s plynom – obchodovanie na základe plynárenských uzlov aj B2B. V Taliansku napríklad existuje plynárenský uzol a spoločnosti, ktoré sú v ňom dodávateľmi plynu, uzavreli štyri samostatné zmluvy v rámci obchodovania B2B. Naopak Estónsko a Lotyšsko majú len po jednom zdroji plynu so zmluvami typu B2B, ktoré určujú cenu[42].

67

Plynárenské uzly sú závislé od existencie viac ako jedného zdroja dodávky plynu, ktorý sa dodáva buď prostredníctvom spojovacích vedení plynovodov, alebo z iných zdrojov, akým je LNG. Rozvoj konkurenčného obchodovania na základe plynárenských uzlov v celej EÚ by si vyžadoval rozsiahle investície do infraštruktúry na uľahčenie dodávok plynu z alternatívnych zdrojov. Ak by sa náklady na takéto rozsiahle investície mali refundovať postupným zvyšovaním sieťových taríf, hospodárske argumenty úsilia o rozvoj obchodovania na základe plynárenských uzlov v celej EÚ môžu byť obmedzené, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že priemerné ceny v rámci obchodovania na základe plynárenských uzlov sú len o 10 % nižšie ako priemerné ceny v rámci obchodovania medzi podnikmi[43].

68

Konkurenčné obchodovanie na základe plynárenských uzlov si navyše vyžaduje dostatočné dodávky plynu z rôznych zdrojov. Existencia viacerých dodávateľov plynu z toho istého vnútroštátneho zdroja môže vytvárať hospodársku súťaž v oblasti marže, nemusela by však zabezpečovať výhody bezpečnosti dodávok, keďže prerušenie dodávok z tohto jediného vnútroštátneho zdroja by mohlo mať dosah na všetky dodávateľské trasy z tohto zdroja.

42 V niektorých krajinách sa využívajú určité hybridné systémy. Poľsko má napríklad regulované veľkoobchodné a maloobchodné ceny plynu, ale časť dovozu a určité nevyužité kapacity sa potom predávajú na burze. V štvrtom štvrťroku 2014 bola cena plynu na burze 26,2 EUR/MWh, pričom regulovaná cena bola 36 EUR/MWh. V roku 2013 sa prostredníctvom burzy uskutočnili len tri percentá celkového obchodu s plynom.

43 Podľa informácií agentúry ACER bola v roku 2014 priemerná cena v plynárenskom uzle v siedmich členských štátoch s plynárenskými uzlami 24,8 EUR/MWh, kým priemerná dovozná cena v zmluvách B2B v roku 2014 bola 27,0 EUR (pozri ***prílohu II***). Cenový rozsah medzi najvyššou a najnižšou cenou v rámci zmlúv B2B siahal od 22,1 EUR po 32,0 EUR/MWh a v prípade plynárenských uzlov od 23,4 EUR po 27,8 EUR/MWh. Pri výpočte priemernej ceny v rámci B2B sa prihliada na retroaktívnu zľavu vo výške 21 %, ktorú získala Litva podľa údajov v ***rámčeku 6***.

69

Toto všetko je potrebné zvážiť aj v kontexte značnej neistoty, pokiaľ ide o budúci dopyt po plyne v EÚ. Podľa údajov uvedených na ***obrázku 4*** klesol od roku 2010 do roku 2013 súhrnný dopyt po plyne v EÚ o 14 % a dokonca aj z vlastných predpovedí Komisie vyplýva, že nárast dopytu po plyne je nepravdepodobný. Potenciálni investori sú preto opatrní, pokiaľ ide o záväzky budúcich investícií.

70

Komisia nemá vlastné funkčné kapacity na tvorbu predpovedí týkajúcich sa dopytu po plyne v EÚ. Namiesto toho využíva predpovede poskytované vonkajším dodávateľom (pozri bod 83). Z ***obrázka 4*** tiež vyplýva, že Komisia sústavne nadhodnocovala dopyt po plyne v danom období, a musí obnoviť dôveryhodnosť predpovedí, ktoré používa.

Obrázok 4

Spotreba plynu v EÚ 27 v rokoch 2000 – 2013 zobrazená súbežne s predpoveďami Komisie do roku 2030

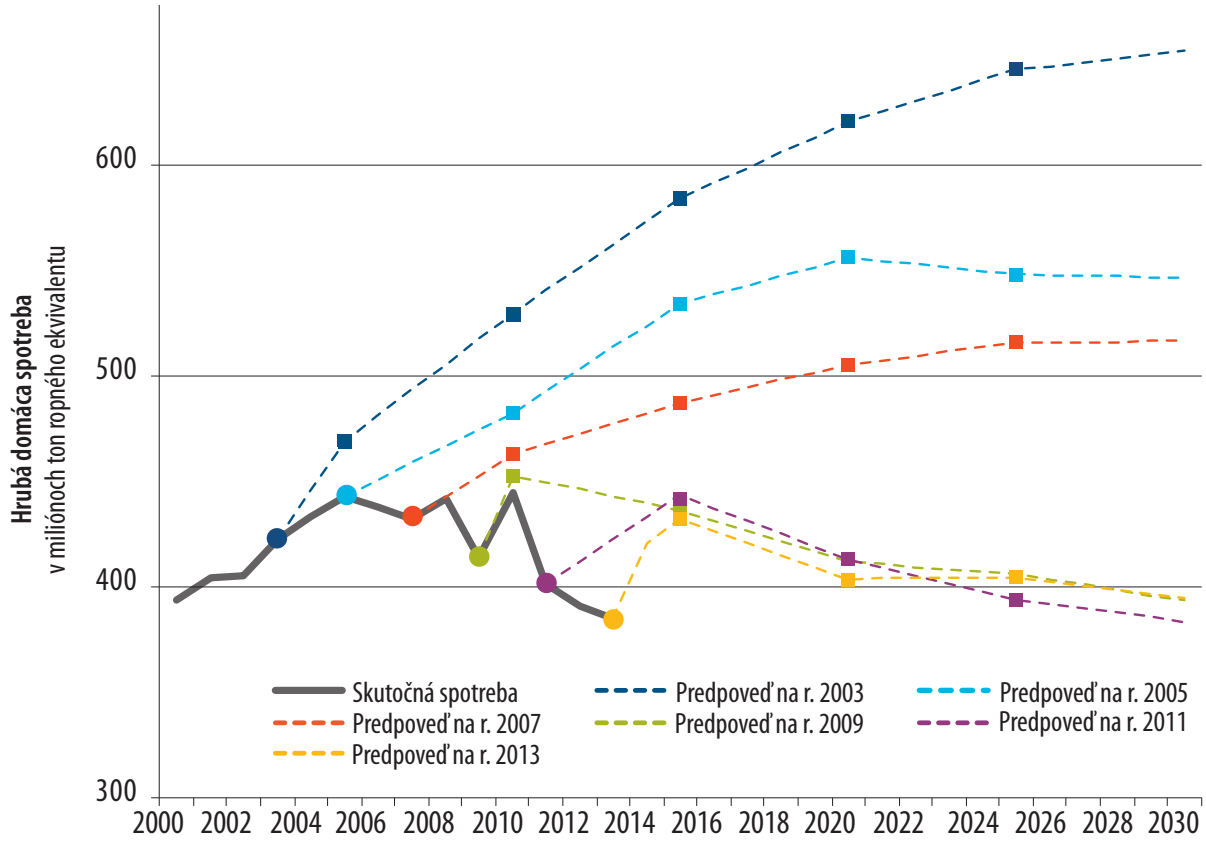

Poznámka: Všetky predpovede sa týkajú spotreby EÚ 27 v intervale piatich rokov (2005, 2010, 2015 atď.). Najnovšie údaje o skutočnej spotrebe plynu, ktoré sú k dispozícii z Eurostatu, sú za rok 2013.

Zdroj: Európsky dvor audítorov na základe dvojročných predpovedí Eurostatu a Európskej komisie v oblasti energetiky uverejňovaných v rokoch 2003 – 2013.

71
Existujú alternatívne spôsoby na zavedenie hospodárskej súťaže na trhu s plynom, ktoré sa síce nevyrovnajú plne funkčnej, konkurenčnej tvorbe cien na základe plynárenských uzlov, ale priniesli by väčšiu bezpečnosť dodávok energie. Uskutočniť by sa to mohlo zabezpečením alternatívneho zdroja, ktorý by ovplyvnil cenu ponúkanú druhým dodávateľom plynu. Terminál LNG v Litve je príkladom, ako by bolo možné dosiahnuť takýto cenový účinok, pričom sa zároveň zabezpečí dostupnosť alternatívneho zásobovania v prípade prerušenia dodávok, ktoré postihne plynovody v baltskom regióne (pozri ***rámček 6***).

Rámček 6

„Nezávislosť“: terminál LNG v Klaipede v Litve

Plávajúci terminál LNG „Nezávislosť“ bol uvedený do prevádzky v prístave Klaipeda v novembri 2014. Ide o plavidlo s terminálom v nórskom vlastníctve, ktoré si Litva prenajala na desať rokov s následným predkupným právom. Terminál, ktorý je schopný dodávať 3,8 miliardy m^3 plynu ročne, výrazne zvýšil bezpečnosť dodávok plynu v Litve a hospodársku súťaž medzi dodávateľmi plynu v celom regióne.

Podľa litovského NRO po dokončení hlavných prác na termináli LNG v roku 2014 poskytli ďalší dodávatelia plynu Litve zníženie dovoznej ceny plynu o 21 % približne na 28,6 EUR/MWh, a to dokonca pred uvedením terminálu LNG do plnej prevádzky.

© Hoëgh LNG

Fotografia 1 – príchod plávajúceho terminálu LNG „Nezávislosť“ do prístavu v Klaipede

Energetická infraštruktúra v Európe zatiaľ vo všeobecnosti nie je pripravená na plne integrované trhy, a preto v súčasnosti neposkytuje skutočnú bezpečnosť dodávok energie

72

Vhodná infraštruktúra je pre fungovanie vnútorného trhu s energiou rovnako potrebná ako trhové štruktúry a účinná regulácia. V tejto časti správy sa:

a) hodnotí, či je energetická infraštruktúra v EÚ v súčasnosti pripravená na rozvoj vnútorného trhu s energiou;

b) posudzuje, či sa infraštruktúra rozvíja na základe uceleného posúdenia potrieb;

c) a zvažuje spolupráca potrebná na realizáciu projektov infraštruktúry.

Infraštruktúra v rámci mnohých členských štátov a medzi mnohými členskými štátmi ešte nie je vhodná pre vnútorný trh s energiou

Energetická infraštruktúra v jednom členskom štáte môže ovplyvňovať trhy s energiou v iných členských štátoch

73

Vlastnosti energetickej infraštruktúry v jednom členskom štáte môžu v praxi viesť k obmedzeniam toku elektrickej energie a plynu medzi susednými a ďalšími členskými štátmi. Počas auditu sme v tomto smere zaznamenali tieto situácie:

a) **nedostatočná prijímacia kapacita.** Tento problém môže vzniknúť, keď infraštruktúra v rámci členského štátu nemá dostatočnú kapacitu, ktorá umožňuje dovoz a vývoz medzi susednými vnútroštátnymi trhmi. Stáva sa to, keď sú vnútroštátne prepravné siete a prenosové sústavy preťažené, keď sústavy na prenos elektrickej energie nemajú dostatočnú frekvenciu alebo keď prepravné siete pre plyn nemajú dostatočnú kapacitu alebo tlak (pozri príklady v ***rámčeku 7***);

Rámček 7

Príklady nedostatočnej prijímacej kapacity vnútroštátnej prepravnej a prenosovej infraštruktúry

Spojovacie vedenie SwePol medzi Poľskom a Švédskom s inštalovaným výkonom 600 MW, ktoré bolo uvedené do prevádzky v roku 2000, sa nevyužíva na plný výkon, a to aj napriek významným rozdielom medzi veľkoobchodnými cenami elektrickej energie na trhoch v týchto dvoch štátoch. Podľa poľského prevádzkovateľa prenosovej sústavy infraštruktúra na prenos elektrickej energie v severnom Poľsku nemá dostatočnú kapacitu na prijatie tohto množstva elektrickej energie v Poľsku a jej distribúciu v rámci vnútroštátnej siete. V roku 2014 sa výkon ponúkaný na trhu pohyboval od 273 MW do 424 MW, čo je hlboko pod najvyšším výkonom spojovacieho vedenia.

Estónsko má spojovacie vedenia do tretích krajín a do Lotyšska a tlak v jeho sieti zabezpečujú prečerpávacie stanice v Lotyšsku. Medzi Estónskom a Fínskom sa plánuje výstavba nového podmorského plynovodu. Na to, aby sa zabezpečil tok plynu v tomto plynovode, by sa musel zvýšiť tlak plynu v estónskej sieti, a to buď výstavbou prečerpávacej stanice v Estónsku, alebo rozšírením lotyšskej prečerpávacej stanice.

b) **nedostatočná kapacita na prepravu energie.** Niektoré členské štáty sa stali, alebo sa majú stať, takzvanými koridormi na prepravu a prenos energie. Nachádzajú sa medzi členskými štátmi, ktoré sú bohaté na energiu a mohli by vyvážať plyn alebo elektrickú energiu za konkurenčné ceny, a členskými štátmi, ktoré by mali z tohto toku prospech. Tranzit energie naprieč členským štátom si vyžaduje kapacitu, ktorá sa plne nevyužíva v rámci domáceho dopytu. Niektoré tranzitné krajiny nemajú takúto kapacitu, čo môže viesť k preťaženiu (pozri príklady v ***rámčeku 8***). Opačný problém môže nastať, keď sú plynovody vyhradené na tranzit na základe dlhodobých zmlúv a nie sú k dispozícii na domáce využitie (pozri bod 111).

Rámček 8

Problémy s tranzitom energie

Švédsko je tranzitnou krajinou pre elektrickú energiu prepravovanú z Nórska do Fínska, Dánska, Nemecka a Poľska. Krajina investovala do spojovacích vedení, ktoré túto prepravu uľahčujú. Vnútorné preťaženie vo Švédsku však neumožňovalo stabilný vývoz do Dánska. Švédsko preto v roku 2011, po sťažnosti, ktorú Dánsko predložilo Európskej komisii, preorganizovalo svoj trh s elektrickou energiou do štyroch obchodných zón. Pomohlo to identifikácii oblastí preťaženia, čo potom viedlo k posilneniu siete.

Francúzsko by malo fungovať ako tranzitná krajina na prepravu plynu medzi Pyrenejským polostrovom a zvyškom Európy. To by však v súčasnosti nebolo možné vzhľadom na prevládajúce podmienky na trhu, preťaženie siete v južnom Francúzsku a problémy týkajúce sa prepravy plynu medzi severom a juhom Francúzska.

Podobné je to aj v sektore elektrickej energie, kde okrem obmedzenej dostupnosti fyzických prepojení medzi Španielskom a Francúzskom existuje ďalšia významná prekážka integrácie Španielska a Portugalska do vnútorného trhu s energiou, a tou je potreba posilnenia vnútorných sietí na prenos elektrickej energie v Španielsku aj vo Francúzsku, keďže inak nebude možný prenos elektrickej energie medzi Pyrenejským polostrovom a strednou Európou.

V cezhraničnej infraštruktúre medzi členskými štátmi pretrvávajú rozdiely

74

Problémy s kapacitou cezhraničných spojovacích vedení začínajú byť zrejmé s rastúcim dopytom po obchodovaní s energiou medzi členskými štátmi. Neexistuje žiadna samostatná komplexná analýza stavu rozdielov v cezhraničnej infraštruktúre v EÚ (pozri bod 82). Aj napriek neexistencii takéhoto strategického posúdenia potrieb boli na úrovni EÚ stanovené ciele týkajúce sa prepojenia v oblasti elektrickej energie a plynu.

75

Európska rada stanovila **cieľ prepojenia v oblasti elektrickej energie na úrovni 10 %**[44] v roku 2002[45]. Stále však existujú členské štáty, ktoré majú so svojimi susedmi málo prepojení v oblasti elektrickej energie alebo nemajú žiadne takéto prepojenia, pričom k júnu 2015 bolo 12 členských štátov, ktoré nespĺňali cieľ prepojenia na úrovni 10 % (pozri ***tabuľku 5***). V bode 62 sme upozorňovali, že splnenie cieľa prepojenia na úrovni 10 % nevyhnutne neznamená, že sa dosiahla cenová konvergencia na trhoch s energiou susedných členských štátov.

44 Pomer prepojenia sa vypočítava porovnaním inštalovanej kapacity na výrobu elektrickej energie s celkovou kapacitou prepojení daného členského štátu v oblasti elektrickej energie. Existuje rôzny výklad toho, či by sa výroba elektrickej energie mala vypočítavať podľa inštalovanej kapacity alebo skutočne využívanej kapacity.

45 Závery predsedníctva: zasadnutie Európskej rady, ktoré sa uskutočnilo v Barcelone 15. a 16. marca 2002, SN 100/1/02 REV 1.

Tabuľka 5

Pomer prepojení členských štátov EÚ v oblasti elektrickej energie v roku 2014

Pomer prepojení v oblasti elektrickej energie nad úrovňou 10 %	
Členský štát	%
Luxembursko	245
Chorvátsko	69
Slovinsko	65
Slovensko	61
Dánsko	44
Fínsko	30
Maďarsko	29
Rakúsko	29
Švédsko	26
Holandsko	17
Belgicko	17
Česká republika	17
Bulharsko	11
Grécko	11
Nemecko	10
Francúzsko	10

Pomer prepojení v oblasti elektrickej energie pod úrovňou 10 %	
Členský štát	%
Írsko	9
Taliansko	7
Portugalsko	7
Rumunsko	7
Spojené kráľovstvo	6
Estónsko	4
Lotyšsko	4
Litva	4
Španielsko	3
Poľsko	2
Cyprus	0
Malta	0

Poznámka: Tri pobaltské krajiny sa považujú za región, aj keď jednotlivo spĺňajú cieľ 10 %.

Zdroj: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o dosiahnutí miery prepojenia elektrických sietí na úrovni 10 %.

76

Niektoré členské štáty, napr. Cyprus, sú z hľadiska elektrickej energie skutočnými ostrovmi, z ktorých je budovanie spojovacích vedení veľmi komplikované. Niektoré členské štáty majú nízku mieru prepojenia, lebo obmedzujú rozvoj či využívanie spojovacích vedení (pozri ***rámček 5***).

77

Cieľom **pravidla N – 1 pre plyn**[46], ktoré sa zaviedlo v roku 2010 nariadením o bezpečnosti dodávky plynu, je zabezpečiť, aby boli na každom trhu k dispozícii alternatívni dodávatelia plynu. Dodržiavanie tohto pravidla sa malo zabezpečiť do decembra 2014. O tom, či členský štát pravidlo dodržiava alebo nedodržiava, sa rozhodovalo na základe výpočtu, v ktorom sa porovnáva význam najväčšieho vstupného miesta pre plyn s významom všetkých ďalších vstupných miest v danom členskom štáte spolu. Podmienky pravidla N – 1 je možné splniť na regionálnej úrovni, ak príslušné členské štáty zavedú spoločné posudzovanie rizík a vypracujú spoločné preventívne akčné plány a spoločné núdzové plány. Podľa Komisie na základe údajov, ktoré jej poskytli členské štáty, do decembra 2014 podmienky pravidla N – 1 nesplnilo šesť z 26 členských štátov s miestami vstupu plynu v EÚ[47].

78

Na splnenie podmienok pravidla N – 1 bola na niektorých jestvujúcich plynovodoch nainštalovaná možnosť spätného toku. Štyri[48] zo šiestich členských štátov, ktoré boli predmetom auditu, vybavili jedno alebo viacero spojovacích vedení pre plyn možnosťou spätného toku, aby sa plyn mohol prepravovať obidvoma smermi. Táto možnosť spätného toku však nemá takmer žiadny dosah na fungovanie trhov s plynom, lebo je primárne určená na použitie v prípade prerušenia dodávok.

79

Podobne ako pri cieli 10 % v prípade elektrickej energie má pravidlo N – 1 obmedzenú využiteľnosť z hľadiska analýzy potrieb infraštruktúry pre plyn, lebo ak alternatívne vstupné miesto dodáva plyn z rovnakého vnútroštátneho zdroja ako najväčšie vstupné miesto, nemusí zvyšovať hospodársku súťaž a má len malý účinok na bezpečnosť dodávok energie. Napríklad Fínsko a Lotyšsko majú viac ako jedno vstupné miesto, v skutočnosti však zostávajú závislé od jedného poskytovateľa plynu, lebo všetok plyn vstupujúci do týchto miest pochádza z toho istého vnútroštátneho zdroja.

80

Vzhľadom na skutočnosť, že výstavba infraštruktúry pre plyn si často vyžaduje rozsiahle investície, nie vždy existujú silné hospodárske argumenty na budovanie prepojení plynovodov s viacerými dodávateľmi (pozri tiež body 67 a 69). Niektoré členské štáty preto v tejto súvislosti zvažujú komparatívne výhody alternatívnych prístupov k rozvoju svojich trhov s plynom, ako je montáž terminálov LNG. Projekty terminálov LNG plánujú alebo ukončujú okrem iného Litva (pozri ***rámček 6***), Poľsko, Estónsko, Fínsko, Švédsko a Chorvátsko.

81

Niektoré členské štáty napriek tomu naďalej zvažujú ambiciózny rozvoj svojich plynárenských sietí vrátane výstavby novej infraštruktúry pre plyn s cieľom vytvárať plynárenské uzly. Napríklad Bulharsko a Poľsko sa aj napriek klesajúcej domácej spotrebe plynu[49] pripravujú na budovanie plynárenských uzlov.

46 Kritérium N – 1 sa zaviedlo nariadením (EÚ) č. 994/2010 o bezpečnosti dodávky plynu v októbri 2010. Toto pravidlo – založené na príklade zo sektora elektrickej energie – zaväzuje tie členské štáty, ktoré sú závislé od jediného dovozného plynovodu, podzemného zásobníka alebo iného druhu základnej infraštruktúry, aby sa uistili, že dopyt v extrémne chladných dňoch možno pokryť, dokonca aj keď zlyhá hlavná dovozná infraštruktúra.

47 SWD(2014) 325 final zo 16. októbra 2014, pracovný dokument útvarov Komisie. Správa o vykonávaní nariadenia (EÚ) č. 994/2010 a jeho príspevku k solidarite a pripravenosti na prerušenie dodávok plynu v EÚ. Šiestimi členskými štátmi boli: Švédsko, Litva, Bulharsko, Grécko, Slovinsko a Luxembursko. Trom z nich, Luxembursku, Slovinsku a Švédsku, bola udelená výnimka v súlade s článkom 6 ods. 10 nariadenia.

48 S výnimkou Estónska a Švédska.

49 Podľa údajov bulharského štatistického úradu sa spotreba plynu znížila z 3 218 miliárd m^3 v roku 2011 na 2 840 miliárd m^3 v roku 2014.

Na úrovni EÚ neexistuje žiadne celkové posúdenie potrieb, ktoré by mohlo byť základom na určenie prioritných investícií v oblasti energetickej infraštruktúry v EÚ

Ucelené posúdenie potrieb infraštruktúry na úrovni EÚ nie je vypracované

82

Ucelené posúdenie potrieb infraštruktúry na úrovni EÚ je nevyhnutné na zabezpečenie informovaných rozhodnutí týkajúcich sa rozvoja vnútorného trhu s energiou a bezpečnosti dodávok energie a ďalších politických záväzkov EÚ, pri ktorých zohráva energetický sektor dôležitú úlohu, najmä tých, ktoré sa týkajú oblasti klímy. Vzhľadom na významné potreby v oblasti investícií do energetickej infraštruktúry v rámci EÚ je takéto posúdenie okrem toho aj kľúčovým nástrojom na prijímanie informovaných rozhodnutí o nasmerovaní obmedzených finančných prostriedkov EÚ a ďalších dostupných zdrojov. Komisia nevypracovala takýto komplexný plán, ktorý by bol schopný spojiť vstupy politík na úrovni EÚ do dlhodobého plánu rozvoja prepravnej a prenosovej infraštruktúry.

83

Nevyhnutným vstupom na zabezpečenie informácií pre takéto ucelené posudzovanie by bol dôkladne vypracovaný model rozvoja trhu, ktorý by bol schopný opísať predpovede potrieb infraštruktúry v rámci rôznych politických a trhových scenárov vrátane scenárov s rozsiahlou škálou dopytu (pozri bod 70). Komisia v súčasnosti nemá vlastný nástroj na tvorbu modelov a nemá prístup k takémuto nástroju ani v agentúre ACER. Komisia doposiaľ využívala na tvorbu modelov trhu s energiu externého dodávateľa, kým agentúra ACER sa spolieha na modely, ktoré vypracúvajú siete ENTSO-E a ENTSO-G.

84

Neexistencia takéhoto posúdenia potrieb ako základu na nasmerovanie finančných prostriedkov EÚ by mohla viesť k financovaniu projektov v rámci EÚ, ktoré nie sú potrebné na uspokojenie očakávaného dopytu po energii alebo ktoré majú obmedzený potenciál na zabezpečenie výhod bezpečnosti dodávok energie. Napríklad napriek tomu, že kapacita terminálu LNG v Klaipede (pozri ***rámček 6***) je dostatočná na pokrytie klesajúceho dopytu troch pobaltských krajín[50] po plyne, do plánu prepojenia baltského trhu s energiou (BEMIP)[51] je zaradený ďalší regionálny terminál LNG v regióne pri východnom pobreží Baltského mora, ktorý sa má vybudovať vo Fínsku alebo v Estónsku (pozri ***rámček 9***) a ktorý je uvedený v zozname projektov spoločného záujmu (pozri ***rámček 12***).

Plánovacie nástroje používané na zabezpečenie informácií na plánovanie investícií sú obmedzené

85

Vzhľadom na neexistenciu uceleného posudzovania sa Komisia spolieha na viacero konkrétnejších nástrojov na plánovanie infraštruktúry, ku ktorým patria:

- zoznam projektov spoločného záujmu (pozri analýzu v bode 103),
- desaťročné plány rozvoja sietí.

50 Podľa štatistík Eurostatu sa celkový dopyt po zemnom plyne v Estónsku, Litve a Lotyšsku znížil z 5,6 miliardy m^3 ročne v roku 2010 na 4,6 miliardy m^3 v roku 2014.

51 V dohode, ktorú v novembri 2014 dosiahli premiéri Fínska a Estónska, sa predpokladá vybudovanie väčšieho regionálneho terminálu LNG vo Fínsku a menšieho na miestne využitie v Estónsku. Ak fínsky projekt nebude pokračovať podľa rozvrhu, Estónsko si ponecháva možnosť vybudovať regionálny terminál.

Pripomienky

86
Desaťročné plány rozvoja sietí síce poskytujú prehľad investícií plánovaných vnútroštátnymi prevádzkovateľmi prenosových sústav pre elektrickú energiu a prepravných sietí pre plyn, neposkytujú však úplný obraz investícií z hľadiska politických potrieb a potrieb rozvoja trhu na úrovni EÚ, lebo:

- nie sú založené na celkovom posúdení EÚ, ktoré` prihliada na škálu cieľov politík EÚ;
- dostatočne neprihliadajú na budúce investície do infraštruktúry plánované súkromnými subjektmi a budúcu výrobu energie;
- pri hodnotení návrhov desaťročných plánov rozvoja sietí nezohrávajú významnú úlohu vnútroštátne regulačné orgány;
- nie sú vždy v súlade s vnútroštátnymi investičnými plánmi v oblasti energetickej infraštruktúry. Agentúra ACER zistila v desaťročných plánoch rozvoja sietí, ktoré vypracovali siete ENTSO-E v roku 2012, 51 vnútroštátnych projektov, ktoré neboli zaradené do vnútroštátnych plánov rozvoja[52].

87
Komisia uznáva, že oznámenia členských štátov o súčasnej a plánovanej kapacite na prenos elektrickej energie, ktoré sa predkladajú Komisii, často nie sú v súlade s desaťročnými plánmi rozvoja sietí. Komisia preto nemôže vyvodzovať definitívne závery a vykonávať primerané posudzovanie budúcich rozdielov medzi energetickou infraštruktúrou a jej potenciálom uspokojovať dopyt[53]. Agentúra ACER, ktorá monitoruje vykonávanie desaťročných plánov rozvoja sietí, tiež vyjadrila obavy vo vzťahu k celému radu praktických záležitostí, ktoré s týmito plánmi súvisia[54].

Rozvoj cezhraničnej infraštruktúry si vyžaduje spoluprácu susedných členských štátov

88
Funkčná regionálna spolupráca a vzájomné vnímanie rozvojových potrieb sú nevyhnutnými predpokladmi na uskutočnenie akéhokoľvek projektu cezhraničnej infraštruktúry. V praxi však môžu iniciatívy týkajúce sa cezhraničných projektov čeliť viacerým problémom vrátane nedostatočne vnímanej potreby takýchto projektov na jednej alebo obidvoch stranách, ťažkostí pri získavaní všetkých stavebných povolení, ako aj spravodlivého financovania projektov energetickej infraštruktúry a rozdelenia často vysokých nákladov medzi zúčastnené strany. Napriek tomu však existuje niekoľko príkladov účinnej spolupráce v EÚ, ktoré položili základ na rozvoj spoločnej infraštruktúry a rozvoj trhu.

Vzniká regionálna spolupráca v sektore energetiky

89
Regionálna spolupráca dvoch alebo viacerých členských štátov v oblasti energetiky je výsledkom politických alebo technických iniciatív.

52 Stanovisko agentúry ACER č. 8/2014.

53 Pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Investičné projekty v oblasti energetickej infraštruktúry, ktorý je sprievodným dokumentom k oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Pokrok pri dobudovaní vnútorného trhu s energiou [SWD(2014) 313 final z 13. októbra 2014, s. 4].

54 Agentúra ACER vo svojom stanovisku č. 16/2014 vyjadrila obavy týkajúce sa desaťročných plánov rozvoja sietí, a to najmä pokiaľ ide o dostupnosť údajov, predstavenie prenosových kapacít sústav, používanie analýzy nákladov a prínosov pri všetkých investíciách v oblasti prepravy a prenosu a nejasný opis niektorých investícií.

90

Pokiaľ ide o ***politické iniciatívy***, pozoruhodným príkladom zo súčasnosti je plán prepojenia baltského trhu s energiou (BEMIP) (pozri ***rámček 9***). Ďalšia regionálna iniciatíva vzniká v podobe energetického fóra juhovýchodnej a strednej Európy. Jestvujú tiež spoločné politické záväzky v oblasti rozvoja infraštruktúry, ako je madridské vyhlásenie[55], iniciatívy regionálnej spolupráce, ako je iniciatíva CORESO[56], a skupiny pre bezpečnosť dodávok energie, ako sú baltská a fínska koordinačná skupina pre plyn. Tieto zoskupenia, ktoré mnohokrát vznikli za účasti Komisie, sú často formalizované prostredníctvom dohôd na vysokej politickej úrovni medzi členskými štátmi. Niekedy sa rozšíria na dohody o konkrétnych projektoch, ako je napríklad nedávno otvorené prepojenie pre elektrickú energiu medzi Španielskom a Francúzskom (pozri ***rámček 10*** a bod 93).

91

Iniciatívy technickej spolupráce sú väčšinou iniciatívy, ktoré vznikli v rámci rady CEER[57] a agentúry ACER, ako sú skupiny uvažujúce o rozvoji sieťových predpisov (pozri tiež ***prílohu III***). Tieto zoskupenia môžu tiež viesť k vytvoreniu nových foriem regionálnej spolupráce, napríklad regionálnych iniciatív na koordináciu v otázkach bezpečnosti[58].

55 Spoločné vyhlásenie, ktoré 4. marca 2015 podpísali predseda Európskej komisie Jean-Claude Juncker, francúzsky prezident François Hollande, španielsky premiér Mariano Rajoy a portugalský premiér Pedro Passos Coelho na účely dohody o spôsoboch posilnenia spojení medzi Pyrenejským polostrovom a zvyškom trhu EÚ s energiou.

56 Coreso (Koordinácia prevádzkovateľov prenosových sústav pre elektrickú energiu) je prvé regionálne technické koordinačné stredisko pre elektrickú energiu, ktoré spája viacero prevádzkovateľov prenosových sústav z Francúzska, Belgicka, Nemecka, Talianska a Spojeného kráľovstva.

57 CEER – Rada európskych regulačných orgánov v oblasti energetiky: mimovládna organizácia so sídlom v Bruseli, ktorá sa usiluje o prednesenie záujmov NRO v procese rozvoja vnútorného trhu s energiou.

58 Účasť organizácií členských štátov v iniciatívach regionálnej spolupráce je veľmi rôznorodá. Švédsky NRO sa napríklad zúčastňoval na všetkých pracovných skupinách agentúry ACER a jej iniciatívach v oblasti včasného prijímania predpisov. Do rôznych iniciatív regionálnej spolupráce je zapojený aj švédsky prevádzkovateľ prenosovej sústavy pre elektrickú energiu, ktorý sa zúčastňuje aj na činnosti skupín pre včasné vykonávanie sieťových predpisov. V čase auditu sa naopak dvaja bulharskí prevádzkovatelia prepravných sietí a prenosových sústav nezúčastňovali na činnosti žiadnych skupín regionálnej spolupráce či včasného vykonávania.

Rámček 9

Čo je plán prepojenia baltského trhu s energiou (BEMIP)?

Plán prepojenia baltského trhu s energiou (BEMIP) bol schválený vedúcimi predstaviteľmi Litvy, Poľska, Lotyšska, Dánska, Estónska, Švédska, Fínska a Nemecka a predsedom Európskej komisie 17. júna 2009.

Cieľom plánu BEMIP je integrácia Estónska, Lotyšska a Litvy do európskych trhov s energiou, ukončenie ich postavenia energetických ostrovov a liberalizácia ich trhov s energiou s cieľom pripraviť ich na vstup na spoločnú burzu elektrickej energie. Plán tiež zahŕňa viacero projektov infraštruktúry od dánskych veterných parkov v Severnom mori po rozvoj siete na prepravu plynu v Estónsku. Spojovacie vedenie pre elektrickú energiu EstLink2 medzi Estónskom a Fínskom, ktoré bolo zaradené do plánu BEMIP, bolo vybudované s finančnou podporou EÚ a má už dosah na trh s elektrickou energiou v Estónsku (pozri ***rámček 13*****).**

Plán BEMIP je stále v procese vykonávania. V Litve sú napríklad stále regulované maloobchodné ceny plynu a elektrickej energie a niektoré projekty infraštruktúry, ako je regionálny baltský terminál LNG, ktorý sa má vybudovať vo Fínsku alebo v Estónsku, neboli realizované.

92
Komisia presadzuje spoluprácu členských štátov v oblasti infraštruktúry a usiluje sa o šírenie toho, čo považuje za osvedčené postupy v rámci plánu BEMIP, do ďalších regiónov, ako sú stredná a juhovýchodná Európa a Pyrenejský polostrov. V druhom prípade bola nedávno vyhlásená spolupráca Francúzska, Portugalska a Španielska v energetickom sektore, ktorá bola dohodnutá na najvyššej politickej úrovni.

93
Na obdobie rokov 2007 – 2013 Komisia tiež vymenovala štyroch koordinátorov s cieľom uľahčiť uzatváranie dohôd medzi členskými štátmi o výstavbe konkrétnych prvkov cezhraničnej infraštruktúry[59]. Činnosť koordinátorov na posilnenie prepojení v oblasti energetiky medzi Francúzskom a Španielskom zahŕňala kontakty s politikmi a zainteresovanými stranami na vnútroštátnej aj miestnej úrovni a určovanie potrieb technických riešení. Táto činnosť prispela k vymedzeniu projektu spojovacieho vedenia pre elektrickú energiu, ktorý bol potom vybudovaný s podporou finančných prostriedkov EÚ[60] (pozri ***rámček 10***).

Cezhraničné delenie nákladov je zložité

94
Súčasťou cezhraničných projektov v oblasti energetiky je infraštruktúra, ktorá sa buduje najmenej v dvoch členských štátoch. Rozdeľovanie nákladov na výstavbu takýchto projektov je zložitý proces, pričom zúčastnené členské štáty sa snažia zabezpečiť, aby náklady, ktoré im vzniknú, zodpovedali očakávanému prínosu v budúcnosti. Ťažkosti vznikajú najmä pri projektoch, do ktorých sú zapojené viac ako dva členské štáty, alebo kde nie je zrejmé, ako a pre koho má byť projekt v budúcnosti prospešný.

59 Ďalšie projekty, ku ktorým boli vymenovaní koordinátori, sú prepojenie Poľska a Litvy, plynovod Nabucco a prepojenie príbrežnej výroby veternej energie v Dánsku, Nemecku a Poľsku.

60 Správa európskeho koordinátora pána Maria Montiho, projekt európskeho záujmu EI 3, Prepojenie Francúzska a Španielska v oblasti elektrickej energie, Brusel, september 2008.

Rámček 10

Projekt prepojenia Španielska a Francúzska v oblasti elektrickej energie

Projekt **prepojenia Francúzska a Španielska v oblasti elektrickej energie** sa týkal výstavby prepojenia jednosmerného prúdu vysokého napätia s kapacitou 2 000 MW medzi týmito dvoma krajinami. Spojovacie vedenie v dĺžke 64,5 km zahŕňa 33,5 km vo Francúzsku, 31 km v Španielsku a Pyreneje prekračuje tunelom v dĺžke 8,5 km.

Potreba tohto prepojenia bola určená v roku 1978 a technické štúdie sa uskutočnili v rokoch 1998 – 2006. Rozhodnutie o vypracovaní projektu, ktoré sprostredkovával európsky koordinátor v rokoch 2007 a 2008, bolo prijaté v júni 2008, keď francúzska a španielska vláda podpísali dohodu. Náklady na projekt sa rozdelili rovnakým dielom medzi Francúzsko a Španielsko a doplnili sa príspevkom EÚ. Výstavba sa začala v septembri 2011 a technické odovzdanie bolo dokončené v decembri 2014. Spojovacie vedenie malo začať fungovať v júni 2015, ale k 30. júnu 2015 k tomu zatiaľ nedošlo.

Celkové náklady na projekt dosiahli 721 mil. EUR, z čoho bolo 225 mil. EUR poskytnutých z programu EEPO. Výstavba podzemnej trasy spojovacieho vedenia cez Pyreneje zvýšila náklady až desaťnásobne oproti odhadovaným nákladom na uloženie nadzemného kábla. Považovalo sa to za potrebné najmä vzhľadom na špecifické ohľady týkajúce sa životného prostredia, pričom išlo o výnimočné riešenie výnimočného súboru problémov v danej lokalite. Spojenie zdvojnásobilo mieru prepojenia Španielska v oblasti elektrickej energie z 3 % na 6 % a zvýšilo francúzsku mieru prepojenia z 10 % na 11 %.

© RTE, Philippe Grollier

Fotografia 2 – Časť kábla spojovacieho vedenia jednosmerného prúdu vysokého napätia sa inštaluje v tuneli pod Pyrenejami

95
Cezhraničné rozdeľovanie nákladov je dôležité vzhľadom na prideľovanie finančných prostriedkov EÚ v rámci Nástroja na prepájanie Európy (NPE). Podľa nariadenia o TEN-E majú rozhodnutia o cezhraničnom rozdelení nákladov prijímať NRO príslušných členských štátov. Ak chcú navrhovatelia projektov z členských štátov požiadať o finančné prostriedky z Nástroja na prepájanie Európy, ale NRO nie sú schopné dohodnúť sa do šiestich mesiacov, môžu potom vec predložiť agentúre ACER s cieľom získať rozhodnutie o urovnaní danej záležitosti (pozri príklad v ***rámčeku 11***). Tento proces má takéto nevýhody:

a) hľadanie dohody národných regulačných orgánov a potom čakanie na rozhodnutie agentúry ACER je zdĺhavé a môže trvať až rok;

b) niektoré strany kritizujú používanú metodiku.

Získanie povolení môže byť problematické a vedie k oneskoreniu

96
Cezhraničné projekty sa často stretávajú s nesúhlasom na miestnej úrovni, keďže sa môžu vnímať tak, že majú za následok narúšanie miestnych činností a pritom majú na miestnej úrovni len malý alebo nemajú žiadny prínos. Získavanie stavebných povolení na miestnej úrovni je v takejto situácii často zdĺhavým a zložitým procesom a prevádzkovatelia prenosových sústav a regulačné orgány ho počas auditu zdôrazňovali ako významný dôvod oneskoreného vykonávania projektov infraštruktúry. Komisia uvádza, že výsledné oneskorenie znemožní realizáciu asi 50 % komerčne využiteľných projektov v oblasti elektrickej energie do roku 2020[61].

61 2020 COM(2010) 677.

Rámček 11

Rozdelenie nákladov na projekt cezhraničného spojovacieho vedenia LitPol

Projekt Litpol zahŕňa výstavbu spojovacieho vedenia pre elektrickú energiu medzi Poľskom a Litvou na zníženie izolácie troch pobaltských krajín od trhu Európskej únie s energiou. V súvislosti s prácami na projekte na území Litvy litovský NRO tvrdil, že Švédsko by malo prispieť 47 miliónmi EUR vzhľadom na výhody, ktoré podľa jeho tvrdení vzniknú Švédsku v dôsledku tohto projektu. Švédsky NRO ani švédsky prevádzkovateľ prenosovej sústavy nesúhlasili so žiadosťou litovského NRO o príspevok a svoje dôvody predložili agentúre ACER, ktorú vyzvali, aby o danej záležitosti rozhodla. Agentúra ACER súhlasila so Švédskom a na účely financovania z nástroja NPE rozhodla, že Litva je jedinou krajinou, ktorej projekt prinesie úžitok a Švédsko nemá na projekt prispievať. Toto rozhodnutie následne umožnilo litovskému prevádzkovateľovi prenosovej sústavy požiadať o financovanie z nástroja NPE (pozri ***tabuľku 6***). Proces rozhodovania trval takmer jeden rok.

97

V nariadení o transeurópskych energetických sieťach (TEN-E) z roku 2013 sa na riešenie týchto problémov ustanovili tieto postupy:

a) zavedenie celkovej lehoty 3,5 roka na konanie o vydaní povolenia;

b) požiadavka, aby členské štáty zjednodušili svoje postupy na vydávanie environmentálnych povolení;

c) požiadavka, aby členské štáty do novembra 2013 konsolidovali právomoci alebo koordináciu vydávania povolení do jedného jednotného orgánu – jednotného kontaktného miesta. K júnu 2015 zriadili jednotné kontaktné miesta všetky členské štáty a všetky okrem jedného vydali príručky o udeľovaní povolení[62]. Jednotné kontaktné miesta sú však stále novými iniciatívami a je príliš skoro posudzovať, či sú efektívne.

98

Európsky koordinátor, ktorý pracoval na spojovacom vedení medzi Francúzskom a Španielskom (pozri ***rámček 10***), pripomenul, že nesúhlas miestnych spoločenstiev s projektmi infraštruktúry sa najlepšie rieši priamou komunikáciou na miestnej úrovni, v rámci ktorej sa vyzdvihne prínos ďalších prepojení predovšetkým pre spotrebiteľov. Zvyšovanie poznatkov spotrebiteľov o spôsobe fungovania trhov s energiou by vo všeobecnosti mohlo viesť aj k inteligentnému spotrebiteľskému správaniu a väčšej prijateľnosti projektov takýchto prepojení.

Finančná podpora z rozpočtu EÚ v oblasti energetickej infraštruktúry prispela k vnútornému trhu s energiou a bezpečnosti dodávok energie iba obmedzeným spôsobom

99

EÚ vyčlenila v období rokov 2007 – 2013 na investície v oblasti energetickej infraštruktúry prostredníctvom viacerých nástrojov 3,7 mld. EUR a v období rokov 2014 – 2020 je naplánovaných ďalších 7,35 mld. EUR[63]. Napriek tomu, že ide o významný objem finančných prostriedkov, pokrýva sa ním asi len 5 % odhadovaných potrieb investícií v oblasti infraštruktúry, ktoré boli určené v desaťročných plánoch rozvoja sietí elektrickej energie a plynu. Dostupné finančné prostriedky EÚ sa preto musia používať strategicky na najdôležitejšie projekty na základe strategického posúdenia potrieb (pozri bod 83).

62 Podľa informácií, ktoré poskytli členské štáty Európskej komisii.

63 Tento údaj nezahŕňa žiadnu potenciálnu budúcu podporu energetickej infraštruktúry z Európskeho fondu pre strategické investície, ktorá predpokladá záruky vo výške 16 mld. EUR z rozpočtu EÚ.

EÚ má viacero nástrojov financovania na podporu projektov energetickej infraštruktúry, ale vnútorný trh s energiou nie je hlavným cieľom žiadneho z nich

Nedostatočné určenie prioritných projektov znížilo účinnosť financovania EÚ v oblasti energetickej infraštruktúry

100

Keďže zdroje EÚ na financovanie energetickej infraštruktúry sú obmedzené, dôležité je mať nejaké prostriedky na určovanie prioritných projektov. Aj keď sa posudzovanie potrieb na úrovni EÚ nevykonáva, Komisia využila viacero zoznamov konkrétnych projektov so zámerom určiť prioritné investície z rozpočtu EÚ a projekty spôsobilé na financovanie:

- zoznam projektov spoločného záujmu podľa nariadenia o sieťach TEN-E;
- zoznam rozhodujúcich projektov spoločného záujmu, ktoré boli predstavené v stratégii energetickej bezpečnosti v roku 2014;
- zoznam projektov spôsobilých na podporu z Európskeho energetického programu pre oživenie (EEPO);
- zoznam projektov spôsobilých na podporu z Európskeho fondu pre strategické investície.

101

Zoznam projektov spoločného záujmu podľa nariadenia o sieťach TEN-E sa vypracoval v dvoch etapách:

a) pôvodný zoznam projektov spoločného záujmu bol vypracovaný v roku 2006. Zoznam zahŕňal 550 projektov európskeho záujmu vo všetkých vtedajších členských štátoch, ale neobsahoval žiadne jasné usmernenia o tom, ktoré projekty by sa mali prioritne financovať z prostriedkov EÚ (pozri ***rámček 12***);

Rámček 12

Ako môže projekt energetickej infraštruktúry získať štatút projektu spoločného záujmu?

Koncepcia projektov spoločného záujmu existuje od začiatku programu transeurópskych sietí. Tieto projekty by mali mať výhodu rýchlejšieho a efektívnejšieho konania na vydávanie povolení a lepšieho regulačného prístupu.

Podľa súčasného nariadenia o sieťach TEN-E sa projekty spoločného záujmu určujú v rámci tzv. prioritných koridorov. Proces výberu projektov do zoznamu projektov spoločného záujmu je postavený na desaťročných plánoch rozvoja sietí, ktoré vypracovali ENTSO-G a ENTSO-E. Na to, aby sa projekt dostal do zoznamu, musí prinášať významné výhody najmenej dvom členským štátom, prispievať k integrácii trhu a podporovať hospodársku súťaž, zvyšovať bezpečnosť dodávok a znižovať emisie CO_2.

b) v nariadení o sieťach TEN-E z roku 2013[64] sa ustanovil rámec na určovanie prioritných investícií v oblasti energetickej infraštruktúry určením dvanástich prioritných koridorov[65]. V nariadení sa ustanovili aj usmernenia týkajúce sa určovania a vykonávania projektov spoločného záujmu. Zoznam projektov spoločného záujmu podľa tohto nariadenia zahŕňal 248 projektov, z čoho bolo 132 projektov infraštruktúry pre elektrickú energiu a 107 projektov infraštruktúry pre plyn[66]. Zoznam projektov spoločného záujmu podľa tohto nariadenia obsahuje menej projektov ako zoznam z roku 2006. Avšak podľa článku 4 ods. 4 nariadenia o TEN-E Komisia nie je oprávnená zoradiť projekty v rámci jednotlivých prioritných koridorov;

c) zoznam projektov spoločného záujmu sa aktualizuje každé dva roky a najbližšia aktualizácia sa má uskutočniť v novembri 2015.

102

V roku 2014 bol vypracovaný ďalší zoznam 33 projektov v rámci európskej stratégie energetickej bezpečnosti[67], v ktorej sa tieto projekty nazvali rozhodujúcimi projektmi spoločného záujmu. Zoznam zahŕňal až 27 projektov pre plyn a len šesť projektov pre elektrickú energiu s odhadovanými nákladmi okolo 17 mld. EUR. Komisia považovala tieto projekty za nevyhnutné na zlepšenie bezpečnosti dodávok a lepšie prepojenie trhov s energiou v krátkodobom a strednodobom horizonte.

103

Všetky tieto zoznamy boli vypracované bez jasného relevantného analytického posúdenia, ktoré projekty by mali byť prioritné, aby mohla EÚ dosiahnuť svoje ciele v oblasti energetickej politiky (pozri bod 82). Použitie takýchto zoznamov ako základu na prijímanie rozhodnutí o financovaní EÚ so sebou prináša viacero rizík, a ak má Komisia v úmysle naďalej používať takéto zoznamy ako prostriedok na vymedzenie investičných priorít, mala by mať tieto riziká na zreteli:

a) zoznam môže obsahovať toľko projektov, že koncepcia zoznamu predstavujúceho prioritné projekty je vážne narušená, keďže zoznam potom nie je zameraný na malý počet projektov riešiacich najnaliehavejšie potreby EÚ. Pôvodný zoznam projektov spoločného záujmu sietí TEN-E obsahoval 550 projektov a po následnej racionalizácii v roku 2006 stále obsahoval 248 projektov;

b) keďže zoznamy sa zostavujú na základe návrhov členských štátov a nie ako zoznam projektov, ktoré preukázateľne riešia potreby na úrovni EÚ, v praxi môže byť takýto zoznam iba zhlukom projektov, ktoré by navrhovatelia projektov z členských štátov chceli financovať z domácich dôvodov a

c) niektoré projekty z takýchto zoznamov už môžu byť v procese realizácie alebo môžu byť dokončené s využitím finančných prostriedkov z iných vnútroštátnych alebo súkromných zdrojov[68].

64 Nariadenie (EÚ) č. 347/2013.

65 Priority energetickej infraštruktúry na rok 2020 a ďalšie roky, 2011, strana 14. Elektrická energia: príbrežná sieť v Severnom mori, prepojenie severu a juhu v západnej Európe, prepojenie severu a juhu v stredovýchodnej a juhovýchodnej Európe, plán prepojenia baltského trhu s energiou, zavádzanie inteligentných sietí, elektrické diaľnice v dlhodobom horizonte. Plyn: prepojenie severu a juhu v oblasti plynu v západnej Európe, prepojenie severu a juhu v oblasti plynu v stredovýchodnej a juhovýchodnej Európe, južný koridor zemného plynu, plán prepojenia baltského trhu s energiou.

66 Zvyšných deväť projektov zahŕňalo sedem projektov pre ropu a dva projekty inteligentných sietí.

67 COM(2014) 330 final, s. 10.

68 V októbri 2014 bolo dokončené elektrické vedenie s napätím 400 kV medzi španielskymi obcami Bescanó a Santa Llogaia, ktoré bolo ďalším krokom k novému elektrickému prepojeniu medzi Francúzskom a Španielskom. Tento projekt je stále uvedený v zozname projektov spoločného záujmu a Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI).

EEPO, NPE a EŠIF nie sú primárne určené na posilnenie vnútorného trhu s energiou

104

Pôvodným cieľom programu EEPO pre energetiku bolo financovanie rozvinutých projektov energetickej infraštruktúry, ktoré by mohli priniesť hospodársky rast v krátkom časovom období. Rozvoj vnútorného trhu s energiou a zabezpečenie výhod bezpečnosti dodávok energie preto neboli primárnymi cieľmi programu. Všetkým členským štátom boli pridelené určité finančné prostriedky na projekty elektrickej infraštruktúry. Programu sa do veľkej miery nepodarilo dosiahnuť svoj pôvodný cieľ zabezpečiť hospodársky rast v krátkom čase, pretože:

a) niektoré z projektov, na ktoré boli pridelené finančné prostriedky, neboli dostatočne rozvinuté. Zastavené boli projekty v hodnote 422 mil. EUR, čo predstavovalo 18,6 % všetkých prostriedkov pridelených v rámci programu EEPO, napríklad projekt plynovodu Nabucco, spojovacie vedenie pre plyn ITGI-Poseidon, plynovody GALSI a projekt reverzného toku plynu v Rumunsku;

b) vo vykonávaní projektov dochádzalo k výraznému oneskoreniu, k 28. februáru 2015 boli preto v rámci programu EEPO realizované platby len vo výške 1,1 mld. EUR, čo predstavuje 48 % pôvodne pridelených prostriedkov.

105

Cieľom **Nástroja na prepájanie Európy** (NPE) v oblasti energetiky je poskytovanie podpory na vykonávanie projektov spoločného záujmu. Na financovanie prostredníctvom NPE sú spôsobilé len projekty spoločného záujmu, ktoré nie sú komerčne využiteľné podľa súčasného regulačného rámca, pričom sa dopĺňajú cezhraničným rozdelením nákladov. NPE poskytuje granty a ďalšie finančné nástroje na práce a potrebné technické štúdie prostredníctvom výziev na predkladanie návrhov.

106

Aspekty NPE obmedzujú jeho potenciál na podporu rozvoja vnútorného trhu s energiou:

a) Komisia môže financovať iba projekty, ktoré boli predložené v rámci výziev na predkladanie návrhov. To znamená, že Komisia má len obmedzenú možnosť zamerať sa na konkrétne projekty spoločného záujmu;

b) keďže rozvinutosť je dôležitým kritériom udelenia grantu, pravdepodobnejšie je financovanie rozvinutejších projektov. Takéto projekty nemusia mať najvyšší dosah na rozvoj vnútorného trhu s energiou;

c) keďže stav vykonávania vnútorného trhu s energiou v členských štátoch nie je jedným z kritérií použitých na výber projektov, Komisia má len obmedzené možnosti na využitie nástroja NPE na podnietenie reforiem týkajúcich sa vnútorného trhu s energiou.

107

V rokoch 2007 – 2013 bolo z **európskych štrukturálnych a investičných fondov** (EŠIF) na financovanie infraštruktúry pre elektrickú energiu a plyn vyčlenených približne 1,3 mld. EUR. V rokoch 2014 – 2020 by mala táto suma vzrásť približne na 2 mld. EUR. V rokoch 2007 – 2013 získalo finančné prostriedky 11 členských štátov, pričom najväčším príjemcom bolo Poľsko so 63 % všetkých prostriedkov EŠIF pridelených na energetickú infraštruktúru.

108

Väčšina týchto prostriedkov sa využila na prepojenia na regionálnej úrovni a rozšírenie jestvujúcej energetickej infraštruktúry v rámci členského štátu. Časť prostriedkov sa využila aj na výstavbu cezhraničných prepojení, terminálov LNG a podzemných zásobníkov plynu. V rokoch 2014 – 2020 plánuje využiť prostriedky EŠIF na investície v oblasti energetickej infraštruktúry šesť členských štátov – Bulharsko, Česká republika, Grécko, Litva, Poľsko a Rumunsko.

109

O výbere projektov v rámci EŠIF rozhodujú členské štáty. Komisia schvaľuje len veľké projekty[69]. Pri rokovaní o dohodách o partnerstve a operačných programoch členských štátov na rozpočtové obdobie 2014 – 2020 mala Komisia možnosť presadiť začlenenie ukazovateľov výkonnosti týkajúcich sa rozvoja vnútorného trhu s energiou, to sa však nestalo. Investície do energetickej infraštruktúry nie sú prioritou fondov EŠIF. Predstavujú asi 0,5 % celkových prostriedkov vyčlenených na EFRV, Kohézny fond a ESF v období rokov 2007 – 2013 aj rokov 2014 – 2020.

Mnoho energetických infraštruktúr spolufinancovaných EÚ zatiaľ nemá dosah na vnútorný trh s energiou

110

V rámci auditu bolo preskúmaných 15 projektov energetickej infraštruktúry, ktoré získali spolufinancovanie EÚ, z čoho desať sa týkalo plynu a päť elektrickej energie (pozri ***tabuľku 6***). Analyzovali sme potenciálny dosah projektov na fungovanie vnútorného trhu s energiou.

69 Pri investíciách do energetickej infraštruktúry, ktorá spadá do tematického cieľa podpory udržateľnej dopravy a odstraňovania prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach, projekty s celkovými oprávnenými nákladmi nad 75 mil. EUR, pri ostatných investíciách do energetickej infraštruktúry z EŠIF, ktoré zväčša nie sú v rozsahu tejto správy, je prah 50 mil. EUR.

111

Z týchto projektov k júlu 2015:

a) jeden projekt mal významný dosah na vnútorný trh s energiou: spojovacie vedenie pre elektrickú energiu **EstLink 2** medzi Fínskom a Estónskom, ktoré bolo dokončené a funguje v plnej prevádzke (pozri ***rámček 13***);

b) jeden ďalší významný projekt bol dokončený a nedávno odovzdaný na využitie. Ide o **spojovacie vedenie pre elektrickú energiu medzi Francúzskom a Španielskom** (pozri tiež ***rámček 10***).

Rámček 13

Projekt EstLink 2 zmenil trh s elektrickou energiou v regióne

Projekt **EstLink 2** získal 100 mil. EUR z programu EEPO. Zámerom projektu bolo vybudovať druhé spojovacie vedenie pre elektrickú energiu medzi Fínskom a Estónskom s prenosovou kapacitou 650 MW. Projekt bol úspešný a po prekonaní technických a ďalších problémov bol dokončený a uvedený do prevádzky. Má pozitívny účinok na trh s elektrickou energiou, a to najmä v Estónsku, kde sú ceny elektrickej energie stálejšie a priblížili sa cenám vo Fínsku.

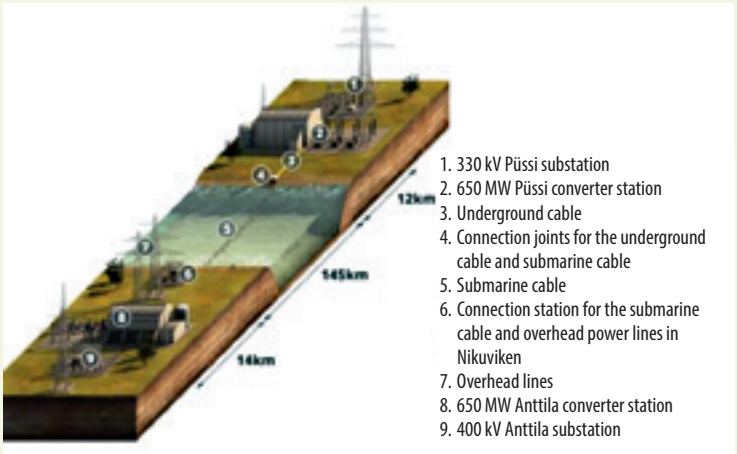

© Elering

Tabuľka 6

Zoznam projektov, ktoré sa skúmali v rámci auditu

	Projekt	Stav (k júnu 2015)	Členské štáty	Náklady projektu (mil. EUR)	Spolufin. EÚ (mil. EUR)	Nástroj financovania EÚ
Plyn	Spojovacie vedenie Bulharsko – Grécko	očakávané v r. 2018	Bulharsko, Grécko	220	45	EEPO
	Spojovacie vedenie Bulharsko – Rumunsko	očakávané v r. 2015	Bulharsko, Rumunsko	24	9	EEPO
	Plynovod Nabucco	zastavené	Rakúsko, Bulharsko, Maďarsko, Nemecko, Rumunsko	7 900 (plánované)	200 (pridelené)	EEPO
	Spojovacie vedenie Litva – Lotyšsko	dokončené v r. 2013	Litva, Lotyšsko	33	13	EEPO
	Plynovod Jurbarkas – Klaipeda	dokončené v r. 2013	Litva	46	21	EŠIF
	Rozšírenie kapacity Klaipeda – Kiemenai	vo výstavbe	Litva	64	28	NPE
	Terminál LNG Swinuojscie	očakávané v r. 2015	Poľsko	657	55	EEPO
					199	EŠIF
	Plynovod Gustorzyn – Odolanow	dokončené v r. 2014	Poľsko	102	49	EŠIF
	Prepojenie Poľsko – Litva (GIPL)	vo výstavbe	Poľsko, Litva	558	306	NPE
	Spojovacie vedenie Francúzsko – Španielsko	dokončené v r. 2012	Francúzsko, Španielsko	617	45	EEPO
			Spolu	**2 321**	**970**	
Elektrická energia	Spojovacie vedenie Francúzsko – Španielsko	začalo fungovať v júni 2015	Francúzsko, Španielsko	721	225	EEPO
	Rozšírenie Portugalsko – Španielsko	dokončené v r. 2011	Portugalsko, Španielsko	136	46	EEPO
	Prepojenie EstLink 2	začalo fungovať v r. 2014	Estónsko, Fínsko	320	100	EEPO
	Spojovacie vedenie Nordbalt	očakávané v r. 2015	Švédsko, Litva	366	175	EEPO
	Spojovacie vedenie LitPol	očakávané v r. 2015	Poľsko	528	207	EŠIF
					2	TEN-E
			Litva	132	2	TEN-E
					58	NPE (žiadosť)
			Spolu	**1 543**	**815**	
			Celkove	**3 864**	**1 785**	

112

Ďalšie projekty zatiaľ nemali dosah na vnútorný trh s energiou v rovnakom rozsahu, lebo:

a) jeden z desiatich projektov v oblasti plynu otvára nové perspektívy na trhu. Konkrétne ide o projekt ***GIPL*** medzi Poľskom a Litvou, ktorý umožní obchodovanie s plynom medzi krajinami, ktoré v súčasnosti nemajú žiadne prepojenia. Ďalších deväť projektov bolo zameraných najmä na zvyšovanie súčasnej kapacity alebo na priame riešenie záležitostí týkajúcich sa bezpečnosti dodávok energie;

b) dokončených bolo päť z 15 projektov. Čím skôr sa projekty dokončia a uvedú do prevádzky, tým väčší bude ich dosah na vnútorný trh. Dokončenie projektov, ktoré neboli v čase prijímania rozhodnutí o financovaní plne rozvinuté, však môže trvať dlhšie, ako sa plánovalo. Bez ohľadu na to sú veľké projekty v oblasti infraštruktúry technicky zložité a plánované práce často trvajú dlhšie, ako sa očakávalo, čiastočne z dôvodu nepredvídaných okolností (pozri príklad v ***rámčeku 14***);

Rámček 14

Projekt NordBalt

Projekt NordBalt sa týka výstavby spojovacieho vedenia pre elektrickú energiu medzi Švédskom a Litvou. Má potenciál významného dosahu na fungovanie trhu s elektrickou energiou v členských štátoch, ktoré spolupracujú v rámci plánu BEMIP, lebo by mohol zvýšiť obchodovanie na spoločnej severskej a baltskej burze elektrickej energie. Ukázalo sa však, že položenie kábla cez Baltské more je zložitý proces a dokončenie projektu sa plánuje až v júni 2016, šesť a pol roka po jeho zaradení do zoznamu projektov financovaných prostredníctvom nástroja EEPO.

© Litgrid

Fotografia 3 – Pozemná stanica projektu NordBalt v Klaipede v Litve

c) potenciál spojovacích vedení uľahčovať tok energie medzi susednými trhmi závisí od kapacity energetických prepravných sietí a prenosových sústav v rámci členských štátov (pozri bod 73). Tento problém bol zistený pri dvoch projektoch skúmaných v rámci auditu (pozri ***rámček 15***);

d) účinnosť dvoch projektov spojovacieho vedenia pre plyn bude zrejme obmedzená, keďže sa týkajú výstavby novej prepravnej kapacity popri jestvujúcej kapacite (pozri príklady v ***rámčeku 16***).

Rámček 15

Príklady spojovacích vedení, ktoré nie sú podporované domácimi sieťami

Projekt LitPol sa týka výstavby spojovacieho vedenia pre elektrickú energiu medzi Poľskom a Litvou s cieľom znížiť izoláciu troch pobaltských krajín od trhu Európskej únie s energiou. Jeho potenciálne využitie na dovoz elektrickej energie z Poľska do Litvy je však obmedzené vzhľadom na nedostatočnú výrobnú kapacitu v Poľsku pri hraniciach s Litvou a nedostatočné prepojenie s ostatnými poľskými regiónmi, ktoré majú vyššie kapacity na výrobu elektrickej energie. Dvojsmerný tok energie bude možný, len ak sa posilní poľská sieť, čo sa však neočakáva pred rokom 2020.

Spojovacie vedenie pre plyn medzi Bulharskom a Rumunskom umožní prepravu 1,3 mil. m^3 zemného plynu denne z Rumunska do Bulharska. Za súčasných podmienok by však nízky tlak v rumunskej sieti na prepravu plynu bránil cezhraničnému toku do Bulharska v takomto objeme. Potenciálna preprava plynu z Maďarska a do Maďarska by v súčasnosti tiež čelila takýmto obmedzeniam. V rumunskej sieti na prepravu plynu sú potrebné ďalšie investície na prepojenie vnútornej prepravnej siete s tranzitným prepravným plynovodom, ktorý prechádza Rumunskom. Rumunsko by tiež muselo zrušiť domáci zákon zakazujúci takýto vývoz plynu.

Rámček 16

Nové plynovody budované popri jestvujúcich plynovodoch

V rámci **projektov spojovacích vedení pre plyn medzi Rumunskom, Bulharskom a Gréckom** sa budujú nové plynovody popri jestvujúcich plynovodoch. Dôvodom je, že kapacita jestvujúcej tranzitnej siete na prepravu plynu vedúcej cez Rumunsko a Bulharsko do Grécka je vyhradená dodávateľovi z tretej krajiny na základe dlhodobej zmluvy.

Závery a odporúčania

113
Cieľ EÚ dokončiť vnútorný trh s energiou do roku 2014 nebol dosiahnutý. Energetická infraštruktúra v Európe zatiaľ vo všeobecnosti nie je určená pre plne integrované trhy, a preto v súčasnosti nezabezpečuje skutočnú bezpečnosť dodávok energie. Finančná podpora z rozpočtu EÚ v oblasti energetickej infraštruktúry prispela k vnútornému trhu s energiou a bezpečnosti dodávok energie len obmedzeným spôsobom (pozri bod 27).

Cieľ dokončenia vnútorného trhu s energiou do roku 2014 nebol dosiahnutý

114
Vnútorný trh s energiou bol od roku 2007 ústredným prvkom rozvoja energetickej politiky EÚ. V treťom energetickom balíku, ktorý bol prijatý v roku 2009, sa požadovala transpozícia smerníc o zemnom plyne a elektrickej energii do 3. marca 2011. Tento cieľ však nebol v danom roku dosiahnutý. Rada v roku 2011 zopakovala svoj záväzok voči vnútornému trhu s energiou, pričom uviedla, že by sa mal dobudovať do roku 2014. Ani tento neskorší cieľ však nebol vzhľadom na rôzne problémy splnený (pozri bod 29).

115
K úplnému vykonávaniu tretieho energetického balíka zostáva ešte dlhá cesta. Komisia stále monitoruje vykonávanie jeho ustanovení v členských štátoch, a to aj po uplynutí termínu v roku 2014 (pozri body 30 až 33).

Odporúčanie 1 Dokončenie kontrol nesúladu s predpismi

Keďže vnútorný trh s energiou ešte nebol dokončený, Komisia by mala ukončiť jeho posudzovanie a začať potrebné konania o porušení povinnosti proti členským štátom do konca roka 2016.

116

Národné regulačné orgány (NRO) v celej EÚ naďalej čelia problémom súvisiacim s ich nezávislosťou a ich slobodou uplatňovať odborný úsudok. Nie všetky NRO majú k dispozícii zdroje zodpovedajúce úlohám, ktoré musia vykonávať a ku ktorým patrí spolupráca na činnostiach na úrovni EÚ, akými sú činnosti pod vedením Agentúry pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER). Agentúra ACER nemá právomoci na to, aby si od NRO vo všetkých členských štátoch vymohla poskytovanie príslušných údajov o trhoch s energiou (body 35 a 36).

Odporúčanie 2 Orgány NRO a agentúra ACER

a) Členské štáty by mali zabezpečiť nezávislosť svojich NRO a tiež aby tieto orgány neboli obmedzované v rozsahu pôsobnosti svojej úlohy. NRO by mali mať k dispozícii dostatočné zdroje na svoju činnosť vrátane možnosti plnej účasti na činnostiach spolupráce na úrovni EÚ.

b) Komisia by mala zabezpečiť, aby agentúra ACER mala nevyhnutné právomoci na získavanie informácií od kľúčových inštitúcií členských štátov, ktoré potrebuje na vykonávanie zverených úloh.

117

Významné rozdiely v spôsobe organizácie trhov s energiou v členských štátoch sú prekážkou ďalšieho rozvoja vnútorného trhu s energiou. V skutočnosti existuje 28 vnútroštátnych právnych rámcov, ktoré v praxi namiesto vnútorného trhu s energiou vytvárajú mozaiku miestnych, vnútroštátnych a regionálnych trhov. Hoci cieľom oddelenia a ďalších opatrení bolo vytvoriť regulačné podmienky pre vnútorný trh s energiou, liberalizovaný a konkurencieschopný trh často nevznikol. Dôležitou úlohou preto zostáva ďalší rozvoj vnútorného trhu EÚ s energiou nájdením praktických spôsobov spoločného fungovanie týchto trhov. Dôvodom je, že v EÚ sa využíva viacero rôznych mechanizmov obchodovania a trhy s energiou sú ovplyvňované rôznymi zásahmi (body 39 a 43 až 46).

Odporúčanie 3 Transparentné obchodovanie

Komisia by mala presadzovať rozsiahly rozvoj transparentných mechanizmov obchodovania s plynom a elektrickou energiou vrátane uľahčenia a podpory zakladania búrz v členských štátoch, kde v súčasnosti burzy neexistujú alebo kde prevládajú mechanizmy obchodovania medzi podnikmi.

118

Sieťové predpisy sú technické pravidlá, ktorými sa má ustanoviť základ technickej interoperability v rámci sústav na prenos elektrickej energie a sietí na prepravu plynu v EÚ. V týchto predpisoch sa stanovujú spoločné technické normy, ktoré by mali zabezpečiť voľný tok energie cez hranice. Pri schvaľovaní sieťových predpisov pre oblasť plynu sa nedávno dosiahol pokrok, v komitologickom postupe však zatiaľ nebol v konečnom znení schválený žiadny zo sieťových predpisov pre oblasť elektrickej energie. Členské štáty prijímajú niektoré sieťové predpisy pred schválením ich konečného znenia v rámci regionálnych iniciatív včasného vykonávania (body 47 až 51).

Odporúčanie 4 Schvaľovanie a vykonávanie sieťových predpisov

Komisia by mala urýchliť komitologický postup s cieľom zabezpečiť schválenie sieťových predpisov pre oblasť elektrickej energie do konca roka 2015. Mala by tiež podporiť agentúru ACER a siete ENTSO, aby podporovali včasné vykonávanie sieťových predpisov členskými štátmi v rámci iniciatív regionálnej spolupráce.

119

Napriek tomu, že sa dosiahol pokrok, úplné cenové účinky vnútorného trhu s energiou sa ešte nerealizovali a medzi členskými pretrvávajú v cenách energie výrazné rozdiely.

120

Veľkoobchodné ceny elektrickej energie v EÚ sa nezbližujú, pričom podstatné rozdiely sú zrejmé dokonca aj medzi niektorými susednými členskými štátmi. EÚ stanovila cieľ na podnietenie cezhraničného obchodu s elektrickou energiou, podľa ktorého má miera cezhraničného prepojenia členského štátu v oblasti elektrickej energie dosahovať najmenej 10 % jeho inštalovanej výrobnej kapacity. Tento cieľ však stráca na význame, lebo sa sústreďuje na rozvoj infraštruktúry a nezakladá sa na dynamike dopytu s cieľom dosiahnuť cenovú konvergenciu (body 59 až 64).

121

Ak by sa aj zaviedol súčasný cieľový model pre plyn založený na obchodovaní v rámci plynárenských uzlov, na priemerné veľkoobchodné ceny plynu by mohol mať len obmedzený účinok. Výstavba relevantných plynovodov v rámci EÚ ako prostriedku na uľahčenie rozvoja konkurenčného obchodovania na základe plynárenských uzlov v celej Európe by si vyžadovala významné investície. Hospodárske argumenty na ich obhajobu však v niektorých prípadoch nemusia existovať. Na zavedenie hospodárskej súťaže na trhoch s plynom jestvujú alternatívne spôsoby, napríklad budovanie strategicky umiestnených terminálov LNG, ktoré budú slúžiť jednému alebo viacerým vnútroštátnym trhom (body 65 až 71).

Odporúčanie 5 Modely rozvoja trhu a infraštruktúry pre elektrickú energiu a plyn

Komisia by mala:

a) zvážiť stanovenie cieľov prepojenia sústav na prenos **elektrickej energie** na základe potrieb trhu a nie na základe pevne stanovenej vnútroštátnej výrobnej kapacity;

b) opätovne posúdiť potenciálne náklady a prínos cieľového modelu pre **plyn** a zvážiť vzhľadom na neistý dopyt, či existujú alternatívy k rozsiahlej výstavbe plynovodov, napríklad budovanie strategicky umiestnených terminálov LNG, ktoré môžu slúžiť jednému alebo viacerým vnútroštátnym trhom využívajúcim riešenia zlučiteľné s vnútorným trhom s energiou. Malo by sa tak stať na základe uceleného posúdenia potrieb na úrovni EÚ (pozri ***odporúčanie 7***).

Odporúčanie 6 Optimálne využitie jestvujúcej infraštruktúry

Komisia by mala:

a) určiť cezhraničnú energetickú infraštruktúru, pri ktorej sa nevyužíva jej plný potenciál na podporu vnútorného trhu s energiou, lebo je viazaná dlhodobými dvojstrannými zmluvami, ktoré neumožňujú prístup tretím stranám, alebo sa nevyužívajú jej technické kapacity, napríklad reverzný tok plynu;

b) spolupracovať so zainteresovanými stranami v členských štátoch s cieľom zlepšiť skutočný rozsah nepretržitého využívania takejto infraštruktúry v prospech vnútorného trhu s energiou;

c) preskúmať výhody zriadenia regionálnych prevádzkovateľov prenosových sústav a prepravných sietí ako prostriedku na podporu a účinné riadenie cezhraničného toku energie s čo najlepším využitím jestvujúcej infraštruktúry.

Energetická infraštruktúra v Európe zatiaľ nie je vhodná pre plne integrované trhy, a preto v súčasnosti nezabezpečuje skutočnú bezpečnosť dodávok energie

122

Energetická infraštruktúra v rámci členských štátov a medzi nimi zatiaľ nie je vhodná pre vnútorný trh s energiou. Nedostatočná kapacita infraštruktúry v rámci členského štátu môže byť v praxi prekážkou potenciálneho dovozu a vývozu a má vplyv na to, do akej miery môže členský štát fungovať ako tranzitná krajina. Rozdiely pretrvávajú aj v cezhraničnej infraštruktúre na prepravu plynu a prenos elektrickej energie medzi členskými štátmi (body 73 až 81).

123

Na prijímanie informovaných rozhodnutí týkajúcich sa rozvoja vnútorného trhu s energiou a bezpečnosti dodávok energie je potrebné ucelené posúdenie potrieb energetickej infraštruktúry na úrovni EÚ (bod 82). Vzhľadom na to, že v rámci EÚ sú potrebné rozsiahle investície v oblasti energetiky, je takáto komplexná analýza rozhodujúcim nástrojom na nasmerovanie finančných prostriedkov EÚ a ďalších zdrojov v tomto sektore (body 82, 84 a 99). Nástroje plánovania, najmä zoznamy projektov spoločného záujmu a desaťročné plány rozvoja sietí, ktoré v súčasnosti používa Komisia, majú významné obmedzenia (body 85 až 87). Komisia okrem toho nemá ani rozvinutý model rozvoja trhu na podporu nevyhnutnej analýzy potrieb (bod 83).

Odporúčanie 7 Vypracovanie uceleného posúdenia potrieb infraštruktúry na úrovni EÚ

Komisia by mala:

a) vypracovať ucelené posúdenie energetických potrieb na úrovni EÚ na rozvoj vnútorného trhu s energiou. Toto posúdenie by malo byť referenčným dokumentom pre ostatné dokumenty, napr. desaťročné plány rozvoja sietí;

b) na podporu posúdenia potrieb vytvoriť kapacity na tvorbu modelov trhov s energiou, ktoré budú zahŕňať široké spektrum predpokladaných možností dopytu, a to buď vlastnými prostriedkami alebo v rámci Agentúry pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER);

c) spolupracovať so sieťami ENTSO-E a ENTSO-G tak, aby posúdenie potrieb fungovalo ako podklad na plánovanie infraštruktúry spojenej s vnútorným trhom s energiou v EÚ vrátane desaťročných plánov rozvoja sietí.

124

Rozvoj cezhraničnej energetickej infraštruktúry si vyžaduje spoluprácu susedných členských štátov. V tejto súvislosti môže byť problematické financovanie projektov, rozdelenie nákladov a získavanie stavebných povolení. V celej EÚ existujú dobré skúsenosti s regionálnou spoluprácou v sektore energetiky v podobe politických aj technických iniciatív. Niektoré koordinačné činnosti Komisie priniesli priaznivé výsledky (pozri body 88 až 93).

Finančná podpora Európskej únie v oblasti energetickej infraštruktúry prispela k rozvoju vnútorného trhu s energiou a bezpečnosti dodávok energie iba obmedzeným spôsobom

125

Účinnosť financovania energetickej infraštruktúry z prostriedkov EÚ znížilo nedostatočné určenie prioritných projektov. Na určovanie prioritných investícií z rozpočtu EÚ a na určovanie projektov spôsobilých na financovanie používa Komisia viacero zoznamov konkrétnych projektov. Komisia však tieto zoznamy nevymedzila na základe uceleného posúdenia potrieb rozvoja infraštruktúry na úrovni EÚ. Táto skutočnosť so sebou nesie riziká, ktoré ohrozujú užitočnosť takýchto zoznamov ako nástrojov na určovanie prioritných investícií a nasmerovanie finančných prostriedkov EÚ (body 100 až 103).

Odporúčanie 8 Lepšie používanie zoznamov projektov spoločného záujmu

Komisia by mala zlepšiť svoje postupy plánovania a najmä určovanie prioritných projektov spoločného záujmu a ich financovanie vzhľadom na ucelené posúdenie potrieb energetickej infraštruktúry na úrovni EÚ (pozri ***odporúčanie 7***).

126

Hlavné finančné nástroje EÚ na financovanie projektov energetickej infraštruktúry, ktorými sú EEPO, Nástroj na prepájanie Európy a európske štrukturálne a investičné fondy, nie sú primárne určené na posilnenie vnútorného trhu s energiou, čo je zrejmé z určitých aspektov ich vykonávania. Financovanie v rámci nástroja NPE nie je spojené s reformami trhu s energiou a v dohodách o partnerstve v rámci fondov EŠIF na roky 2014 – 2020 neboli zahrnuté podmienky týkajúce sa rozvoja trhu s energiou (body 104 až 109).

Odporúčanie 9 Náležité a priebežné fungovanie vnútorného trhu s energiou ako kritérium financovania projektov energetickej infraštruktúry EÚ

Komisia by mala vypracovať legislatívne návrhy, ako rozhodovať pri výbere projektov energetickej infraštruktúry na financovanie podliehajúc náležitému a priebežnému fungovaniu trhu v oblasti energetiky v členských štátoch.

127

Existujú príklady projektov energetickej infraštruktúry financovaných Európskou úniou, ktoré majú priaznivý účinok na vnútorný trh s energiou a bezpečnosť dodávok. Dosah mnohých ďalších projektov je však zatiaľ obmedzený. Dôvodom je, že niektoré projekty sa nesústredili na potreby rozvoja vnútorného trhu, len málo ich bolo dokončených a uvedených do prevádzky, pri niektorých sú prekážkou ich využívania problémy s kapacitou v susedných členských štátoch a účinnosť niektorých je obmedzená, lebo ich zámerom je vybudovať ďalšiu infraštruktúru popri jestvujúcej infra–štruktúre (body 110 až 112).

Túto správu prijala komora II, ktorej predsedá Henri GRETHEN, člen Dvora audítorov, v Luxemburgu na svojom zasadnutí dňa 21. októbra 2015.

Za Dvor audítorov

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA
predseda

Príloha I

a) Priemerné maloobchodné ceny elektrickej energie pre domácnosti vrátane daní: 1. štvrťrok 2015, v eurocentoch (c€) za 1 kWh

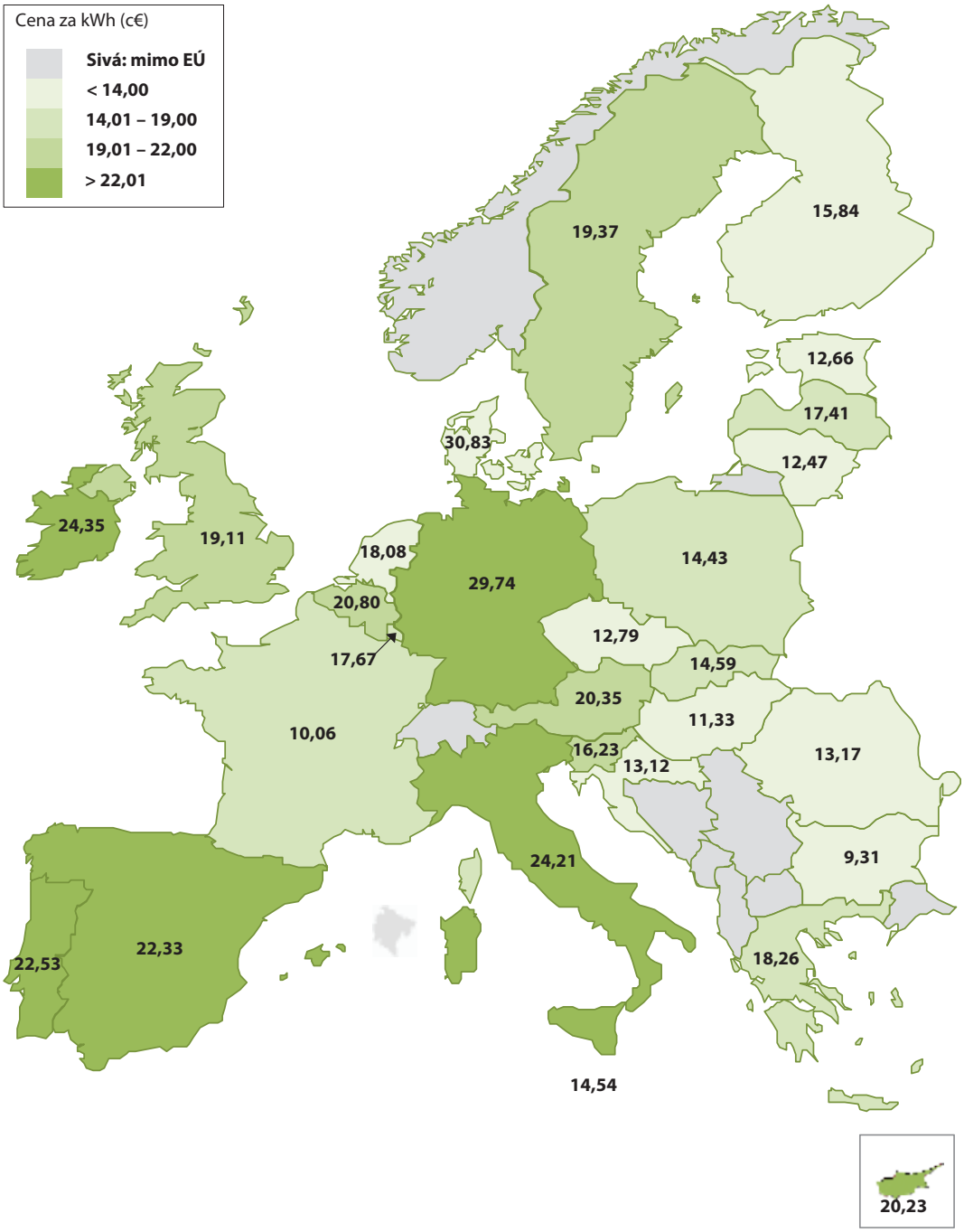

Poznámka: Dostupnosť spotrebiteľských cien je samostatnou otázkou, ktorá by sa mala zvažovať v súvislosti s výškou čistého disponibilného príjmu v jednotlivých členských štátoch. Ako bolo uvedené v bode 23, tento audit nezahŕňal otázku energetickej chudoby.

Zdroj: Európska komisia.

Príloha I

b) Priemerné ceny elektrickej energie pre priemyselných spotrebiteľov bez DPH a nevratných daní: 1. štvrťrok 2015, v eurocentoch (c€) za 1 kWh

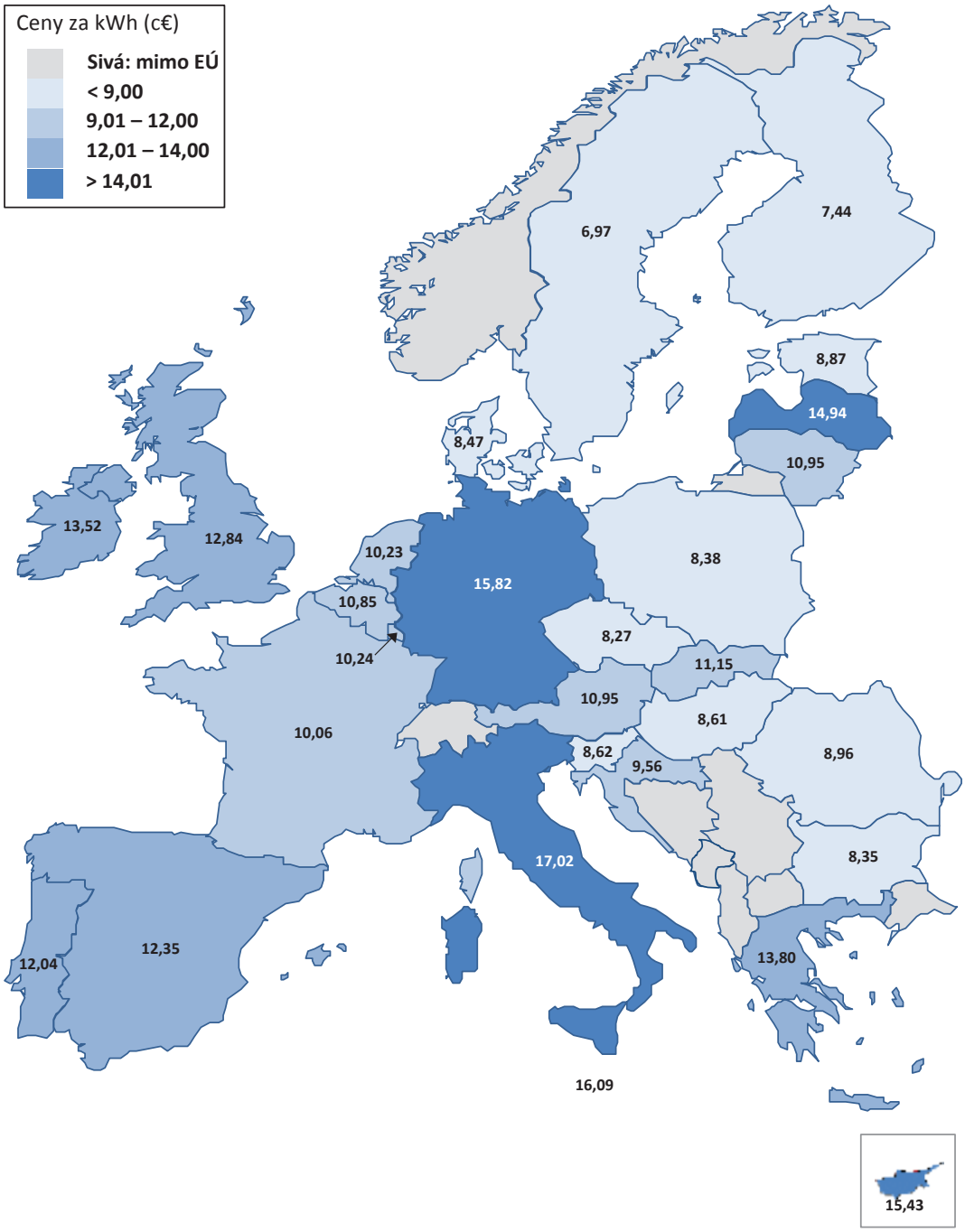

Zdroj: Európska komisia.

Príloha II

Posudzované východiskové ceny plynu v členských štátoch EÚ – ročný priemer za rok 2014 (EUR/MWh)

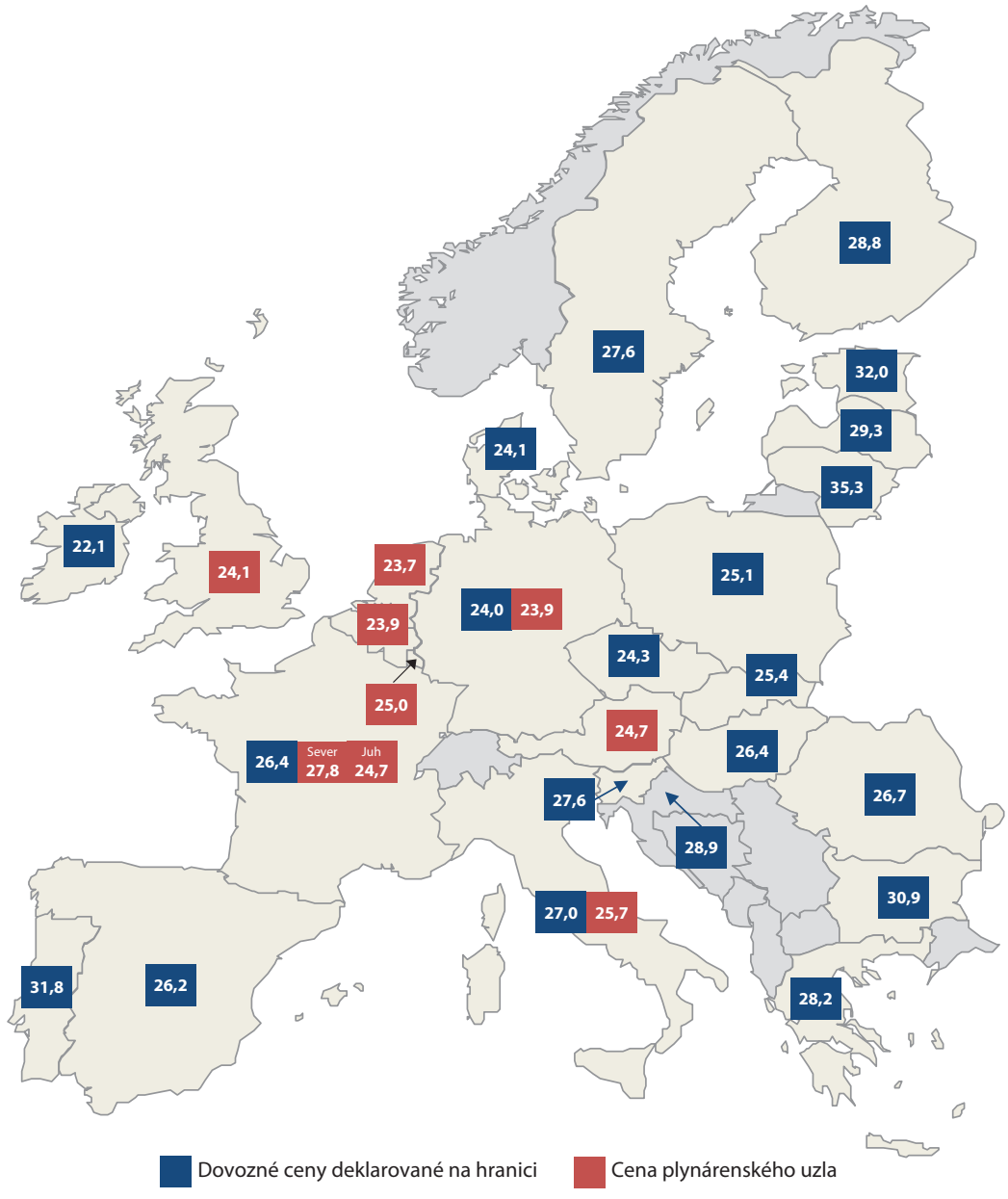

Zdroj: EDA na základe informácií od agentúry ACER. Cyprus a Malta v súčasnosti nemajú trhy s plynom, preto sa neuvádzajú.

Príloha III

Účasť členských štátov v pracovných skupinách agentúry ACER, január 2013 – máj 2015

	Rada regulačných orgánov	Pracovná skupina pre elektrinu	Pracovná skupina pre plyn	Pracovná skupina pre vykonávanie, monitorovanie a referenčné porovnávanie	Pracovná skupina pre integritu a transparentnosť trhu
Počet zasadnutí	**22**	**24**	**25**	**24**	**20**
Rakúsko	22	24	25	19	20
Nemecko	22	23	25	17	19
Spojené kráľovstvo	22	24	24	15	20
Francúzsko	20	23	24	17	20
Belgicko	22	21	25	24	11
Španielsko	22	19	25	19	17
Švédsko	22	23	21	17	19
Portugalsko	22	24	25	5	16
Taliansko	22	20	21	11	16
Holandsko	22	24	22	6	16
Poľsko	21	22	25	2	16
Maďarsko	22	18	22	0	19
Dánsko	22	21	16	6	11
Fínsko	22	21	15	0	16
Česká republika	22	13	9	4	19
Írsko	22	14	14	0	12
Luxembursko	19	8	9	0	14
Slovinsko	18	0	8	0	7
Chorvátsko	15	3	5	1	4
Grécko	20	1	5	0	2
Litva	18	1	3	0	2
Lotyšsko	16	0	6	0	1
Malta	22	0	0	0	0
Rumunsko	18	1	2	0	1
Estónsko	18	0	0	0	0
Cyprus	14	0	0	0	0
Bulharsko	2	0	0	0	0
Slovensko	1	0	0	0	0

Odpovede Komisie

Zhrnutie

IV
Komisia zdôrazňuje význam správne fungujúceho trhu s elektrinou a plynom pre bezpečnosť dodávok energie.

V
V oznámení s názvom Pokrok pri dobudovaní vnútorného trhu s energiou [COM(2014) 634 final] sa uznalo, že Európa pokročila pri dobudovávaní vnútorného trh s energiou. Cezhraničný obchod rastie, obnoviteľné zdroje energie sa úspešne začleňujú do systému a začali sa práce na postupnom zavádzaní inteligentných sietí a umožnení decentralizovanej výroby elektrickej energie. Je však takisto zrejmé, že nás čaká ešte veľa práce, pretože prekážky bránia hladkému fungovaniu trhu. Projekt energetickej únie je navrhnutý tak, aby tieto prekážky odstránil. Komisia prijala konkrétne kroky na odstránenie zvyšných prekážok vnútorného trhu s energiou, predovšetkým vo svojej iniciatíve koncepcie trhu.

Pokiaľ ide o energetickú infraštruktúru, je dôležité upozorniť, že:

– Energetickú infraštruktúru má financovať trh, čiže prostredníctvom používateľských taríf schválených nezávislými regulačnými orgánmi; finančná podpora z rozpočtu EÚ by preto mala byť skôr výnimkou než pravidlom.

– V prípadoch, keď bola pridelená finančná pomoc, sa bezpečnosť dodávok energie v niektorých regiónoch významne zlepšila [pozri napríklad príklady programu EEPO (Európsky energetický program pre oživenie), ktoré preskúmaval Dvor audítorov v bode 103, alebo niekoľko projektov, pri ktorých sa uskutočnil audit, spolufinancovaných nástrojom NPE (Nástroj na prepájanie Európy) alebo EŠIF (európske štrukturálne a investičné fondy) uvedenými v pripomienkach Dvora audítorov k bodom 109 – 111].

Odporúčanie 1
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Útvary Komisie vyhlásili plnenie pravidiel tretieho energetického balíka za prioritu na rok 2015. Kontroly súladu plnenia tretieho energetického balíka sa skončili vo všetkých 28 členských štátoch a orgány príslušných členských štátov sú upozorňované na všetky potenciálne záležitosti, ktoré nie sú v súlade s právnymi predpismi v oblasti vnútorného trhu.

Odporúčanie 2 a)
Toto odporúčanie je určené členským štátom. Komisia však súhlasí s týmto odporúčaním a osobitne starostlivo preskúma nezávislosť národných regulačných orgánov počas hodnotenia súladu pravidiel tretieho balíka predpisov pre vnútorný trh s energiou.

Odporúčanie 2 b)
Komisia uznáva odporúčanie a zvažuje možnosti, ako posilniť súčasné právomoci agentúry ACER vrátane právomocí voči členským štátom, aby ich bolo možné prispôsobiť skutočnosti, ktorou je viac integrovaný vnútorný trh.

Odporúčanie 3
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Komisia s cieľom riešiť problém nedostatočne rozvinutého obchodovania prostredníctvom búrz prijala právne predpisy v oblasti plynu a elektrickej energie, prostredníctvom ktorých sa zakladanie energetických búrz stane povinné (napr. nariadenia o mechanizmoch prideľovania kapacity a o vyvažovaní v oblasti plynárenstva, nariadenie o prideľovaní kapacity a riadení preťaženia, ktorým sa stanovujú pravidlá pre prepojenie trhov v celej EÚ, v oblasti elektrickej energie). Okrem toho prebieha vykonávanie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1227/2011 o integrite a transparentnosti veľkoobchodného trhu s energiou (ďalej len „nariadenie REMIT“).

Odporúčanie 4
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Komisár pre oblasť klímy a energetiky vyhlásil prijatie sieťových predpisov za prioritu. Komisia intenzívne pracovala v spolupráci s regulačnými orgánmi, prevádzkovateľmi prenosových sústav a zainteresovanými stranami, aby preformulovala navrhované sieťové predpisy spôsobom, ktorým sa zaistí ich neutralita a zabezpečí účinné vykonávanie. Výbor by do konca roka 2015 mal hlasovať o ôsmich z desiatich navrhovaných sieťových predpisoch pre odvetvie elektriny.

Komisia aktívne podporuje včasné vykonávanie sieťových predpisov v rámci iniciatív regionálnej spolupráce.

Odporúčanie 5 a)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Keďže súčasný cieľ 10 % pre rok 2020 vychádza z výrobnej kapacity, aspekty nákladov a potenciál obchodných búrz sa zohľadnia a budú zohrávať významnú úlohu pri modelovaní cieľa prepojení do roku 2030 na regionálnej alebo celoštátnej úrovni. Tým sa získa potrebná flexibilita na prispôsobenie minimálneho cieľa prepojenia 15 % v odvetví elektriny v roku 2030 potrebám trhu.

Odporúčanie 5 b)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

V desaťročnom pláne rozvoja plynovej siete z roku 2015 sa už stanovuje kvalitné posúdenie potrieb infraštruktúry v rámci širokého spektra scenárov týkajúcich sa budúceho dopytu, cien, rozvoja infraštruktúry a ďalších aspektov. Z analýzy zreteľne vyplýva, že nie všetky plánované projekty budú potrebné. Prebiehajúci proces projektov spoločného záujmu vychádza z tohto posúdenia. Okrem toho sa začali prípravné práce na stratégii EÚ pre skladovanie skvapalneného zemného plynu (LNG) a plynu, aby bolo možné dosiahnuť lepšie posúdenie potrieb trhu s plynom v EÚ, a Komisia v januári 2016 zverejní svoju stratégiu pre LNG a skladovanie

VII
Komisia sa domnieva, že sa musí zvýšiť kvalita transeurópskej infraštruktúry, aby táto infraštruktúra mohla mať na vnútorný trh s energiou plný účinok. Komisia uznáva, že je potrebné uskutočniť komplexné posúdenie potrieb infraštruktúry na úrovni EÚ, chce však tiež poukázať na rozsah, v akom sa už uskutočňuje plánovanie infraštruktúry vo veľkej miere na úrovni EÚ, a na to, ako sa to prejavuje v politike Komisie. Hoci môže byť potrebné optimalizovať postupy a nástroje, existuje už riadne posúdenie toho, čo je potrebné z hľadiska kľúčovej európskej energetickej infraštruktúry. Pozri odpoveď Komisie na odporúčanie 7 a na bod 82.

Odporúčanie 6 a)
Komisia prijíma toto odporúčanie. V tomto zmysle už začala vykonávať opatrenia. Platí to najmä pre skupinu na vysokej úrovni pre plynárenskú konektivitu v strednej a juhovýchodnej Európe. Cieľom skupiny je koordinovať úsilie na uľahčenie cezhraničnej a transeurópskej infraštruktúry, ktorá prispieva k diverzifikácii dodávok plynu do regiónu, ako aj úsilie o vykonávanie harmonizovaných pravidiel.

Odporúčanie 6 b)
Komisia prijíma toto odporúčanie. Komisia už v tomto smere koná v rámci regionálnych iniciatív: jeden z hlavných cieľov regionálnych iniciatív je zamerať sa na prekážky (fyzické alebo regulačné) v cezhraničnej infraštruktúre.

Odporúčanie 6 c)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Spolupráca prevádzkovateľov prenosových sústav je už záväzná v mnohých vykonávacích predpisoch (tzv. sieťových predpisoch) týkajúcich sa prevádzky sietí a obchodovania s energiou.

V kontexte iniciatívy koncepcie trhu s elektrinou Komisia skúma možnosti užšej spolupráce medzi prevádzkovateľmi prenosových sústav a ich spoločných povinností na základe myšlienky regionálnych iniciatív bezpečnostnej koordinácie, najmä v úzko prepojených regiónoch, ako prvého kroku k väčšej integrácii prevádzkovateľov prenosových sústav na regionálnej úrovni.

Odporúčanie 7 a)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Komisia už v tomto smere koná. Neustále prebiehajú práce na príprave desaťročných plánov rozvoja siete a (od roku 2013) súvisiacej analýzy nákladov a výnosov. V článku 11 ods. 8 nariadenia o TEN-E sa navyše počíta s modelom (prepojenej) elektrickej sústavy/plynovej siete, ktorý vytvoria Európske siete prevádzkovateľov prenosových sústav a prepravných sietí pre elektrinu a zemný plyn (ďalej len „ENTSO“) a predložia Komisii a agentúre ACER do 31. decembra 2016. Komisia zabezpečí, aby sa tak stalo včas.

Odporúčanie 7 b)
Komisia čiastočne prijíma toto odporúčanie.

Vytvorenie analytickej kapacity a kapacity na tvorbu modelov vlastnými prostriedkami môže mať značný vplyv na zdroje buď Komisie, alebo agentúry ACER. Prenesenie tejto kapacity na siete ENTSO pod dohľadom a vedením agentúry ACER a Komisie by sa mohlo považovať za relevantnú alternatívu.

Odporúčanie 7 c)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Siete ENTSO v úzkej spolupráci s Komisiou aj agentúrou ACER vypracúvajú analýzu nákladov a výnosov celej energetickej sústavy, ktorá slúži na podporu plánovania a posudzovania potrieb, a desaťročné plány rozvoja siete.

Odporúčanie 8
Komisia čiastočne prijíma toto odporúčanie.

Pokiaľ ide o určovanie priorít, Komisia pripomína, že zlepšenie postupov plánovania je súčasťou štandardného mechanizmu spolupráce so všetkými zainteresovanými stranami.

Napríklad výber projektu spoločného záujmu je zameraný na určenie tých projektov, ktoré najviac prispejú k dosiahnutiu cieľov energetickej politiky EÚ (cenová dostupnosť, bezpečnosť dodávok energie, udržateľnosť).

Dôkladnejšia analýza potrieb spájajúca trhy s elektrinou a plynom sa uskutoční do konca roka 2016. Pozri odpoveď Komisie na odporúčanie 7 písm. a).

Pokiaľ ide o financovanie, pri výbere činností pre finančnú podporu sa pri projektoch, pri ktorých sa určila potreba verejnej podpory, zohľadní zrelosť a ďalšie hodnotiace kritériá. Komisia úzko spolupracuje s EIB a ďalšími zainteresovanými stranami na zvýšení technickej pomoci na zlepšenie reťazca projektov strategického významu. Preto sa nepočíta so žiadnou ďalšou činnosťou.

Odporúčanie 9
Komisia toto odporúčanie neprijíma.

Komisia je hlboko presvedčená, že rovnaký pokrok je potrebný v prípade infraštruktúry a regulácie trhu, aby sa zabezpečil účinný vnútorný trh s energiou. Prísnu podmienenosť by však bolo príliš zložité vykonať právne vymáhateľným spôsobom a hrozí, že prísna podmienenosť bude škodlivá pre rozvoj potrebnej infraštruktúry.

Úvod

03
Hlavná zodpovednosť za uplatňovanie a presadzovanie práva EÚ spočíva na členských štátoch a ich ochota celkom a správne vykonávať právne predpisy má mimoriadny význam. Národné vlády v súčasnosti stále nesú zodpovednosť za prípravu právnych predpisov a politík v oblasti energetiky, ktoré majú vplyv na vnútorný trh. Takisto ako vlastníci energetických spoločností a spoločností pôsobiacich v oblasti prenosu energie ostávajú kľúčovými subjektmi na trhoch EÚ s energiou.

05
Komisia sa domnieva, že skutočne otvorený, konkurencieschopný a dostatočne prepojený trh s energiou predstavuje najlepší spôsob, ako zabezpečiť bezpečnosť dodávok energie a umožniť Európe uskutočniť nevyhnutný prechod k nízkouhlíkovému energetickému sektoru tým najúspornejším a najbezpečnejším spôsobom.

Komisia s podporou Rady a Parlamentu preto vypracovala Stratégiu pre energetickú úniu a ústredná časť tejto stratégie je venovaná záväzku odstrániť prekážky pre viac integrované trhy s energiou v Európe.

V rámci tejto stratégie Komisia posilní svoje úsilie o presadzovanie úplného vykonávania súčasných právnych predpisov v oblasti energetiky a súvisiacich právnych predpisov. Komisia tiež spustila komplexné preskúmanie existujúcich právnych predpisov EÚ v odvetví energetiky, a to predovšetkým v oblasti elektriny (tzv. iniciatíva koncepcie trhu), aby mohla v náležitých prípadoch prispôsobiť súčasné pravidlá „tretieho balíka“ s cieľom podporiť integráciu trhov. Okrem toho otvorila proces všeobecného preskúmania jej právnych predpisov súvisiacich s bezpečnosťou dodávok energie.

13
Pozri odpoveď Komisie na bod 5.

Komisia sa domnieva, že vzhľadom na povinnosť členských štátov v rámci práva EÚ zohľadňovať vplyvy svojich vnútroštátnych rozhodnutí na susedné krajiny si organizácia vnútorného trhu s energiou vyžaduje úzku spoluprácu medzi EÚ a členskými štátmi alebo národnými vládami.

Spoločná odpoveď Komisie na body 14 až 18
V oblasti energetickej infraštruktúry sa zvyšuje prepojiteľnosť európskych prenosových sústav pre elektrinu a prepravných sietí pre plyn, stále sú však potrebné podstatné investície do infraštruktúry. Do konca roka 2015 sa dokončí 13 projektov z prvého zoznamu projektov spoločného záujmu Únie pre oblasť plynu a elektriny. O trochu viac ako 100 projektov spoločného záujmu práve prechádza fázou udeľovania povolení a možno očakávať, že v krátkom čase vstúpia do fázy výstavby. Hoci väčšina investícií do energetickej infraštruktúry pochádza zo súkromného sektora, na prekonanie ďalších finančných problémov je k dispozícii súbor špecializovaných nástrojov EÚ. Od spustenia Nástroja na prepájanie Európy v roku 2014 bolo vo forme grantov pre návrhy kľúčových projektov energetickej infraštruktúry v celej Európe vyčlenených 796 miliónov EUR. Doplnková podpora je k dispozícii aj z európskych štrukturálnych a investičných fondov (ESIF). Európsky fond pre strategické investície navyše poskytne ďalšiu podporu na projekty v oblasti energetiky, ktoré majú strategický význam.

Na účinnejšie riešenie konkrétnych problémov s infraštruktúrou v určitých regiónoch Európy sa zintenzívnila užšia regionálna spolupráca medzi príslušnými členskými štátmi. Vyššia intenzita spolupráce viedla k vytvoreniu skupín na vysokej úrovni pre prepojenie Pyrenejského polostrova plynárenskými a elektrickými sieťami a pre plynárenskú konektivitu v strednej a juhovýchodnej Európe (CESEC), ako aj k reformovaniu skupiny na vysokej úrovni pre región Pobaltia (BEMIP). Očakáva sa, že skupiny navrhnú konkrétne riešenia infraštruktúrnych problémov a zabezpečia vykonávanie príslušných projektov.

Pripomienky

29 – Prvý pododsek
Členské štáty majú v rukách kľúč k vytvoreniu vnútorného trhu. Pozri aj odpoveď Komisie na bod 3. Ich činnosti určujú, či sa prekážky cezhraničnému obchodovaniu s energiou skutočne odstránia a či sa prevádzka siete bude koordinovať so susednými krajinami. Len s členskými štátmi, ktoré iniciatívne pracujú na odstraňovaní prekážok cezhraničnému obchodovaniu, môže Komisia uspieť vo svojej úlohe vytvoriť vnútorný trh s energiou.

32 – Tretí pododsek
Problémy súvisiace s ochranou spotrebiteľa v treťom balíku sú dodatočný dôležitý aspekt, ktorý Komisia overuje pri jeho transponovaní a pri kontrolách súladu.

35
Komisia sa domnieva, že riešenia sporných cezhraničných problémov medzi členskými štátmi sú čoraz viac dôležité. Čím viac sa trhy integrujú, tým viac bude potrebné, aby nezávislý orgán zmierňoval a nakoniec vyriešil konflikty medzi členskými štátmi týkajúce sa regulačných otázok.

Komisia naďalej nabáda všetky členské štáty, aby sa zúčastnili na stretnutiach pracovných skupín. Na zabezpečenie transparentnosti, pokiaľ ide o činnosť týchto skupín, boli všetkým členským štátom sprístupnené výsledky stretnutí.

40
Iniciatíva koncepcie trhu Komisie spustená 15. júla 2015 [COM(2015) 340] je zameraná práve na posilnenie právneho rámca spolupráce medzi prevádzkovateľmi prenosových sústav.

44
Komisia sa tiež domnieva, že v aktuálnom kontexte, sú existujúce mechanizmy heterogénne. Na prekonanie tejto situácie Komisia prijala právne predpisy na harmonizáciu mechanizmov obchodovania s plynom a elektrinou. Vykonávanie týchto právnych predpisov prebieha (predovšetkým prijatím usmernenia pre prideľovanie kapacity a riadenie preťaženia v oblasti elektriny a usmernenia pre mechanizmus prideľovania kapacity/CMP a sieťových predpisov na vyvažovanie v oblasti plynárenstva) a významne zníži neúčinnosť v súčasnom regulačnom rámci, ktorá sa týka obchodovania s energiami.

46
Komisia považuje otázku nekoordinovaných štátnych zásahov do trhov s energiou za jednu z hlavných prekážok integrovanému trhu, a preto jej prisudzuje najväčší význam pre fungovanie vnútorného trhu s energiou – a pre bezpečnosť dodávok energie. Komisia opísala hlavné problémy a navrhované opatrenia vo svojom oznámení s názvom Realizácia vnútorného trhu s elektrickou energiou a čo najefektívnejšie využívanie verejnej intervencie [C(2013) 7243 final] a vo svojej aktuálnej iniciatíve koncepcie trhu [pozri oznámenie s názvom Otvorenie verejnej konzultácie o novej koncepcii trhu s energiou – COM(2015) 340] kladie osobitný dôraz na odstránenie zbytočných intervencií.

50 a)
Komisia konštatuje, že vnútroštátni prevádzkovatelia prenosových sústav a prepravných sietí, národné regulačné orgány a členské štáty sa často zdráhajú odsúhlasiť úpravu existujúcich vnútroštátnych alebo regionálnych pravidiel v prospech kompromisného riešenia, ktoré by vytvorilo viac integrovaný alebo väčší regionálny či celoeurópsky trh. Komisia podporuje ďalšiu integráciu vnútorného trhu s energiou aj pri trhoch, ktoré fungujú primerane, aby európska integrácia mohla v plnej miere prejaviť svoje potenciálne prínosy, ako je väčšia hospodárska súťaž, likvidita a vyššia bezpečnosť dodávok energie.

50 b)
Pre prijatie právnych predpisov EÚ o technických pravidlách sú potrebné zmeny zavedených vnútroštátnych systémov, a teda aj hľadanie kompromisov medzi 28 členskými štátmi o často zložitých technických otázkach týkajúcich sa prevádzky systémov alebo obchodovania s energiou, ktoré majú významné distribučné účinky. To obmedzuje schopnosť presne naplánovať, ako dlho potrvá hľadanie potrebných kompromisov.

Komisia prijala opatrenia na zabezpečenie jasného a transparentného plánovania prostredníctvom pravidelného zverejňovania očakávaného procesu prijímania.

50 c)
Komisia skúma možné vylepšenia procesu prijímania sieťových predpisov v rámci svojej iniciatívy koncepcie trhu.

50 d)
Sieťové predpisy a usmernenia sú dokumenty Komisie zamerané na odstránenie obchodných prekážok prostredníctvom vyrovnania pravidiel trhu a prevádzky sietí.

Úlohou Komisie je zabezpečiť, aby znenia navrhované sieťami ENTSO pre elektrinu a agentúrou ACER boli v súlade s právom EÚ, aby boli neutrálne voči všetkým zainteresovaným stranám a neboli len potvrdením aktuálneho stavu, ale aby priniesli skutočný pokrok pre vnútorný trh s energiou [pozri odpoveď Komisie na bod 50 písm. a)].

V prípade navrhovaných predpisov pre elektrinu Komisia musela intenzívne pracovať na navrhovaných textoch, než ich mohla prijať ako právo EÚ. Proces prijímania teda trval dlhšie, ako sa pôvodne predpokladalo, aj pre veľký hospodársky význam a možnosť distribučných účinkov prijatých pravidiel. Čas strávený prepracovaním predpisov a rokovaniami s členskými štátmi a zainteresovanými stranami o potrebe ambicióznych právnych predpisov bol dobre investovaný, keďže konečné prijaté predpisy prinesú skutočný harmonizačný pokrok.

51
Komisia konštatuje, že predovšetkým v oblasti elektriny boli vo včasných projektoch vykonávania sieťových predpisoch veľmi aktívni prevádzkovatelia prenosovej sústavy a národné regulačné orgány (pozri napr. dobrovoľný proces prepojenia trhu, iniciatívy vyvažovania alebo činnosť stredísk regionálnej bezpečnostnej koordinácie).

53
Komisia aktívne spolupracuje s Bulharskom na zrýchlení procesu zriadenia energetickej burzy, aby sa mohlo úplne zapojiť do celoeurópskeho obchodovania s energiou (tzv. prepojenie trhu), vrátane krajín Energetického spoločenstva (ktoré spoločne tvoria tzv. 8. Región).

54
Komisia konštatuje, že rámec monitorovania REMIT vytvorený vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) č. 1348/2014 ešte nenadobudol účinnosť, pokiaľ ide o obchodovanie medzi podnikmi (tzv. neštandardné transakcie). Nariadenie sa zatiaľ vzťahuje len na tzv. štandardné transakcie (čiže transakcie vykonávané v rámci obchodných platforiem). Ustanovenia, ktoré sa týkajú neštandardných transakcií (t. j. dvojstranné transakcie mimo obchodných platforiem), nadobudnú účinnosť v marci 2016.

59
Cenové zbližovanie nemožno očakávať, najmä z dôvodu zväčša odlišných štátnych zásahov, ktoré uprednostňujú veľmi odlišné formy zásobovania elektrinou. Iniciatívy týkajúce sa vnútorného trhu, ako je prepojenie trhu, však majú určite zosúladené ceny (pozri nedávnu skúsenosť s prepojením trhu na základe toku energie) a majú potenciál ďalej sa zbližovať – najmä keď sa členské štáty rozhodnú pre väčšie zosúladenie štátnych zásahov.

61
Nariadením o prideľovaní kapacity a riadení preťaženia, ktoré sa v auguste 2015 stane právne záväzné vo všetkých členských štátoch, sa vytvorili harmonizované obchodné mechanizmy. Komisia súhlasí, že úplnému zbliženiu cien stále bránia ďalšie faktory (ako je chýbajúce prepojenie, nekoordinované štátne zásahy v rôznych členských štátoch atď.).

64
Komisia súhlasí, že regulácia cien vedúca k cenám energie pod hranicou nákladov by sa mala vytlačiť, a touto otázkou sa začala zaoberať v rámci diskusií s členskými štátmi, ako aj v rámci konaní o nesplnení povinnosti. Súdny dvor nedávno podporil presadzovacie opatrenia Komisie proti regulovaným cenám (vec C-36/14).

70
Komisia má útvar, ktorý pracuje na monitorovaní trhu a energetických prognózach. Komisia uznáva, že z dôvodu obmedzených zdrojov má obmedzenú kapacitu týkajúcu sa komplexných analýz. Uvítala by posilnenie svojich kapacít.

V každom prípade Komisia môže mať potrebu požiadať o externé odborné posúdenie.

75
Hlavným nástrojom, ktorý má pomôcť členským štátom dosiahnuť cieľ prepojenia na úrovni 10 %, je určenie a podpora vykonávania príslušných projektov spoločného záujmu. Napríklad značná časť akčného plánu regionálnej iniciatívy v juhozápadnej Európe je venovaná zvýšeniu miery prepojenia medzi trhom s elektrinou na Pyrenejskom polostrove a na zvyšku kontinentu.

82
Komisia uznáva, že je potrebné uskutočniť komplexné posúdenie potrieb infraštruktúry na úrovni EÚ, chce však tiež poukázať na rozsah, v akom sa už uskutočňuje plánovanie infraštruktúry na úrovni EÚ, a na to, ako sa to prejavuje v politike Komisie.

Desaťročné plány rozvoja siete, ktoré pripravujú Európska sieť prevádzkovateľov prenosových sústav a prepravných sietí (ENTSO), vychádzajú z dôkladného vyhodnotenia potrieb infraštruktúry, ktoré počíta aj s dopytom. Periodicita aktualizácií týchto plánov, t. j. každé dva roky, zabezpečuje, že v pláne budú zachytené zmeny vzorcov dopytu a výroby energie. Na základe týchto plánov a pomocou metodiky z analýzy nákladov a výnosov celej energetickej sústavy stanovenej v nariadení o TEN-E sa potom vyberú projekty do zoznamu projektov spoločného záujmu Únie. Postup výberu projektov spoločného záujmu sa uskutočňuje transparentným a priamym spôsobom.

83
S ohľadom na obmedzenia týkajúce sa počtu zamestnancov Komisie (a podobné obmedzenia v agentúre ACER) sa Komisia domnieva, že modelovanie infraštruktúry a vypracovanie radu scenárov by mohli vykonávať siete ENTSO pod starostlivým dohľadom Komisie a agentúry ACER.

Treba poznamenať, že znenie desaťročného plánu rozvoja siete z roku 2014 pre elektrinu už obsahovalo štyri scenáre. Tvorbu metodiky a scenárov možno vylepšovať a aktualizovať a Komisia, ako aj agentúra ACER v tejto oblasti úzko spolupracujú so sieťami ENTSO.

84
Financovanie nie je založené len na posúdení vopred vymedzených potrieb (prístup zhora nadol), ale bezpodmienečne sa musí posudzovať a hodnotiť podľa konkrétnych požiadaviek. Pri posudzovaní konkrétnych projektov je jedným z kľúčových kritérií zrelosť spoločne s prínosom, ktorý projekt bude mať pre región, v ktorom sa má uskutočniť. To platí aj pre finančné nástroje, aj pre granty.

86 – Štvrtý pododsek
Cieľom desaťročných plánov rozvoja siete nie je úplný súlad s vnútroštátnymi plánmi, pretože ich účelom je byť viac ako len zoznam všetkých vnútroštátnych plánov. Zameriavajú sa na rozvoj transeurópskej infraštruktúry, ktorá slúži hlavným cieľom integrácie trhov, bezpečnosti dodávok energie a udržateľnosti.

87
Plánovanie musí byť založené na súbore úplných, spoľahlivých a presných údajov. Získavanie týchto údajov, predovšetkým od realizátorov projektu, ale aj od členských štátov, je skutočne jedným z hlavných problémov ďalšieho kola desaťročných plánov rozvoja siete.

90
Komisia vyhlásila regionálnu integráciu trhov za kľúčový nástroj na dosiahnutie pokroku v oblasti vnútorného trhu s energiou. Naďalej bude aktívne podporovať a ďalej rozvíjať regionálne iniciatívy vo všetkých oblastiach vnútorného trhu (napr. v infraštruktúre, obchodovaní s energiami, prevádzke systémov, primeranosti výroby energie, podporných programov pre obnoviteľné zdroje energie) bez toho, aby stratila zo zreteľa konečný cieľ celoeurópskeho integrovaného trhu.

100
Proces prípravy desaťročného plánu rozvoja siete pre elektrinu aj plyn príslušnými sieťami ENTSO poskytuje dobrý dohľad nad tým, kde sú na európskej úrovni potrebné investície do sietí.

Tieto investície sa premietnu do postupov, ako je zoznam projektov spoločného záujmu. Je však dôležité pripomenúť, že prioritné alebo strategicky významné projekty nemusia nevyhnutne potrebovať financovanie na úrovni EÚ, aby sa mohli realizovať. Dôležitejšie často bývajú iné nefinančné prekážky (napr. udeľovanie povolení). Cieľom procesu projektov spoločného záujmu je umožniť riešenie týchto prekážok. Ak existujú konkrétne prekážky súvisiace s financiami, tak sa zváži podpora z rozpočtu EÚ (napr. v rámci Nástroja na prepájanie Európy). Preto sa zoznamy vo všeobecnosti nevytvárajú s jediným cieľom určovať priority pre investície z rozpočtu EÚ.

103
Zoznam projektov spoločného záujmu vychádza z dôkladného posúdenia, ktoré sa zlepšuje spresňovaním rozličných aspektov analýzy nákladov a výnosov (napríklad spôsobu, akým ohodnotiť bezpečnosť dodávok energie). Podľa platných právnych predpisov o Nástroji na prepájanie Európy je uvedenie na zozname jednou z podmienok pre získanie finančnej podpory. Rozhodnutie o poskytnutí podpory sa však prijme v súlade so súčasným právnym rámcom po preskúmaní žiadosti na základe súboru kritérií na vyhodnotenie návrhov, v ktorých sa zohľadňujú ciele politiky, ako aj technické a finančné aspekty.

104
Komisia pripúšťa, že odklady pri vykonávaní projektov zabránili programu EEPO zabezpečiť rýchly hospodársky rast.

Ich dlhodobý prínos je však značný, najmä pokiaľ ide o bezpečnosť dodávok energie:

Okrem jedného projektu spätných tokov a prepojení v strednej a východnej Európe boli dokončené všetky projekty, čím sa významne zvýšila odolnosť plynových sietí EÚ v prípade prerušení dodávok podobných prerušeniu, ku ktorému došlo začiatkom roka 2009.

Projekt Nordbalt 02 pomohol s dokončením potrebnej modernizácie litovskej prepravnej siete na uľahčenie toku elektriny cez spojovacie vedenie. Prostredníctvom projektu Estlink 2 sa pomocou podmorského kábla do Fínska prepojila estónska/pobaltská sústava so severským trhom s energiou.

Nové podmorské káblové prepojenie medzi Talianskom a Maltou ukončilo izoláciu maltskej sústavy od zvyšku Európy.

109
Pri operačných programoch na obdobie 2014 – 2020 si len šesť členských štátov vybralo investičnú prioritu EFRR spojenú okrem iného so zvyšovaním bezpečnosti dodávok energie prostredníctvom vytvorenia inteligentných systémov uskladnenia a prenosu energie. V právnych predpisoch súvisiacich s touto investičnou prioritou sa stanovuje konkrétna ex ante podmienka, ktorá zabezpečuje súdržnosť s príslušnými časťami právnych predpisov v oblasti vnútorného trhu s energiou a rámca projektov spoločného záujmu. Ukazovatele výsledkov sú stanovené v príslušných operačných programoch (a nie v partnerských dohodách) pre každý schválený konkrétny cieľ a obsahujú ukazovatele výsledkov súvisiace s prvkami vnútorného trhu s energiou.

Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vrátane investícií do energetickej účinnosti, obnoviteľných zdrojov energie a inteligentných distribučných sietí je prioritou EŠIF na obdobie rokov 2014 – 2020, najmä s povinnými minimálnymi príspevkami pre EFRR. Investície do inej energetickej infraštruktúry, ako je odstránenie prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach, sú dôležité pre konkrétne členské štáty. Takéto investície skutočne predstavujú v priemere približne 0,5 % celkových vyčlenených prostriedkov EFRR, Kohézneho fondu a ESF na obdobie rokov 2007 až 2013, ako aj na obdobie 2014 až 2020. V niektorých členských štátoch je však tento podiel vyšší (približne 2 %), čo je prejavom vnútroštátnych potrieb a priorít.

112 b)

Vykonávanie všetkých projektov spolufinancovaných z rozpočtu EÚ sa starostlivo monitoruje a požiadavky realizátorov projektu o zmenu rozhodnutí o grante sa starostlivo preskúmajú a v prípade, že predstavená argumentácia nie je dostatočná, tak sa aj zamietnu.

Závery a odporúčania

113

Je dôležité upozorniť, že:

– Energetická infraštruktúra by sa mala financovať prostredníctvom používateľských taríf a trhu. Finančná podpora z rozpočtu EÚ by preto mala byť skôr výnimkou než pravidlom.

– V prípadoch, keď bola pridelená finančná pomoc, sa bezpečnosť dodávok energie v niektorých regiónoch významne zlepšila (pozri napríklad príklady programu EEPO, ktoré preskúmaval Dvor audítorov v bode 103, alebo niekoľko projektov, pri ktorých sa uskutočnil audit, spolufinancovaných nástrojom NPE alebo EŠIF uvedenými v pripomienkach Dvora audítorov k bodom 109 – 111).

Odporúčanie 1

Komisia prijíma toto odporúčanie.

Útvary Komisie vyhlásili plnenie pravidiel tretieho energetického balíka za prioritu na rok 2015. Kontroly súladu plnenia tretieho energetického balíka sa skončili vo všetkých 28 členských štátoch a orgány príslušných členských štátov sú upozorňované na všetky potenciálne záležitosti, ktoré nie sú v súlade s právnymi predpismi v oblasti vnútorného trhu.

Odporúčanie 2 a)

Toto odporúčanie je určené členským štátom. Komisia však súhlasí s týmto odporúčaním a osobitne starostlivo preskúma nezávislosť národných regulačných orgánov počas hodnotenia súladu pravidiel tretieho balíka predpisov pre vnútorný trh s energiou.

Odporúčanie 2 b)

Komisia uznáva odporúčanie a zvažuje možnosti, ako posilniť súčasné právomoci agentúry ACER vrátane právomocí voči členským štátom, aby ich bolo možné prispôsobiť skutočnosti, ktorou je viac integrovaný vnútorný trh.

Odporúčanie 3

Komisia prijíma toto odporúčanie.

Komisia s cieľom riešiť problém nedostatočne rozvinutého obchodovania prostredníctvom búrz prijala právne predpisy v oblasti plynu a elektrickej energie, prostredníctvom ktorých sa zakladanie energetických búrz stane povinné (napr. nariadenia o mechanizmoch prideľovania kapacity a o vyvažovaní v oblasti plynárenstva, nariadenie o prideľovaní kapacity a riadení preťaženia, ktorým sa stanovujú pravidlá pre prepojenie trhov v celej EÚ, v oblasti elektrickej energie). Okrem toho prebieha vykonávanie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1227/2011 o integrite a transparentnosti veľkoobchodného trhu s energiou (ďalej len „nariadenie REMIT“).

Odporúčanie 4
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Komisár pre oblasť klímy a energetiky vyhlásil prijatie sieťových predpisov za prioritu. Komisia intenzívne pracovala v spolupráci s regulačnými orgánmi, prevádzkovateľmi prenosových sústav a zainteresovanými stranami, aby preformulovala navrhované sieťové predpisy spôsobom, ktorým sa zaistí ich neutralita a zabezpečí účinné vykonávanie. Výbor by do konca roka 2015 mal hlasovať o ôsmich z desiatich navrhovaných sieťových predpisoch pre odvetvie elektriny.

Komisia aktívne podporuje včasné vykonávanie sieťových predpisov v rámci iniciatív regionálnej spolupráce.

120
Cenové zbližovanie nemožno očakávať, najmä z dôvodu zväčša odlišných štátnych zásahov, ktoré uprednostňujú veľmi odlišné formy zásobovania elektrinou. Iniciatívy týkajúce sa vnútorného trhu, ako je prepojenie trhu, však majú určite zosúladené ceny (pozri nedávnu skúsenosť s prepojením trhu na základe toku energie) a majú potenciál ďalej sa zbližovať – najmä keď sa členské štáty rozhodnú pre väčšie zosúladenie štátnych zásahov.

Odporúčanie 5 a)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Keďže súčasný cieľ 10 % pre rok 2020 vychádza z výrobnej kapacity, aspekty nákladov a potenciál obchodných búrz sa zohľadnia a budú zohrávať významnú úlohu pri modelovaní cieľa prepojení do roku 2030 na regionálnej alebo celoštátnej úrovni. Tým sa získa potrebná flexibilita na prispôsobenie minimálneho cieľa prepojenia 15 % v odvetví elektriny v roku 2030 potrebám trhu.

Odporúčanie 5 b)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

V desaťročnom pláne rozvoja plynovej siete z roku 2015 sa už stanovuje kvalitné posúdenie potrieb infraštruktúry v rámci širokého spektra scenárov týkajúcich sa budúceho dopytu, cien, rozvoja infraštruktúry a ďalších aspektov. Z analýzy zreteľne vyplýva, že nie všetky plánované projekty budú potrebné. Prebiehajúci proces projektov spoločného záujmu vychádza z tohto posúdenia. Okrem toho sa začali prípravné práce na stratégii EÚ pre skladovanie skvapalneného zemného plynu (LNG) a plynu, aby bolo možné dosiahnuť lepšie posúdenie potrieb trhu s plynom v EÚ, a Komisia v januári 2016 zverejní svoju stratégiu pre LNG a skladovanie

Odporúčanie 6 a)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

V tomto zmysle už začala vykonávať opatrenia. Platí to najmä pre skupinu na vysokej úrovni pre plynárenskú konektivitu v strednej a juhovýchodnej Európe. Cieľom skupiny je koordinovať úsilie na uľahčenie cezhraničnej a transeurópskej infraštruktúry, ktorá prispieva k diverzifikácii dodávok plynu do regiónu, ako aj úsilie o vykonávanie harmonizovaných pravidiel.

Odporúčanie 6 b)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Komisia už v tomto smere koná v rámci regionálnych iniciatív: jeden z hlavných cieľov regionálnych iniciatív je zamerať sa na prekážky (fyzické alebo regulačné) v cezhraničnej infraštruktúre.

Odporúčanie 6 c)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Spolupráca prevádzkovateľov prenosových sústav je už záväzná v mnohých vykonávacích predpisoch (tzv. sieťových predpisoch) týkajúcich sa prevádzky sietí a obchodovania s energiou.

V kontexte iniciatívy koncepcie trhu s elektrinou Komisia skúma možnosti užšej spolupráce medzi prevádzkovateľmi prenosových sústav a ich spoločných povinností na základe myšlienky regionálnych iniciatív bezpečnostnej koordinácie, najmä v úzko prepojených regiónoch, ako prvého kroku k väčšej integrácii prevádzkovateľov prenosových sústav na regionálnej úrovni.

Odporúčanie 7 a)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Komisia už v tomto smere koná. Neustále prebiehajú práce na príprave desaťročných plánov rozvoja siete a (od roku 2013) súvisiacej analýzy nákladov a výnosov. V článku 11 ods. 8 nariadenia o TEN-E sa navyše počíta s modelom (prepojenej) elektrickej sústavy/plynovej siete, ktorý vytvoria Európske siete prevádzkovateľov prenosových sústav a prepravných sietí pre elektrinu a zemný plyn (ďalej len „ENTSO“) a predložia Komisii a agentúre ACER do 31. decembra 2016. Komisia zabezpečí, aby sa tak stalo včas.

Odporúčanie 7 b)
Komisia čiastočne prijíma toto odporúčanie.

Vytvorenie analytickej kapacity a kapacity na tvorbu modelov vlastnými prostriedkami môže mať značný vplyv na zdroje buď Komisie, alebo agentúry ACER. Prenesenie tejto kapacity na siete ENTSO pod dohľadom a vedením agentúry ACER a Komisie by sa mohlo považovať za relevantnú alternatívu.

Odporúčanie 7 c)
Komisia prijíma toto odporúčanie.

Siete ENTSO v úzkej spolupráci s Komisiou aj agentúrou ACER vypracúvajú analýzu nákladov a výnosov celej energetickej sústavy, ktorá slúži na podporu plánovania a posudzovania potrieb, a desaťročné plány rozvoja siete.

125
Proces prípravy desaťročného plánu rozvoja siete pre elektrinu aj plyn príslušnými sieťami ENTSO poskytuje dobrý dohľad nad tým, kde sú na európskej úrovni potrebné investície do sietí.

Tieto investície sa premietnu do postupov, ako je zoznam projektov spoločného záujmu. Je však dôležité pripomenúť, že prioritné alebo strategicky významné projekty nemusia nevyhnutne potrebovať financovanie na úrovni EÚ, aby mohli pokračovať. Dôležitejšie často bývajú iné nefinančné prekážky (napr. udeľovanie povolení). Cieľom procesu projektov spoločného záujmu umožniť riešenie týchto prekážok. Ak existujú konkrétne prekážky súvisiace s financiami, tak sa zváži podpora z rozpočtu EÚ (napr. v rámci Nástroja na prepájanie Európy). Preto sa zoznamy vo všeobecnosti nevytvárajú s jediným cieľom určovať priority spojené s investíciami z rozpočtu EÚ.

Odporúčanie 8
Komisia čiastočne prijíma toto odporúčanie.

Pokiaľ ide o určovanie priorít, Komisia pripomína, že zlepšenie postupov plánovania je súčasťou štandardného mechanizmu spolupráce so všetkými zainteresovanými stranami.

Napríklad výber projektu spoločného záujmu je zameraný na určenie tých projektov, ktoré najviac prispejú k dosiahnutiu cieľov energetickej politiky EÚ (cenová dostupnosť, bezpečnosť dodávok energie, udržateľnosť).

Dôkladnejšia analýza potrieb spájajúca trhy s elektrinou a plynom sa uskutoční do konca roka 2016. Pozri odpoveď Komisie na odporúčanie 7 písm. a).

Pokiaľ ide o financovanie, pri výbere činností pre finančnú podporu sa pri projektoch, pri ktorých sa určila potreba verejnej podpory, zohľadní zrelosť a ďalšie hodnotiace kritériá. Komisia úzko spolupracuje s EIB a ďalšími zainteresovanými stranami na zvýšení technickej pomoci na zlepšenie reťazca projektov strategického významu. Preto sa nepočíta so žiadnou ďalšou činnosťou.

126
Pokiaľ ide o EŠIF, EFRR v rámci tematického cieľa na podporu udržateľnej dopravy a odstránenie prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach bol navrhnutý pre zlepšenie bezpečnosti dodávok energie pre domáce krajiny aj pre krajiny európskeho susedstva. Bezpečnosť dodávok energie je jedným z cieľov vnútorného trhu. Ex ante podmienky EŠIF zavedené v regulačnom rámci na roky 2014 – 2020 s cieľom zabezpečiť účinnosť a efektivitu investícií z EŠIF prispievajú k plneniu reforiem vnútorného trhu a k lepšiemu vykonávaniu projektov financovaných z EŠIF.

Nástroj na prepájanie Európy má zreteľne ciele v oblasti vnútorného trhu s energiou, ako sa uvádza v článku 4 nariadenia. To sa zdôrazňuje ako jeden z prvoradých cieľov, ktorý sa má riešiť prvými dvoma pracovnými programami uvedenými v článku 17 ods. 6.

Nie je však možné spojiť financovanie z Nástroja na prepájanie Európy s neprítomnosťou alebo prítomnosťou reforiem vnútorného trhu s energiou, ako sa vysvetľuje v odpovedi Komisie na odporúčanie 9.

Odporúčanie 9
Komisia toto odporúčanie neprijíma.

Komisia je hlboko presvedčená, že rovnaký pokrok je potrebný v prípade infraštruktúry a regulácie trhu, aby sa zabezpečil účinný vnútorný trh s energiou. Prísnu podmienenosť by však bolo príliš zložité vykonať právne vymáhateľným spôsobom a hrozí, že prísna podmienenosť bude škodlivá pre rozvoj potrebnej infraštruktúry.

AKO ZÍSKAŤ PUBLIKÁCIE EÚ

Bezplatné publikácie:

- jeden kus:
  prostredníctvom webovej stránky EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu);
- viac kusov alebo plagátov/máp:
  na zastúpeniach Európskej únie (http://ec.europa.eu/represent_sk.htm); v delegáciách,
  ktoré sídlia v nečlenských krajinách EÚ (http://eeas.europa.eu/delegations/index_sk.htm);
  kontaktovaním služby Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_sk.htm);
  na bezplatnom telefónnom čísle 00 800 6 7 8 9 10 11 (v rámci EÚ) (*).

  (*) Za poskytnutie informácií sa neplatí, podobne ako za väčšinu hovorov (niektorí mobilní operátori, verejné telefónne automaty alebo hotely si však môžu účtovať poplatok).

Platené publikácie:

- prostredníctvom webovej stránky EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu).

Cieľom nášho auditu bolo určiť, či vykonávanie opatrení politiky vnútorného trhu s energiou a výdavky EÚ na energetickú infraštruktúru skutočne priniesli výhody bezpečnosti dodávok energie. Cieľ EÚ dokončiť vnútorný trh s energiou do roku 2014 nebol dosiahnutý. Energetická infraštruktúra v Európe zatiaľ vo všeobecnosti nie je určená pre plne integrované trhy, a preto v súčasnosti nezabezpečuje skutočnú bezpečnosť dodávok energie. Finančná podpora z rozpočtu EÚ v oblasti energetickej infraštruktúry prispela k vnútornému trhu s energiou a bezpečnosti dodávok energie len obmedzeným spôsobom.

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Úrad pre publikácie